Digitized by Google

Poet. 804

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
0297 4654

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SURINAAMSCHE
MENGELPOËZY.

Digitized by Google

Digitized by Google

269 C 25
3100 B13

SURINAAMSCHE MENGELPOËZY,

VAN

P. F. ROOS.

TE AMSTELDAM, BY
H. GARTMAN EN P. J. UYLENBROEK.
MDCCCIV.

Digitized by Google

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'SHAGE.

Digitized by Google

AAN

HET VOLK

VAN

SURINAME,

EN AAN

HET GENOOTSCHAP,

TER ZINSPREUK VOERENDE:

KUNST DOOR VRINDSCHAP VOLMAAKTER,

TE AMSTELDAM,

WORD

DE-

Digitized by Google

DEZE

SURINAAMSCHE MENGELPOËZY

ERKENTELYK

OPGEDRAGEN,

DOOR

P. F. ROOS.

IN-

Digitized by Google

I N H O U D.

ANALOË, *plantaadjezang.* . . . . . Bladz. 1

IROË, DE ONVERGENOEGDE. 4

LIERZANG. 7

ROO-RAC, *bergzang* 11

SURINAME, *oorlogszang.* 15

SCHETS VAN DEN KOFFIBOUW. . . . 20

DE SUIKERBOUW 25

SCHETS VAN HET PLANTAADJELEVEN, aan mynen broeder CORNELIS SEBILLE ROOS. . . 49

WANDELING NAAR DE PLANTAADJE *MA RETRAITE*, gelegen achter Paramaribo; in den jaare 1787. 59

DE PLANTAADJE *ANNAASZORG.* . . 68

DE PLANTAADJE *SPIERINGSZORG.* . . 72

REIS NAAR DE PLANTAADJE *BERG EN DAAL.* 77

DE PLANTAADJE *BERG EN DAAL.* . 81

LOF DER MOTKREEK. 91

SIRONOË, *veldzang.* 96

SIRONOË, *tweede veldzang;* by myn vertrek naar 't vaderland, in 't jaar 1783. 101

ZEE.

Digitized by Google

ZEEZANG, by myn vertrek van Suriname naar 't vaderland, met het ſchip *de Jongſte David*, in 't jaar 1783. . 105

AAN MYN' OOM EN MOEIJE, G. EN E. ROOS; op den huize de *Roóbrug*, by Deventer. . . 111

ZEEKLAGT, by myn vertrek van Suriname naar 't vaderland, met het ſchip *de Jonge Jan*, in 't jaar 1784. . 124

ZEEZANG, by myn vertrek uit Texel, den 1ſten van December, 1784, naar Suriname; met het ſchip *de Vrouwe Anna Margaretha*. 129

MYNE WONING, by myne derde aankomst in Suriname, in den jaare 1785; afgeſchetst en toegewyd aan myuen oom, GERARD ROOS, te Deventer. . . . 141

DE TUIN VAN GILLIS PATER. . . 152

DE SCHEPPING. . . . 156

COMBÉ. 167

TUINGEDACHTEN. 180

DE OVERWINNING VAN AROUKOE, 30 April, 1790. 187

AMERICA, *treurzang*. . . . 193

SURINAME AAN NEDERLAND, by het vertrek der ſchepen, in het voorjaar 1786. . . 196

BRIEF VAN NEDERLAND AAN SURINAME. 200

SURINAME AAN DEMERARY EN ESSEQUEBO. 202

SURINAME AAN NEDERLAND. . . 206.

BRIEF AAN DEN HEER A. VEREUL, te Amſterdam, in antwoord op het aan my toegezondene dichtſtukje, in den jaare 1787. . . . 209.

BRIEF AAN MYNEN OOM EN MOEIJE, GERARD EN ELISABETH ROOS, te Deventer. . 211

MYN

MYN NEGERJONGEN CICERO. . . 214
VELDZANG. 222
BEDGEDACHTEN. 226
AAN HET GENOOTSCHAP, DE SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN. . . 229
KLINKDICHT AAN HET GENOOTSCHAP, DE SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN, by de laatſte zitting, in 't jaar 1785. . . 231
OP DE TWEEJAARIGE STANDHOUDING VAN HET GENOOTSCHAP, DE SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN. 232
TER DERDE VERJAARINGE VAN HET GENOOTSCHAP, DE SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN, in 't jaar 1788. . . 234
TER VIERDE VERJAARINGE VAN HET GENOOTSCHAP, DE SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN. 237
TER VYFDE VERJAARINGE VAN HET GENOOTSCHAP, DE SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN. 239
EINDRYMWOORDEN, AAN HET GENOOTSCHAP, DE SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN. 243
AAN HET GENOOTSCHAP, DE SURINAAMSCHE LANDBOUW, opgericht in 't jaar 1788. . 245
MYNE VAERZENMAAKERY. . . 250
AAN DEN HOOG EDELEN GESTRENGEN HEER, Mr. J. G. WICHERS, by deszelfs aanſtelling tot gouverneur generaal over de kolonie Suriname, &c. &c. &c. op den 16den van Maart, 1785. . . 253

OP-

OPDRAGT MYNER REDEVOERING. . 258
REDEN, waarom men my belet met ROSINDA in den echt te treeden. 260
HET JONGMANS LEVEN. . . . 261
HET HUWELYK. 262
AFSCHEIDSGROET aan den heer J. M. THOMAS. 263
AFSCHEIDSGROET aan den heer L. WETZLER. . 268
GRAFSCHRIFT voor den heer S. C. D. M. DONKERMAN. 270
OP HET AFSTERVEN van den heer C. DES POMARES. 271
OP HET AFSTERVEN van vrouwe LUCRETIA WILHELMINA VAN WINTER, geboren VAN MERKEN, in den vaderlande overleden, den 19den van Wynmaand des jaars 1789. 273
SURINAME VERHEERLYKT. . . . 275
LIERZANG. 300
GRAFSCHRIFT voor Neêrlands vlootvoogd, ADRIAAN BRAAK, overleden te Suriname, den 12den van Augustus, 1796. 303
LYKZANG voor GEORGE WASHINGTON, overleden in Noord-America, den 18den van December, 1799. . 304
HET VREDEJAAR 1802. Suriname toegezongen. . 306

ANA-

Digitized by Google

A N A L O Ë,

PLANTAADJE ZANG.

Een ſtraal van ſchemering begon in 't oost' te lichten,
De nacht, in rouwgewaad, ſcheen voor den dag te zwichten,
Wanneer Analoë, al wandlende, op den grond
Zyns lusthofs, om allengs den ſchoonen morgenſtond
Te ſmaaken, wel vernoegd, aldus begon te zingen:
Hoe lieflyk is het hier! hoe veel veranderingen
Van zielsvermaaklykheên vertoont my hier natuur
In haare gaaven! ja, 't ſchynt dat ik, uur op uur,
Iets nieuws, iets aangenaams, iets heerlyks kan ontdekken,
't Geen myne zinnen tot verwondring op moet wekken:
Hier blinkt de grootheid van den grooten Schepper uit
In boom, in veldgewas, in vee, in plant, en kruid;
Nooit koomt de winter met zyn koude en guure dagen,
Myn lusthof! uwen grond met ſneeuw- en hagelvlaagen

Ontrusten; nimmer heeft de herfst uw' groenen zoom
Van bladeren beroofd; nooit heeft de klaare ſtroom
Der Motkreek, door de vorst, haar golfjes zien verſtyven,
De zomer ſchynt u hier voor eeuwig by te blyven.
Juich! juich, America! juich driewerf, want gy ſpant
In vruchtbaarheid de kroon ver boven 't vaderland.
Ik zing uw' grond ter eer, aanvallige plantaadje,
Door beekjes nat gemaakt, belommerd door 't boschaadje,
Door helpers der natuur zo ſierlyk aangelegd!
Eerst heeft de Chamaieth hêt ryzig woud geſlecht
Door 't ſtaal, het geen my doet dees welige landsdouwen,
Waar 't vee, jaar uit jaar in, het gras afmaait, aanſchouwen.
De kiesſche groenteſchat, die in uw' moestuin wast,
Staat heerlyk voor het oog, en nood myn' ſmaak te gast;
Hier, hier ryst de aloë, verſierd met purpren bloemen,
En daar praalt de ananas, om zynen geur te roemen.
All' wat de zinnen ſtreelt, all' wat het oog begeert,
Geeft my dees lusthof. Hoor! hoe lieflyk kwinkeleert
Hier 't vrolyk pluimgedierte in 't jeugdig groen der boomen!
't Schynt dat het, bly te moê, my wil verwellekoomen.
De zonnevogel ſchiet, ginds, met een ſnelle vlugt,
Ten hemel, en begroet zyn' Schepper in de lucht.

Hier

Hier vind ik vyvers, die met hunne golfjes dartlen,
Waarin warappers en quiquies by beurten fpartlen;
Daar vind ik myn vermaak met wandlen door het groen
Der koffiboomen, die het oog verftommen doen
Door hun bevalligheên en juist gefchikte looten.
Wie helpt my, eedle ftam! uw fierlykheid vergrooten?
Daar pronken laanen, met oranje, met granaat,
En chinaasäppelen behangen; de advocaat,
De rinfche tamarinde, en andre vruchtenboomen,
In ryën gefchakeerd, zo fchoon voor 't oog, bezoomen
De dammen, die den drang des waters met geweld
Afkeeren; ginder werkt de zwarte flaaf in 't veld:
Hier mag ik, welgemoed, den droom des levens droomen.
Gelukkig tydgewricht, dat my deed herwaards koomen
Op deezen lusthof, waar de landbouw myn gemoed,
Door zyn bevalligheid, in vreugde baaden doet!
'k Zal hier in eenzaamheid een' fchat voor Pindus gaêren,
En, ver van 't vaderland, gerust myn jonge jaaren
Voleinden, in 't genot van nutte bezigheên,
Terwyl ik vreugd met werk en werk met vreugd verëen.

IROË,

DE

ONVERGENOEGDE.

't Was avond, en het licht der nieuw ontloken maan
Was achter 't lomrig woud der Motkreek ſchuilgegaan;
De ſlaaf, vermoeid van 't werk, had zich ter rust begeeven;
Al 't vee lag in de wei'; men zag geen blaadje beeven,
Zo ſtil was 't windje; toen Iroë, neêrgevlyd
Ter zyde van den zoom, waar langs het golfje glyd,
Geſlingerd door het lot in 't prilſte zyner dagen,
Om 't miſſen van zyn land, aldus begon te klaagen:
Offchoon men nimmermeer den kouden winter voelt
Hier, in dit wingewest; offchoon dit aardryk woelt
Van volken, wier koleur en aart de vreemdelingen
Verwonderen; offchoon men hier, in 't woud, door 't zingen
Van 't puik der vooglen, tot verrukking word gebragt;
Offchoon natuur haar kunst hier uitput dag en nacht;

Kan

Kan echter aan myn hart die vreugde niet behaagen.
Komt, Motkreek's nimphjes! helpt Iroës lot beklaagen!
Offchoon men elken dag, vroeg in den morgenſtond,
Op een' gezetten tyd het Surinaamſche rond,
Door Phoebus zonnekar, verlicht ziet; ſchoon de dagen
En nachten, even lang, ja ſchoon de regenvlaagen
En drooge tyden door natuur hier zyn bepaald;
Offchoon hier de oceaan met duizend wondren praalt,
En dat de Tritons zyn beſchulpte ſtranden roemen;
Offchoon hier 't aardryk is bezaaid met kruid en bloemen,
En zich het oog verliest in 't zien van boom en plant,
Niets gaat 'er voor het zoet van 't dierbaar vaderland,
Welks liefde elk ſterveling in 't hart ſchynt om te draagen.
Komt, Motkreek's nimphjes! helpt Iroës lot beklaagen!
Stelt eens een oogenblik dit alles aan een zy',
En overdenkt met my het onheil van naby,
Waarin dit wingewest den vreemdeling doet deelen:
De zwarte Chamaieth, gewoon te rooven, ſteelen
En moorden, doet u ſteeds den dood voor oogen zien,
Waarin het giftig kruid hem hulp ſchynt aan te biên;
Daar Phoebus, in de lucht, door 't branden van zyn ſtraalen,
Schynt op het blank gelaat een doodverwe af te maalen:

Het ſchaadlyk luchtgeſtel maakt dat men byna niet
Hier, in dit waerelddeel, een' blanken grysaart ziet;
Uw zoetheid is verzeld door al te wrange plaagen!
Komt, Motkreek's nimphjes! helpt Iroës lot beklaagen!
Ach! dierbaar vaderland, wat is uw naſmaak zoet
Voor my, die, ver van u, als balling zwerven moet!
Kon ik eens 't einde zien van myn hartgrondig treuren,
En mogt het my, na zo veel tyds, nog eens gebeuren
De kiel te aanſchouwen, die my, van dit brandend ſtrand,
Vervoerde naar den grond van 't lieve vaderland!
Hoe zou Iroë dan, na zo veel ongelukken,
In zyn geboorteplaats, de zoetſte vruchten plukken,
En aan den Amſtelſtroom, gerust, zyn' levensloop
Voleindigen! Dit heil beſtaat alleen in hoop.

L I E R Z A N G.

Ik, ik zing Suriname's ſtrand,
Myn heil, myn luſt, myn levensſtand!
Een ander zing' het vaderland
Een lied ter eere!
Offchoon men hier geen lente voelt,
Geen zomer brand, geen herfsttyd koelt,
Geen barre winter vreeslyk woelt,
Als in Europe;
Offchoon men hier geen hiacinth,
Of tulp, aan teedre ſtaakjes bind,
Vioolen noch renonkels vind,
Met friſſche geuren;
Offchoon men hier geen Philomeel
Hoort gorglen uit eene orgelkeel,
Op 't kruintje van een luſtprieel,
In ſchoone hoven;

Schoon

Schoon op geen malſche klaverplant,
Of boterbloem, in 't grasryk land,
Het rundervee als watertand,
In onze dreeven;
Schoon hier de ſmaak niet word geſtreeld
Door karper, die in 't water ſpeelt,
Door hombaars, tarbot, ſchol, of zeelt,
En andre visſchen;
Offchoon geen perſik, abrikoos,
Geen peer, geen appel, geen ſlamboos,
Geen pruimpje, met een purpren bloos,
Hier willen groeijen;
Offchoon hier, in den jagttyd, niet
De vink door 't vinkje word beſpied,
De lyster zich verſchalken ziet
Door looze ſtrikken;
Offchoon men dit hier misſen moet,
Vervult natuur, in overvloed,
Dit al door ons ontbeerde zoet
Op andre wyzen.
Ik, ik zing Suriname's ſtrand,
Myn heil, myn lust, myn levensſtand!

Een ander zing' het vaderland
Een lied ter eere!
Want hier, hier heerscht een eeuwig groen:
Geen boom zien wy van 't loof ontdoen,
Door 't woeden van een bar saisoen,
Als in Europe.
Tjo! Tjo! het orglen van uw keel,
By de aankomst van het daggareel,
Beschaamt de stoutste Philomeel,
In onze huizen.
Bannielje langs den zilvren stroom,
De bloeisem van d'oranjeboom,
Verspreiden, langs den gantschen zoom,
Een keur van geuren.
Ons rundvee, kiesch op kruidgewas,
Kent geen bevrozen waterplas,
Maar smaakt, jaar uit jaar in, het gras,
In onze dreeven.
Een keur, een' schat van blanken visch,
Tot sieraad van den gullen disch,
Verschaffen beek en wildernis,
In duizend soorten.

Digitized by Google

Nooit, nooit word hier de boom beroofd
Van rinsch, van zoet, van ſmaaklyk, ooft;
ô Neen! want ieder dag belooft
Ons nieuwe vruchten.
De jager heeft zyn' vollen zin:
Ons bosch heeft hier een' wildſchat in;
De jagttyd heeft hier geen begin,
Noch ook een einde.
Dus zing ik Suriname's ſtrand,
Myn heil! myn lust! myn levensſtand!
Een ander zing' het vaderland
Een lied ter eere!

R O O - R A C,

B E R G Z A N G.

Thans zing ik Roo-Rac's berg ter eer',
Waar ik zo dikwerf, op en neêr,
Des morgens, eer zyn locuskroonen
Door Phoebus waren drooggemaakt,
Ja zelfs eer 't vee nog was ontwaakt,
Ging wandlen, om aan 't oog zyn' vruchtbren ſchat te toonen.

Men zegt, dat, op zyn kruin, voorheen,
De zanggodinnen zich byeen
Vervoegden; dat, door Phoebus zelven,
De poëzy uit Dodona
Gebragt wierd naar America,
En hy zyn woonplaats nam op Roo-Rac's ſteengewelven.

ô Berg, die, als een Helikon,
Uit u een heldre waterbron
Doet vlieten, vol van nektarſappen!
Nooit kon een heete middagſtraal
Uw rykgeladen waterzaal
Vermindren, en het vocht uit uwe boorden tappen!

Gy torscht een milde vruchtenlaan,
En doet het oog verwonderd ſtaan
Door duizenden van kruidgewasſen,
Die, door natuur, met milde hand,
Voor 't welzyn van den mensch geplant,
Den reuk, jaar in jaar uit, door hunnen geur verrasſen.

Hoe hol klinkt niet uw ingewand,
Dat luchtig is bedekt met zand,
En vruchtbre klei, die uwe hoven
Het voedſel geeven! Hoort hoe hier
Vrouw Echo, met een zoet getier,
De woorden nabaauwt, zo van ondren als van boven.

Wie

Wie weet of niet het geele goud
Uwe aderen is toebetrouwd,
Met keur van andre puikmetaalen?
Wie weet wat nog uw ſchoot bevat?
En of gy niet een heimlyk pad
In u verbergt, om tot den Orcus neêr te daalen?

Den gantſchen dag word hier 't gehoor
Geſtreeld door een gevederd choor,
Dat in het boomloof weet te dringen,
En, vry van zorg of ongemak,
Met orgelkeeltjes, op den tak,
De ſchoonheid der natuur een lied ter eer' koomt zingen.

Wanneer myn werken zyn verricht,
En Phoebus 't flikkrend aangezigt
Laat in het westen nederhellen,
Dan is 't de jagt, die my bekoort:
Het hert word door my opgeſpoord;
Ik weet den ſnellen haas, door 't roer, ter neêr te vellen.

Of ſomtyds zit ik op uw kruin,
En ſla het oog naar Roo-Rac's tuin,
Verſierd door trotſche ſuikerrieten,
Terwyl, voorby uw vruchtbre ſtreek,
De ſnelle Surinaamſche beek
Met zoete golfjes komt langs ſteenenwortlen ſchieten.

Ginds aan uw' voet loopt, wyd en zyd,
Het melkbeest, dat het gras affnyd,
Terwyl men 't wollig vee hoort blaaten;
Naast u vertoont zich, als een ſtad,
Het ſuikerryke KLAVERBLAD,
Van Suriname's ſtroom een der aloudſte ſtaaten.

Verrukklyke omtrek! fraai gezigt!
Gy houd myn denkkracht opgericht,
Myn voeten tripplen op uw bloemen;
Al wie uw lieflyk ſchoon bevat,
Al wie natuur naar waarde ſchat,
Zal nimmer uwen naam dan ſteeds met eerbied noemen

SURINAME,

OORLOGSZANG.

Wat kan het woud den mensch een' ſchat van wysheid ſchenken!
Elk blaadje, dat men ziet, verſchaft ons ſtof tot denken.
Verrukkelyk verblyf, belommerd deelgenoot
Van duizend klagten, die ik uitſtort in uw' ſchoot!
Gy waart getuige, hoe ik hier, vóór zestig weeken,
Toen ik het oorlogsvuur zag in myn land ontſteeken,
Angstvallig uitriep: ach! myn voedſter! ſta my by!
'k Ben weerloos, ik verwacht en magt en hulp van 't Y!
Ik zag, met droefheid, hoe myn rykgeladen kielen
By 't uitgaan van den mond in 's vyands handen vielen;
Het gruwzaam misdryf, op Euſtatius gepleegd,
Ontwrong me een' tranenvloed; naauw' was die afgeveegd,
Of 'k hoorde de overgaaf van 't drietal nagebuuren:
Toen beefde ik, wyl ik dacht, nu zal 't myn land bezuuren,
Te zwak van oorlogsliên; 't is dwaasheid dat men ſpreekt
Van moed en dapperheid wanneer de kracht ontbreekt.

Den

Den Brit, wien magt en tal van volk en kielen ſterken,
Waar' 't licht de neêrlaag van myn forten uit te werken;
'k Zag echter dat myn land, door ſchrander ſtaatsbeleid,
Verſterkt wierd; 'k zag myn' raad geſtaâg in bezigheid,
Om en den krygsman en den burger aan te ſpooren
Tot tegenſtand, indien de Brit 's lands rust kwam ſtooren.
De toevoer draalde vast, de duurte ſteeg ten top:
Dus deed behoeftigheid zich meer en meerder op.
Hoe griefde dit myn hart met druk, totdat, ten lesten,
Een tal van ſchepen, uit onzydige gewesten,
Den nood vervulde! ja, wat was myn ziel verblyd
Dien morgen, toen men my, in dien benaauwden tyd,
Terwyl ik peinzend zat, op 't onvoorzienst kwam ſtooren,
En vreugdetyding bragt, die 'k u, ô woud! laat hooren!

Den vyfden van August' van 't laatstverloopen jaar
Herleefde Neêrlands roem in Neêrlands heldenſchaar':
De Brit, by Doggersbank, trots op een aantal ſchepen,
Dacht, ſtout, myn voedſters vloot naar Pleymouth weg te ſleepen;
Men raakte ſlaags, en 't vuur van 't zwangere metaal
Beroerde, loeijende, de poort der afgrondszaal;
Hier zag men Trompen, ginds verwoede Brakels, vechten:
't Was of die eerste ſlag reeds d'oorlog moest beſlechten.

Een

Digitized by Google

Een ſtroom van heldenbloed beverwde Thetis plas;
't Scheen of De Ruiters ziel in Zoutmans ligchaam was!
'k Moet u, ô Parker! ook den grooten Parker noemen:
Het heeft iets Godlyks in, zyns vyands deugd te roemen.
Gy deinsdet, bleek van ſpyt, verſtoord, vergramd, verwoed,
En riept, dat Batoos kroost geleek een' leeuwenſtoet!
ô Britten! Britten, die door waan u laat verblinden!
Gy zult in Holland nóg dat oude Holland vinden,
Het kroost der helden, dat uw volk by Chattam zag,
Handhaavnend nog dit uur den roem van Neêrlands vlag;
Uw ſcheuringvlek, en die der wreedſte wanbedryven,
Zal zelfs uw naneef nooit uit uw geſchiedboek wryven.
Ge ontroerde, ô blyde maar'! dit moederlyke hart;
Myn ſtamelende tong, door blydſchapstaal verward,
Myn ziel en zinnen, door uw klanken opgetogen,
Ontwringen 't vreugdevocht aan myne erkentlyke oogen.
't Is waar, 'k heb menigmaal de lucht met klagt vervuld;
Maar 'k troostte my ook vaak met hoop en met geduld.
Wen ik myn forten zag bebolwerkt met metaalen,
Gereed om d'Engelschman al donderend te onthaalen,
Dan riep ik galmend uit: 't Voegt niet aan Neêrlands maagd,
Dat zy in eenzaamheid geſtadig treurt en klaagt!

Wat blydſchap zweefde niet door myne vryheidsader,
Toen ik ten klaarſten zag, hoe fier myn zoon, de vader
En Palinuur van 't land, in ſtaatkunde uitgeleerd,
Beroerte en plunderzucht van u heeft afgeweerd!
De vrees en 't ongeduld deed echter, veele dagen,
My in dit ſomber woud een prangend lot beklaagen.
De krygsknecht mort, als hy 't rantſoen verkleinen ziet;
Dus riep ik dikwils uit: „ KOMT DAN DE VLOOT NOG NIET!
Zy daagt op 't onvoorzienst; 'k zie Neêrlands wimplen zwieren;
'k Zie mannen, voortgeteeld uit zaad der Batavieren;
'k Omhels het opperhoofd, terwyl myn ruim gemoed
De volken van myn land, met deeze taal, begroet:
De Hemel doe dees vloot in myne haven rusten;
Doch, zo de trotſche Brit mogt nadren tot myn kusten,
Hyst dan de bloedvlag op, en doet den vyand zien,
Dat helden ſteeds de vloot van Nederland gebiên!
Vertrouwt dat dit myn volk, door wraakzucht aangedreven,
U van zyn dapperheid het edelst blyk zal geeven;
Doch, daar een vredesdaauw veel aangenaamer is
Dan 't woedend oorlogsvuur voor 's lands geſteltenis,
Wensch ik dat 's Hemels gunst des vyands hart zal buigen,
Hem van zyn onrecht en zyn wandaên overtuigen,

Van

Van Neêrland ſmeekende de zoete rust der vreê;
Opdat, by uw vertrek, uw vloot, van reê tot reê,
Voor ramp en oorlogsplaag behoed, met voordewinden,
Myn voedſter, juigchende van vreugde, weêr moog' vinden.
Juigcht, myne volken! juigcht! ja dat zelfs 't wichtje lagch',
Al ſpeelende in de wieg, om deezen blyden dag!
Lang moogt gy hier myn vlag van fort en ſchip zien golven;
Nooit word' de vryheidsnaam uit uwe borst gedolven;
Hoort, na deeze oorlogskreet, het zoetſte vreêgeſchal:
Blyft burgers van myn land en burgers van 't heelal!
Gaêrt ſchat op ſchatten, die myn ſchoot u aan komt bieden,
Terwyl en ramp en druk van uwe huizen vlieden!
Vaart wel, myn kinderen, wier trouw de Britten tart!
Vereeuwigt door uw pen de blydſchap van myn hart:
Zo zal dees dag, in uw geſchiedboek opgeſchreven,
Aan 't laate nageſlacht een treflyk denkbeeld geeven.

SCHETS

VAN DEN

KOFFIBOUW.

Waar Suriname's ſtroom, in dartelende kreeken,
Zyn golfjes heenenleid, langs eeuwiggroene ſtreeken,
Daar lust het my, in ſpyt van 't noodlot, thans den lof
Van d'eedlen koffibouw te ſchetſen in myn' hof,
Terwyl ik hier in 't bosch myzelven vly ter neder,
In koele ſchaduw' van deez' hemelhoogen ceder,
En zing: Zo heeft natuur, 't geen eertyds door de kunst
Egipte voortbragt, hier gevormd door haare gunst,
Wyl elke koffiboom, gelyk een pyramide,
In de aarde ſtaat; hoe ſterk de gulde zon ook ziede,
Wen zy den middag maakt, toch dekt het ſomber blad
't Geſpeende knopje door zyn ſchaduw'; zie hoe dat

Daar

Daar ginder, aan dien boom, de lange ſpitſe takken,
Door vruchten overlaên, ter aarde nederzakken,
Jaar uit, jaar in, verſierd door fraai bepurperd groen.
Ik zie u, eedle ſtam! door 't gulle jaarſaiſoen,
De vrucht, en te gelyk den tedren bloeiſem draagen;
Doch 't ryzig boomtje ſchynt van my iets meer te vraagen,
Doordien, gelyk natuur, de kunst ook aandeel heeft
In zyne vruchtbaarheid; 't milddadig aardryk geeft
Dit wel het leven, doch de landman ſiert zyn looten,
En leid het door zyn hand, gelyk een telg, geſproten
Uit eedlen bloede, door zyn' Mentor word gekweekt.
Vóór men de tedre plant in 't luchtig aardryk ſteekt,
Word, in den droogen tyd, het hooge woud getroffen:
De ſcherpe byl doet boom by boom ter neder ploffen;
Het aardryk davert door het ysſelyk gekraak;
Men let 'er op 't kompas, en werkt het in den haak;
Gevallen, gaat men aan het klieven van de takken,
En zorgt om 't dunne hout plat op den grond te lakken;
Men roeit de ſtompen uit, de veen gaat uit den rei,
Alwaar de polder komt; men werpt 'er klei op klei,
Opdat geen dambreuk dus een lekking zou verwekken.
Men laat, het hout gedroogd, den rook ten hemel trekken;

Het vreeslyk vuur doet groen en dor te ſaam' vergaan,
Terwyl de grond, nog nat, die vlammen kan weêrſtaan;
Men tracht vervolgens om de bedden te verdeelen,
En laat den delver in het kleine trensje ſpeelen,
Dat, overnuttig, by het natte jaargety',
Aan 't netgewerkte bed tot nutte loozing zy.
Men ſlecht den kleigrond naar het midden van de pannen,
En ſteekt de ſtokken tot de ſtandplaats der bananen.
Dus ligt het plantklaar, tot de kleine regentyd,
Met nieuwe vruchtbaarheid, den grond ter planting wyd.
Men plant bananen, koorn of teijers, die de ſappen
Van d' al te geilen grond in hunne wortels tappen:
Men roeit de teijers uit, na d'eerst' of tweeden krop;
Men ſlecht de hoogten, en men delft de trensjes op,
En tracht, zo veel men kan, de bedden rond te haalen.
Nu let men om in 't ſtuk het vierkant af te maalen;
Men perkt de ryen af met touw of paliſaad,
In 't lang en dwars, en ſteekt de ſtokjes op de maat.
Als dan een buitje komt, zo gaat men aan het planten
Van 't jeugdig boomtje, dat, geſchaard aan alle kanten,
Het oog vervrolykt, daar 't vast welig groeit, en geeft
Ons tyd tot ander werk, terwyl het ſnellyk ſtreeft

Om

Om als een pyramide omhoog het hoofd te ſteeken.
Nooit zal 't me in mynen hof aan nut vermaak ontbreeken,
Wyl elke dag byna verſchillend werk begeert:
Dit werk heeft ons de tyd en lust tot kunst geleerd.
De oplettendheid vereischt om op 't ſaiſoen te paſſen:
Ginds wied de ſlaaf het gras, de ſlechte misgewaſſen,
En 't onkruid af, terwyl een ander, onvermoeid,
De jonge telgen topt en de oude boomen ſnoeit,
Het dorre hout verbreekt, de pruiken, die, geſloten,
Den boom bederven, en de onvruchtbre waterlooten
Afrukt, opdat de ſap nu beter in het hart
Van 't vruchthout dringen kan; het klimop, dat, verward,
Den tak omſingelt, word van ondren afgeſneden.
Nu ſchaft de tyd voor 't volk weêr andre bezigheden,
Doordien de koffivrucht, reeds rood geworden, zwelt,
En dus haar rypheid aan den nyvren landman meld.
Daar gaat de gantſche magt der ſlaaven aan het plukken;
Men brast den molen aan, die, door het yslyk drukken,
De ſchel ſtraks afperst, die de vrucht te ſamen houd.
Wanneer de koffi nu, aan andren toevertrouwd,
Gewaſchen is, dan doet de heete zon haar droogen:
Voorts word zy uitgewaaid, en naar omhoog getogen

Op zolder, waar de wind haar verdre nutheid geeft:
De bast word afgeſtampt; de vrucht, gewand, gezeefd,
En uitgelezen, word geſcheept in baal of vaten.
Zie daar, in 't kort, het werk van onze koffiſtaaten.

DE SUIKERBOUW.

'k Zing den landbouw; 'k zing de velden;
'k Zing de grootſche ſuikerrieten,
Die van zoete ſappen ſtroomen;
'k Zing hoedat de regenvlaagen
En de droogten, hier, by beurten,
Onze landen vruchtbaar maaken;
'k Zing het heuglyk buitenleven;
'k Zing het zagte juk der ſlaaven;
'k Zing het laage pienenhuisje,
't Vergenoegde ſlaavenhutje;
'k Zing den ſchat, dien Suriname
Jaarlyks levert aan heur moeder,
Aan het land van onze vadren,
Aan de ſtad van myn geboorte.

EERSTE ZANG.

Tracht men om, in vruchtbaare oorden,
Suikerſtaaten aan te leggen,
By rivieren of by kreeken,
De ondervinding leert den planter
Om een' kleigrond uit te kiezen.
't Voegt ons op 't ſaiſoen te paſſen;
Zeker, de oogstmaand is 't bekwaamste
Om den aanleg te beginnen,
Wyl alsdan de regenbuijen
Zwichten voor de drooge tyden,
Die, door middagzonneſchynen,
Natte bosſchen gangbaar maaken,
En bereiden tot het vallen
Van de hemelhooge ceders,
En van andre trotſche kruinen.
Dan is 't tyd het land te meeten,
In het vierkant af te ſteeken,
En een' overſlag te maaken,
Hoe veel lands men kan bewerken,

Even-

Evenredig naar de veelheid
Van de grofgeknuiste ſlaaven.
Eerst getracht de kreupelbosſchen
Door den houwer neêr te vellen,
En te lakken op het aardryk,
Om dus beter' weg te baanen
Voor de ſcherpgewette bylen,
Die, door ſterkgeſpierde vuisten,
Woeden op de dikke boomen.
Hoort eens, hoe de bylen knallen!
Hoort, hoe de echo nabaauwt *knallen!*
Voelt, voelt eens het aardryk dreunen,
Door den val van deeze boomen;
Ziet, hoe gindſche boom, in 't ſtorten,
Twee, drie andren neêr doet ploffen;
Hoort eens, hoe de Negers zingen,
Hoe vernoegd de Negers zingen,
Op de knalmaat van de bylen,
Die men nu nog eens moet ſcherpen,
Om de takken af te klieven,
Die zy op het aardryk plat ſlaan.
Daar ligt nu het bosch ter neder!

Thans is 't tyd van ſtokken ſteeken
Voor de nieuwe poldertrensſen,
Voor de loosſloot en voor trekkers:
Dees geſtoken, dan ten eersten
Haalt men 't rulle veen ter zyde,
In het ſtuk of op de dammen:
Daar ligt nu de kleigrond open,
Keurig blaauw en los in 't werken.
Scherpt den ſchop, 't is tyd van delven.
Fikſche Negers! ſpant uw krachten;
Speelt nu met uwe yzren ſchoppen,
In de ruime molenſlooten,
In de nieuw te maaken trensſen,
Die, door toezigt van den landman,
Juist van breedte, juist van diepte,
Net van kant gedolven worden.
Springt thans over tot de trekkers,
Tot de kleine lozinggruppels,
Fikſche Negers! ſpant uw krachten;
Haast u, eer de zonneſtraalen
't Zwarte veen te droog doen worden.
Daar is 't ſtuk rondom bedolven,

En het water vind zyn lozing
In de nieuwgedolven trensſen.
Wyl de heete zonneglansſen,
In dees drooge jaargetyden,
Van den keerkring afgeweken,
Ons met dubble kracht beſchynen,
Ziet men ſpoedig tak en boomen
Vatbaar worden voor de vlammen:
Dit bepaalt den tyd van branden.
Ziet, de noeste, nyvre ſlaaven
Neemen lange paliſaaden,
Die, door haare dunne vezels,
Vol van harst, als kaarsſen branden,
Om de takken en de boomen,
Van den wind af, aan te ſteeken:
Straks is alles aangeſtoken.
Phoebus, door de ſterke dampen,
Word als bleek voor ieders oogen.
Ziet konynen uit hun holen
Vlugten, door den rook gedreven!
Ziet, hoe ginds een ſchildpad, ſleepend',
Naauw' de vlammen is ontworsteld;

Ziet, de ſlangen kruipen, ſpringen;
Hagedisſen, torren, mieren,
Alles zoekt den dood te ontvlugten!
Hoort, de Negers, op hun hoorens,
Geeven leuzen aan elkander,
Om te weeten of de vlammen
Somtyds al te hevig woeden,
En het veen des gronds verteeren.
Dit zo zynde, ſtaan en ſlaaven
En ſlaavinnen, met hun goddes,
Klaar om water aan te draagen
Uit de nieuwe poldertrensſen;
Doch de noeste, nyvre landman
Weet op tyd en weêr te pasſen
Om dit onheil voor te komen.

TWEEDE ZANG.

De landman, die, vol lust en yver,
Den tyd met goud weet op te weegen,
Kapt nu een plaats in 't voorland open,
En ſteekt een ſluisgat af met ſtokken.

In-

Intusſchen dat dit word gedolven,
Zien wy ſlaavinnen ſteenen draagen;
Wy zien een' Neger 't halfdak maaken,
Om kalk en om ciment te bergen.
Ziet eens! de kleine jongens helpen,
En vechten onder 't vaten rollen:
Zo leert men hen al ſpeelend werken.
Ginds maakt een Neger houten bakken,
Om door 't ciment de kalk te kneeden.
Het gat is klaar: 't is net en zindlyk;
Het ziet 'er uit gelyk een kelder;
't Loopt af met agt of negen trappen:
Nu geeft het werk voor blanke baazen.
De timmerman, voorzien van ſlaaven,
Weet knap, met balken, en met planken,
Den grondſlag voor de ſluis te leggen;
Waarop de metzlaar, met zyn Negers,
Aan 't werk tyt om de ſluis te metzlen.
Fluks hooren wy 't geklikklak klinken
Der troffels op de graauwe ſteenen.
Nu is een ieder aan het werken:
De timmerman klaart as en raden,

De ſluisdeur en een deur in voorraad,
Zo ook de vleugels vóór en áchter:
Dus ziet men 't ſluiswerk daaglyks vordren.
Het oog des meesters houd hier toezigt.
Op morgen gaat men reeds aan 't voegen.
Ziet eens, hoe fraai zyn die pylasters,
Met netgeſlepen graauwe moppen,
Aan beide koppen opgemetzeld!
Dekt nu, dekt nu de ſluis met planken,
Wyl licht, door heete zonneſtraalen,
De metzelwerken zouden barsten.
Nu, na verloop van veertien dagen,
Zien wy, al zagtjes, 't ſluisgat vullen,
Aan beide zyden van de muuren.
Beſchouwt den landman, hoe voorzigtig
Hy dit weet, om de twee, drie dagen,
Te vullen, tot het kant en klaar is.
Daar opent hy de beide dammen,
En zet voor 't eerst de ſluisdeur open,
Waardoor het opgeſtopte water,
Het, door het ſtilſtaan, ſtinkend water,
Vast uitloopt in den ſchoot der kreeken,

Of in den boezem der rivieren.

Tot dus verr' hadden nog de ſlaaven
In dobberende waterdaken
Gelegerd, en de nyvre landman
Had, met het tweetal blanke baazen,
Gewoond, op 't water, in een' tentboot,
Of was gehuisvest by een' buurman.

Maar nu laat hy een huisje maaken
Van pienen en van paliſaaden,
Dat zo lang moet tot noodhulp dienen
Voor hem en voor de blanke baazen;
Ook bouwt hy hutten voor de ſlaaven:
Dan woont de landman op zyn' aanleg.

DERDE ZANG.

Nu plant men teijers en banannen,
Casſave, naapjes, jammes, koren;
Intuſchen valt men andre ſtukken;
Men delft den trens voor waterberging.

De blanke baazen zyn aan 't maaken
Van de inneemſluis en van den molen,

Van 't kookhuis, van het dramſteilhuisje,
En van de woning voor den landman,
Alsmede van de keentraslootſen.
De landman yvert ondertusſchen
Om de eerste ſtukken klaar te maaken,
Ter ſuikerplanting klaar te maaken,
Nadat de geilheid uit de landen,
Door kost, geheel is uitgetrokken.
Hy leent de toppen van zyn' buurman,
En weet die in 't verband te planten,
Bedekkende elken top met aarde.
Na vyf-en-twintig zonneſchynen,
Ontdekt men reeds de jonge ſpruiten,
In juistgeſchaarde lange ryen.
Dit zoet gezigt bezielt den landman
Met nieuwen lust en hoop en yver.
Het land voldoet aan zyn verwachting;
Het land voldoet met nieuwe ſpruiten;
't Staat dicht gelyk de gulle graanen,
By lieflelyke zomerdagen.
Zo blyft het vyf, zes weeken groeijen,
Wanneer de landman, door de ſlaaven,

De ſtoelen laat met aard' bedekken,
En 't geile gras 'er uit laat wieden.
Nu, na 't verloop van vyf, zes maanden,
Begint men om het riet te trasſen,
Om 't drooge blad 'er af te haalen,
Ten einde 't beter op zal ſchieten;
Dit moet men op zyn' tyd herhaalen,
En 't zuiveren van gras en onkruid.
Intusſchen plant men andre ſtukken,
En doet daarin dezelfde werken.

VIERDE ZANG.

Natuur, ſteeds gul in haare gaaven,
Brengt reeds het eerste ſtuk aan 't rypen.
De ryen ſtaan nu dicht geſloten,
En dulden verder geen houweelen.
De rieten, door den wind geſlingerd,
Beginnen door elkaêr te vallen,
Na 't tydverloop van zestien maanden,
En toonen niet dan geele kleuren:
Dat is het teeken van de rypheid;

Want all' wat ryp is valt toch lichtlyk.
De timmerliên en metzelaaren
Beginnen ook hunne arbeidstuigen
Alreede by elkaêr te zoeken.
De landman woont reeds in zyn woning,
In zyn vernoegde landmans woning,
Van kostlyk hout te ſaam' getimmerd,
En geeft het affcheid aan de baazen.

VYFDE ZANG.

Daar gaat de ſlaaf, met ſcherpe houwers,
Het rype riet ter neder kappen:
De ſappen ſpatten om zyne ooren;
Hy kapt het laag af by de ſtoelen,
Ook kapt hy van hun kruin de toppen.
De meiden volgen op de hielen,
En binden die gekapte rieten
Te ſaam' in netgevormde bosſchen:
Het blad van 't keen ſtrekt haar tot touwen;
Intusſchen zingen ze, onder 't binden,
Een' minnedeun, heur mans ter eere;

Ook

Ook proeft men wel eens, tusſchenbeiden,
Van de afgekapte ſuikerrieten.
De jeugd en 't pronkje der ſlaavinnen
Zyn vaardig, om de ſuikerbosſchen
Te brengen naar de wyde ponten,
Die, by het ſtuk, in ſlooten liggen,
Of liever in de trensſen liggen.
De ſchippers van die platte bodems
Zien wy de bosſchen, ſluitend, vangen,
Al ſluitende van vergenoegen.
De pont is vol, men gaat aan 't vaaren,
En brengt de lieflyke eerstelingen
Door breede trensſen naar den molen.

ZESDE ZANG.

De landman zit nu t'huis niet ledig:
Nooit zit de nyvre landman ledig;
Hy zorgt thans voor den grootſchen molen;
Hy potloot kam- en bonkelraden;
Hy ſmeert den hals van 't breede ſcheprad;
Hy let of wel de nooddeur klaar is,

En of de gooten, die de lekker,
Al gudſend, naar het kookhuis leiden,
Wel ſchoon zyn, of de ruime cisſer
Gereed is om het ſap te vangen,
Of alle ketels helder blinken,
Of wel de ſchuimſpaan en de lepels
Op hunne plaatſen kant en klaar ſtaan.
Hy zet in voorraad nieuwe vaten
Op dikgebalkte barbekotten,
Die, door hunne afgedeelde gooten,
Malasſie naar de bakken leiden.
't Is alles thans geſchikt in orde.

ZEVENDE ZANG.

Daar zyn de Negers met de ponten:
Men werpt de dunne ſuikerbosſchen
Met vlugge handen uit het vaartuig,
En ſtapelt die in lange ryen,
In lange, breede, hooge ryen,
Ter zyde van de gaande werken.
Nu gaat voor 't eerst de komdeur open;

Het

Het groote ſcheprad raakt aan 't draaijen,
Door ſterken aandrang van het water,
Dat nederſtort op dunne ſcheppers,
En door de kom al ſchuimend wegloopt;
Daar raakt het gantſche werk aan 't draaijen.
Men ſteekt het riet, by twee, drie bosſchen,
Ter maling in, aan de eene zyde,
Dat, half gekneusd aan de andre zyde,
Ten tweedemaal' word ingeſtoken,
En dan verbryzeld weder uitkomt.
Het bonkelrad begint te kraaken;
Het kamrad piept terwyl 't nog nieuw is;
De trommels knorren by 't verbryzlen
Der ſterkgekwaste ſuikerrieten.
Intuſſchen dat men is aan 't maalen,
Zyn andren, op het yvrigst, bezig
Om 't afgemalen riet te zaamlen,
En naar de trasloots heen te brengen.

AGTSTE ZANG.

De ſuikerkookers ſtaan nu vaardig,
En letten of de ciſer vol is.

Daar

Daar leiden zy de zoete lekker
Door gooten naar de groote ketels;
De vuuren worden aangeſtoken,
Van buiten onder aangeſtoken;
De vlam loeit door den hoogen ſchoorſteen,
En voert een wolk van rook naar boven.
Nu werpt de kooker een hoeveelheid
Van ongebluste kalk ten ketel,
Tot de bevordering der grynen.
De ketels raaken aan het kooken;
Daar ſtaan zy ſchuimende te kooken;
Het vuilnis welt naar de oppervlakte,
Zo dat de kookers, met de ſpaanen,
Zulks handig weeten af te ſchuimen,
Terwyl dit ſchuim, door lange gooten,
Geleid word naar het dramſteilhuisje,
Waar 't in een' bak word opgevangen.
Het ſap begint nu te verkooken:
Dit weet men ras weêr aan te vullen;
Men ſchept van d'een in d'andren ketel,
En ledigt dus den grooten ketel,
Die daadelyk met nieuwe lekker

Gevuld word uit den vollen cisfer.
De lekker, in den kleinsten ketel,
Begint allengkens vol te worden:
Dit ziet men aan het kookend pruttlen.
Pas op! pas op! 't begint te zakken.
Scheid uit, daar buiten, met het ſtooken!
't Is tyd, 't is tyd, den test (*) te trekken:
Dit trekken doet men ſomtyds hooger,
Op andre tyden weder laager,
Al naar de landen gul of ſchraal zyn.
Men ſchept de ſuiker in den trekbak,
Van daar weêr in een' grooter' koelbak,
't Geen word herhaald tot drie, vier maalen,
Totdat die koelbak boordevol is.
Hierin begint het vocht te ſtollen,
En, na een uur of tien vertoevens,
Word dit geſtort in leêge vaten,
Voorzien elk met een gat van onder,
Waarin een keenſtok overeind' ſtaat:
Dit dient tot lozing der malasſie.

Men

(*) De test is doorgaands de vierde en laatste ketel, waarin de ſuiker haare gaarheid bekoomt: den test trekken is dus zo veel als de gaare ſuiker uit den ketel neemen.

Men vult het vat tot op twee derden,
Des andren daags de derde derde,
En, na verloop van zes paar dagen,
Dan dient men 't vat nog eens te vullen,
Met drooge ſuiker op te vullen,
Om 't voorts behoorlyk af te ſcheepen.

NEGENDE ZANG.

Het eerſte ſtuk is afgemalen,
Dus gaat men aan het toppen zaamlen;
Men bind ze vast by kleine bosſchen,
En legt die hoopswyze op de dammen.
Nu wacht men naar een' droogen morgen,
En laat de vlam het ſtuk doorloopen,
Die vreeslyk door de drooge blaêren
(By ons het tras) geraakt aan 't woeden:
Dit doet men opdat niet de wormen
Den afgekapten ſtoel doorknaagen.
Dan dekt men weêr den ſtoel met aarde,
En, na verloop van veertien dagen,
Komt reeds de tweede krop te voorſchyn.

De

De landman let nu of 'er ſtoelen
Geſtorven zyn, en laat hun plaatſen
Weêr vullen met de nieuwe toppen,
En met de verdre nieuwe toppen
Beplant hy weder andre ſtukken:
Zo word zyn ſtaat allengskens grooter.

TIENDE ZANG.

Thans is men in het dramhuis bezig:
Het ſchuim proest gudſende uit de vaten,
Of borrelt gistende in de bakken;
Dus is het tyd om dram te ſteilen.
Doch, wyl by ons de dram te ſteilen,
Juist als by andre ſtookeryen,
In onze verre moederlanden,
Het zelfde is, zal ik hiervan zwygen.
Daar komt een pont met vaarensgasten,
Met order om de ſuikervaten,
Die vol en droog zyn, af te haalen.
Ook komt daar ginds een boot met Britten,
Of liever met Amerikaanen,

Om de malasſie heen te voeren,
Die, afgeladen in de barken,
Naar hunne nieuwe waerelddeelen
Gebragt word, om de dikke vochten
Tot keurelyke rum te ſtoilen.

ELFDE ZANG.

Hoe zoet is nu 't plantaadjeleven
Voor onzen landman, die, des morgens,
Zich vroeg verlustigt in Gods werken,
Terwyl hy in zyne eigen werken
Zich vergenoegt; en 't ochtendüurtje,
Het zoet ontluikend ochtendüurtje,
Verſlyt in 't wandlen door zyn tuinen,
In 't naarzien van zyn vette koeijen,
Die hem en melk en boter ſchenken!
Nu onderzoekt hy alle hokken:
Hy kykt eens naar het knorrend varken,
En lagcht om 't dartlen van de bokjes,
Die om de geitjes heenenſpringen;
De duiven kirren op zyn woonhuis;

Ook

Ook kweekt hy hoeners en kalkoenen,
En vaderlandſche duinkonynen,
Die dartlend duiken om hun holen;
Of ſomtyds gaat hy naar zyn' vyver:
Hier ziet hy hoe de blanke visſchen
Zyne eenden nu en dan eens byten,
En hen verjaagen uit het water.
Dan gaat hy naar zyn ſuikergronden,
En ziet daar hoe zyn ſlaaven werken.
Hy neurt om 't groeijen van de rieten,
En hoort den ſlaaf by 't werken zingen.
Hoe zoet is dan 't plantaadjeleven!

T W A A L F D E Z A N G.

Nu drinkt de ſlaaf het eerste zoopje,
Geſchonken van zyn' eigen akker.
Men vraagt, vermits men op den zondag
Heeft doorgemalen, om een' feestdag,
Ten einde hunne nieuwe hutten
Op 't allerplegtigst in te wyen.
De landman, hun geſtrenge meester,

Maar tevens ook voor hen een vader,
Stemt gaarne toe in die verzoeken,
En geeft hen dram, in twee, drie pullen,
En twee, drie pullen met malasfie,
Die, op hun dikgeknoeste fchouders,
In zegen worden weggedragen
Naar de afgelegen Negerhuizen:
Ook fchenkt hy hen een dik vet varken,
Ter oorzaak van zyne eerste maling.
Daar gaat de ruime danszaal open!
Hoor, hoor nu eens de trommels raazen!
De Negers zyn in feestgewaaden,
Met nieuwe hembden, nieuwe broeken,
Of by verkiezing met kamiefen.
Ook ziet men hier een' rei flaavinnen,
Met nieuwe rokken, nieuwe paantjes,
Elk met een' zakdoek op de fchouders.
Nu gaat men lustig aan het dansfen,
En treft den maatflag met de voeten;
Een grysaart waait hen met den zakdoek,
Die in het dansfen overtreffen.
Intusfchen hoort men 't varken fchreeuwen,

Het

Het welk men bezig is te ſlachten:
De jongens ſtaan 'er naar te kyken,
En ſchynen om de blaas te hunkren,
Juist even als men, in November,
By ons, in Holland, wel gewoon is.
De danszaal galmt van vreugdeklanken;
Men ſchenkt de punsch uit volle tobbes.
Nu krygt 'er menigëen een roesje,
En ſpreekt niet dan van zuivre liefde;
Ook hoort men nu en dan eens kyven,
Doch aanſtonds is dit weder over:
De vrolykheid wil niet geſtoord zyn.
De kok roept dat het eeten klaar is;
Dus eet men van het vette varken:
Men drinkt eens helder tusſchenbeiden,
En dan terſtond weêr naar de danszaal:
Daar danst men tot den vroegen morgen,
Wanneer elkëen zyn matte leden
Door zoeten ſlaap weêr zoekt te ſterken:
Dit ſlaapen duurt ſchier tot den middag.
Nu wacht men naar 't namiddagüurtje,
Nu wacht men naar de klok van vyven,

Wan-

Wanneer men met de groote trommels
Verſchynt voor 't woonhuis van den landman.
Nu, nu, moet moeder mede dansſen,
Ja, moeder moet nu mede dansſen,
En, by het vallen van den avond,
Neemt dit zo vrolyk feest een einde.

SCHETS

VAN HET

PLANTAADJELEVEN,

AAN MYNEN BROEDER

CORNELIS SEBILLE ROOS.

Myn broeder, die uw' tyd, in andre waerelddeelen,
Al ſchetſende, beſteed met verw en kunstpenſeelen!
Ontfang een dichttafreel van my, die, verr' van u,
Aan 't Commewynſche vocht, het fortgewemel ſchuw,
En, 't land bebouwende, bemin het eenzaam leven,
Van welks vermaak myn pen u tracht een ſchets te geeven;
Want, u ontrukt, hebt gy toch geen gedachtenis
Dat hier uw broeder nog op de aarde aanwezig is;
Doch lees dees lettren, die, ſchoon ſpraakloos, tot u ſpreeken.
De JONGE BYKORF, die in de aangenaamste ſtreeken
Van dit myn wingewest zich opdoet, is de hof
Alwaar uw broeder woont, die nimmer zynen lof

Naar waarde roemen kan, omzoomd van mangroeboomen,
Omheind van dyken, en beſproeid van waterſtroomen;
Vol van vermaaken, die ſteeds de eenzaamheid my geeft.
Hy heeft een' ſchat op de aard', die 't waar genoegen heeft!
Des morgens, eer de zon, aan Suriname's ſtranden,
Den nuchtren daauw ontrukt aan loof- en bloemwaranden,
Ontwaak ik, en begroet den lieven dageraad.
Myn moestuin is het eerst waaraan zich 't oog verzaad,
Terwyl een waasſem van verkwikkelyke geuren,
Uit duizend bloesſemen, van zilvren, gouden kleuren,
Den reuk verfrisſchende, my lokt naar 't lustprieel,
Bedekt door ſchomlend loof, waarin een zacht geſtreel
Van tedre gorgels ſchynt den uchtend aan te konden:
'k Zie rondom, van my, of de endyvie is omwonden,
Of wel de ſeldery met zand is aangevuld:
ô Ja! 't ſtaat alles wél: myn bedden zyn gehuld
Met kiesſche groenten, daar en kruis- en middenpaden
Met veelerhande ſoort van bloemtjes zyn beladen.
Ik geef den tuinman hier zyn werk, en, bly' te moê,
Treede ik aan d'andren kant naar 't luchtig kweekhuis toe:
't Is rondom afgeperkt met dunne paliſaaden.
Hier is een vyver, waar myne eenden zich in baaden;

Daar

Daar loopen hoeners en kalkoenen, dik en vet;
Ginds is het hokje, waar men 't vee te broeijen zet;
Daar ſtaat een karſenboom, dien 'k onlangs zag ontluiken,
Waaronder 't vee den gloed van Phoebus weet te ontduiken.
Nu ga ik verder naar het varkenskot, en let
Of wel reeds verſche kost daarin is neêrgezet;
'k Zie, in 't voorbygaan, naar de vaderlandſche knynen,
Die vrolyk in het hok als in de vryheid ſchynen.
Nu treede ik binnen, waar myn oog, in 't ryk verſchiet,
De blyde ſchaapen naar de weide dryven ziet:
Dees graast, die blaat, terwyl de tedre lamren ſpringen,
Het nooitverzadigd oog ſmaakt beurtverwisſelingen.
Hier drink ik koffi en ik rook een pyp tabak,
Terwyl myn duivenvlugt te kirren zit op 't dak.
Een wyl gezeten, komt een ſtoet van zieke ſlaaven:
Deeze is behebt met koorts, en die met Venusgaaven;
De een klaagt van beljak, en een ander heeft de koek.
Ik ſpoor hun ziekten naar, door vlytig onderzoek,
En ſchaf hen middelen opdat zy ras genezen:
En tyd en pligt leert my op 't land geneesheer wezen.
Nu ryze ik op, om eens de werken naar te zien
Der luie kuipers en der traage timmerliên:

Die zaagt een plank af, en een ander maakt paneelen;
Hier dislen zy een vat, daar ziet men ſchaaven, kweelen;
Wat zyn zy vlytig! ja! het werk gaat als een ſpil;
Maar, zet ik voet van honk, dan ſtaan de hamers ſtil.

Van daar al verder naar de koffiloots getreden,
Vind ik de ſlaaven in verſcheiden bezigheden:
Die wascht, dees veegt, die ſchrobt, een ander keert de vrucht,
Die waait, en deeze ſchuift de bakken in de lucht;
Hier huilt een meisje, ginds hoor ik een' jongen zingen.
Men vind in deeze loots altyd veranderingen,
Naar dat de tyd en ook 't veranderlyk ſaiſoen
Den lootsöppaſſer leert wat werk hy heeft te doen.

Dit keurig naargezien, en alles wél bevonden,
Dan wandel ik, vernoegd, naar myne vruchtbre gronden,
Langs paden voort, wier zoom met koffiboomen pronkt:
Al wandelende word en hart en ziel ontvonkt
Tot overpeinzing, daar gewas en boom en kruiden
't Volmaaktſte ſamenſtel vermogen aan te duiden:
Ja! 't is of de Almagt van den Vormer der natuur,
Gedrukt op ieder blad, vernieuwt van uur tot uur.
ô Landbouw! Eenzaamheid! Myn lusthof! Koffiboomen!
Wat doet gy myn gemoed al denkensſtof bekomen!

Zo

Zo denkende, genaak ik langzaam by het werk:
De bastiaan geeft hier aan ieder' ſlaaf zyn merk.
Ik laat het gretig oog langs alle bedden waaren,
En zie of wel de boom van taaije klimöpblaêren,
En ander vuilnis, is gezuiverd; of men 't gras
Schoon afwied; of men ook een jeugdig plantgewas
Aan 't hoofd beſchadigd heeft, door 't onkruid af te rukken:
Een naarstig landman kruist geſtadig door de ſtukken,
En let op alles wat de kunst en pligt hem leert;
Want, als hy zulks niet doet, dan gaat zyn werk verkeerd.
De vuige ſlaaf is loom, genegen om te liegen,
En acht het fraai als hy zyn' meester kan bedriegen.
Van daar roept my de zorg naar myn banannenwoud,
En naar den teijergrond, den wachter toebetrouwd.
'k Zie of hy oppast om het drooge blad te kappen,
En of hy my misleid door ſlinkſche wetenſchappen;
Of 't koorn ook armôê lyd door 't al te gulzig wied,
En duizend dingen meer, die my de pligt gebied.
Myn werk verricht, zo neem ik 't jagtgeweer in handen,
En trek naar 't bosch, verſierd met eedle kruidwaranden,
Nog nat van morgendaauw: de honden gaan my vóór,
En ſpooren 't wild op, dat, hoe fyn ook van gehoor,

Digitized by Google

Door hen beſpied, my, als de wind, voorby komt ſnellen:
Ik ſchiet, en weet, door 't lood, het hert ter neêr te vellen:
't Zy pingo, buffel, knyn, pakkier, of ſabakkaar,
Zoras ik hem beſpeur, is hy in doodsgevaar.
Wanneer het water my ſomtyds het bosch doet vlieden,
Dan ga ik aan den kant de duiven eens beſpieden;
Ik licht den leguaan, hoe hoog ook, uit den boom,
En doe den kauwerier omkantlen in den ſtroom;
Zo moeten anamoes, maraaijen en pauwiſen,
Door kracht van 't aaklig kruit, het levenslicht verliezen.
Geen ſchelle papegaai is veilig in zyn vlugt:
Ik heb 'er honderden doen tuimlen uit de lucht.
Dit kan de ſchulpenrits van Vlaardingen getuigen,
Wiens bosſchen door 't geknal der jagtgeweeren juigchen.
Vermoeid van dit vermaak, treede ik, met trek tot ſpys,
Te rug. De disch, gedekt, vertoont my knolradys,
Met verſche boter, kaas, en jonge ramenasſen;
Daar ſtaat een haasje, dat ik gistren ging verraſſen.
Waart gy, myn broeder! hier, zo zoude ik u gewis
Op heimaar nooden, die deez' nacht gevangen is.
De wandling geeft my lust om ſmaakelyk te ontbyten.
Verzadigd, ſta ik op, en weet den tyd te ſlyten,

Dan

Dan eens met knutslen, dan met leezen in een boek;
Dan in de dichtkunst, dan in 't fnedig onderzoek
Van vrouw natuur, wier kunst geen dichtpenfeel kan treffen,
W'yl onvolmaaktheid nooit volmaaktheid kan bezeffen.
Wanneer het my fomtyds behaagt om uit te gaan,
Gebied ik in 't korjaar met riemen klaar te ftaan:
Dit vaartuig vliegt, met my, langs 't lommerryk bosfchaadje,
Naar ACCONORIBO, naar MOCHA's lustplantaadje,
Of wel naar L'AVANTUUR, by onzen landgenoot!
'k Schud dan de zorgen af in Commewyne's fchoot.
Maar vind ik my verpligt om t'huis te moeten blyven,
't Zy om het dagwerk, of de maandlyst uit te fchryven,
Of om de logge pont te zenden naar het fort,
Of 't zy myn byzyn by een werk gevorderd word,
Dan gaat het nodige voor dertele vermaaken:
De vreugd vermengt zich in het achtflaan op zyn zaaken;
Een fchrander landman voegt de reden by zyn' pligt,
En noemt het meer vermaak dan werk 't geen hy verricht.
Zoras de Vriefche klok het tweetal heeft geflagen,
Zie ik het eeten op de middagtafel draagen:
Een ftoet van meisjes ftaat gefchaard rondom den disch,
Terwyl de voetebooi met fchenken bezig is.

Ge-

Gegeeten, tracht dit volk op zynen pligt te pasſen:
De een geeft my 't bekken om de vingren af te wasſen,
Terwyl een ander, met den handdoek voor de borst,
Op zy' ſtaat. Ja, myn vriend! ik leef gelyk een vorst:
De ſlaaf past op myn' wenk; myn woorden zyn bevelen.
Een landman zou de rol van koning kunnen ſpeelen.
Ik eisch een ſchoone pyp, tabak, een glaasje wyn:
Dit moet, zoras ik 't vraag, reeds in gereedheid zyn.
Nu onder 't donker loof der gulde oranjeboomen,
Die, in den ry geſchaard, den kant des tuins bezoomen,
Wat lucht geſchept: hier ſla ik de oogen, vry en bly,
Naar jaashuis, timmerloots, naar weide, of droogery,
Waar 't kleine volk om 't werk ſchynt met elkaêr te kampen:
Daar bergt men koffi, die men t'avond af zal ſtampen.
Myn pyp is uitgerookt, zodat ik ſtatig roep
Om my een' leuningſtoel te plaatſen op de ſtoep.
Daar lees ik dit of dat, of 'k zit op 't werk te denken,
Terwyl een Mulattin my groene thee komt ſchenken.
Gedronken, zie ik hoe de lucht ſtaat in het west':
Myn jongens houden reeds het oog op my gevest.
Ik eisch myn' rotting, zo als 't viertal is geſlagen,
En geef hen last, geweer en jagtzak na te draagen.

Ik ga voorby het werk, en zie ter zyde eens af
Of 't merk haast door is, 't geen men hen deez' morgen gaf.
Nu ſnuffel ik zo wat, en loop eens door de ſtukken,
Om naar te zien wanneer 'er koffi is te plukken;
Of de katoenknop breekt, en diergelyke meer;
Ik wandel dit pad op en 't ander weder neêr:
Zo gaat de middag heen, en de avond komt genaaken.
Maar wil ik my ſomtyds met hengelen vermaaken,
Ik heb een watergat, dat grimmelt van de visch:
Hier zit ik aangenaam, doordien 't belommerd is.
Ik weet 'er ſlag op ſlag waarappers uit te haalen,
Vetjakkies en quiquies. 'k Herdenk hier menigmaalen
Hoe ik voordeezen, in de ſtille Wetering,
Of in de Molenſloot, met u, het baarsje ving;
Hoe, achter LANDZIGT's tuin, wy ſpeelden op de weiden:
Wie kon toen denken dat ons de oceaan zou ſcheiden?
Wie had toen ooit verwacht dat Gomar en Armyn
My van Roſinde en u tot ſcheurers zouden zyn?
Verrukt in dit gepeins, begint de zon haar ſtraalen
Te dooven, achter 't woud, in zilte waterzaalen:
Dus keer ik t'huiswaards, waar myn koffi, op den disch,
Met ſuiker en met melk, reeds ingeſchonken is;

Ik eisch myn nachtjapon, musquitenbroek en muilen,
Om voor het ongediert' my in dit kleed te ſchuilen.
Daar komen bastiaans, en arts en timmerliên:
Ik maak my ſterk om hen eens deftig aan te zien;
Ik ga den merkſtok na, en zeg hen 't werk voor morgen;
Ik zet de wacht op, en gebied hen om te zorgen
Voor vaartuig, kweek en bleek, voor 't oopnen van de ſluis;
Elk krygt een' ſlok, en gaat genoeglyk naar zyn huis.
Ik, wel te vreden, ga een uur of twee wat ſchryven;
Ik maak een dichtſtukje, en mag d'avond zó verdryven;
'k Lees in Germanicus, als my de ſchryflust ſtuit,
En roep daarby den lof van zyne zangſter uit.
Zodra het negental is door de klok geſlagen,
Gebied ik, eene kaars in 't ſlaapvertrek te draagen,
Waar my een Venus in de koele hangmat wacht.
'k Ga ſlaapen, broeder! en wensch u een' goeden nacht!

WANDELING

NAAR DE PLANTAADJE

MA RETRAITE,

GELEGEN' ACHTER PARAMARIBO;

in den jaare 1787.

't Namiddaguur, dat my thans aanſpoort om te zingen,
Verlevendigt in my de zoete wisſelingen
Van zielsvermaaken, die de Roôbrug my voorheen
Verſchafte, toen ik mogt op 's vaders bodem treên,
En, aan den Yſſelſtroom, in ſchaduwe der elzen,
My door myn' Gerard en zyn gade zag omhelzen.
Beminde vrienden! denkt, dat, ſchoon de zee ons ſcheid,
Gy echter by my woont in 't hart der dankbaarheid.
ô Roôbrug! 't belge u niet, wanneer ik hier zal ſpreeken
Van ſchooner laanen, van verrukkelyker ſtreeken,
Van grooter' kruidenſchat, dan ge uit uw' vruchtbren ſchoot
Ooit voortbragt; buiten dit, blyft gy toch altoos groot.

Meöphilus! laat ons, terwyl de zon, aan 't duiken,
Haar hitte in flaauwer' gloed ziet door de westkim fnuiken,
Gaan wandlen, ginds door 't huis, naar MA RETRAITE's hof:
Die wandling geeft aan 't brein eene onuitputbre ftof.
Myn vriend ftemt gaarne toe: wy nadren tot den drempel
Van 't grootfche woonhuis, dat zich opdoet als een tempel:
Wy treeden binnen, waar de voorzaal aan 't gezigt
Ons kunsttafreelen toont van Nafo's fabeldicht;
Doch 't lust my nu niet om haar grootheid te befchryven.
'k Zal by myn wandeling ditmaal alleenlyk blyven.
Dus treeden wy te faam' van veertien trappen af:
Hier groet ons de oostewind met zyn' onzigtbren ftaf.
Zyn lieflyk koeltje fpeelt langs onze kleedren heenen,
Als wilde hy met ons in 't wandlen zich vereenen.
Wat heerlyk hofgezigt toont zich ter rechtehand!
Hoe! word myn geest gevoerd naar 't verre vaderland?
ô Neen! dees hof, door zorg, door kunst en vlyt, geboren,
Komt op het lieflykst my in myne wandling ftooren:
't Schynt dat, op dit gezigt, myn dichtlust word ontfonkt.
Zie, hoe de voorhof hier met marmren beelden pronkt;
Zie, welk een bloemenfchat vertoont zich hier voor de oogen;
Zie deeze laantjes eens, met takken overtogen;

Zie

Zie ginds dien overvloed van edel moes en kruid....
Tjo! Tjo! 't is wel met recht dat gy hier zingt en fluit.
Daar ſtaat een lustprieel in 't midden van het water;
Misſchien dat Cideön, door 't liefelyk geklater
Van deeze golfjes, zich hier tot het rusten ſpoeit,
Wanneer hy 't nyvre brein door 't werken voelt vermoeid:
ô Ja! hy heeft zichzelv' deez' hof ten ſchat gegeeven,
En vormt zich hier een ſchets van 't vaderlandſche leven.
'k Ga, vol van blydſchap, langs een ſchoone zylaan heen,
Naar 't ruisſchend kreekje, dat thans dartelt naar beneên,
En, met de komst des vloeds, weêr kronklend loopt naar boven;
Dees kreek beſproeit een tal van Gravenſtraatſche hoven,
En ſcheid de grootſche ſtad van bosch en velden af.
Zie hier een vergezigt zo ſchoon natuur ooit gaf.
'k Zou, van deeze ophaalbrug, met vreugd, een zestal uuren,
Verrukt, van 't eene ſchoon op 't ander kunnen tuuren.
't Schynt dat elk waterriet, gebogen door den vloed,
Meöphilus en my, als in 't voorbygaan, groet.
Daar treeden wy de laan, de groote melklaan (*), binnen:
't Schynt dat de blaadjes hier elkander teêrst beminnen,

Elkan-

(*) Laan van melkhoutboomen.

Digitized by Google

Elkander kusſchende, door 't ſchomlen van den wind:
Elk plantje, elk kruidje heeft zyn' buurman tot een' vrind;
Het hoog geboomte ſchynt, met grooter tak en blaêren,
Door ſchaduw', 't klein gewas, als kinders, te bewaaren:
Wie weet of niet natuur dit dus heeft ingericht,
Om ons een les te zyn van ouderlyken pligt.

ô Aangenaame laan! gy toont hier aan myne oogen
De grootſche heerlykheid van 't Godlyk Alvermogen;
Gy beurt myn denkkracht op, en bind my aan den band
Van zucht en liefde voor dit heuglyk Westerland.

Maar zagt! welk een gegons van nyvre byëndrommen
Komt, op het onverwachtst, my om myne ooren brommen?
Zie daar een' byënkorf in 't gindſche huisje ſtaan;
Kom aan, Meöphilus! laat ons eens derwaards gaan;
't Schynt dat dees ſtandplaats hier met voordacht is verkoren.
Maar, ach! 'k zie 't mierenheir door haare raaten booren,
En 't vlytig bytje, ſchoon 't zich weert aan allen kant,
Word door de meerderheid der mieren overmand.
Zo moet hier menigwerf, in 't prilſte van zyn leven,
Een vaderlandſche telg door zwarte monsters ſneeven.
'k Verlaat u, bytjes! want uw gonzen is vol klagt:
Klaagt ons niet, maar klaagt hem, die eens u herwaards bragt.

Ach!

Digitized by Google

Ach! waarom u ontvoerd uit uwer vadren landen!
Zyn geene byën dan aan Suriname's ſtranden?
In menigte immers, ſchoon verſchillende van aart;
Zyn deeze byën ook geen teenen bykorf waard'?
Waarom dan niet terſtond daarvan een proef genomen?
Zie eens, Meöphilus! naar 't midden deezer boomen:
Ziet gy dat lange nest, waar om dat bytje kruipt,
Waarvan de honig zelfs tot naar beneden druipt?
Zolang ge, ô beestjes! ons wilt zulke ſchatten ſchenken,
Gelooft my, zal ik nooit om andre byën denken.
Nu treeden wy te rug naar onze wandellaan:
Elk ſtapje, dat wy doen, doet ons verwonderd ſtaan
Door nieuwe zeldzaamheên: de ſladdrende kapellen,
En 't ſnorrend torrenheir, zyn voor ons niet te tellen;
Wy worden door haar goud en zilver als verblind:
't Is of zy twisten wie van haar 't in ſchoonheid wint.
Zie daar ons tot het eind' der melklaan reeds gekomen;
Haar lommer wisſlen wy voor ſchaâuw van eedler boomen,
Voor keuriger gezigt dan ons de melklaan gaf:
Hier vallen duizenden van gulde oranjes af,
En, of dit aan ons oog niet kon tot wonder ſtrekken,
Zien wy nog tevens de aard' met bloesſems overdekken,

Wier

Digitized by Google

Wier frisſche geuren ons met aandacht ſtil doen ſtaan.
ô Gesner! mogt uw geest hier eens ten reije gaan,
En zaagt gy wat men moet in 't vaderland ontbeeren,
Zo zoude uw pen dit oord in 't paradys verkeeren.
Ik volg u ſlaauwlyk naar, op 't aanzien van dit veld,
Waarin de wandelaar een groote grootsheid ſtelt,
En op welks vruchtbaarheid het ſnelle ros mag hoopen.
De windjes ſchynen hier elkander na te loopen
Door 't hobbelende gras; 't ſchynt, dat, door vreugd vervoerd,
Elk plant, elk kruidgewas door hen word aangeroerd.
ô Windjes! dartelt vry door gras, door kruid, en lommer,
Want deeze wandelweg kent bange zorg noch kommer.
Meöphilus! ziet gy, daar ginder, in 't verſchiet,
De hooge huizen van het grootsch TOURTONNE niet?
Dit's wederom iets nieuws, om de aandacht op te wekken:
Zo pleeg ik Diepeveen, in vroeger' tyd, te ontdekken,
Als ik, op Roôbrugshof, door de eiken voorlaan, zag
Het vroeg ontluiken van een' ſchoonen zomerdag.
't Schynt dat aan dit gezigt iets Godlyks is gegeeven,
Daar 't den verlopen tyd doet in myn brein herleeven.
Natuur! natuur! vaar voort, ſchraag, ſchraag myn denkenskracht,
In 't ſchetſen van het geen uw ſchoot heeft voortgebragt.

Dat

Dat Babylon vry booge op zyne hooge tuinen:
Wy boogen op een tal van hoven, op de kruinen
Van trotſche ceders, en van ander kostbaar hout.
Dees kottontrieboom dient oplettende beſchouwd,
Daar hy, in 't midden van de dichtſte woestenyen,
Op zyne takken torscht een' ſchat van kruideryen,
Door 't heir der vogelen in zyne ſchors geplant:
Waar vond men zulk een' boom ooit in ons vaderland?
Zie daar den pindagrond van MA RETRAITES ſlaaven:
De een is aan 't planten, en een ander is aan 't graaven;
Dees rukt de jammes uit; een vierde gaat naar ſtad,
En brengt de vrucht ter markt, die elk gezameld had.
Uw juk is licht, daar gy, na 't doen der daagſche merken,
Nog uurtjes ovrig hebt om voor uzelv' te werken:
Gedenkt, ô volken! dat Bataaffche ſlaverny
Uw' armen vryen ſtaat verre opweegt in waardy.
Hier word de wandellaan belommerder en fraaijer;
Ook is de grond, zo 't ſchynt, hier dankbaar voor den zaaijer:
Getuige daarvan zy dit eerste ſtuk katoen.
Gezegend was de hand, die de eerste dit plantſoen,
Tot kleeding voor den mensch, heeft zoeken aan te kweeken!
Zie daar een koffiſtuk! hoe vruchtbaar zyn dees ſtreeken.

En hier, hier ſtaat kakau, zo gunstig en zo ſchoon,
Dat zy een paerel hecht aan MA RETRAITES kroon.
Nu zyn we, al koutende, de laan ten eind' getreden,
Doch geenszins tot het eind' van uwe aanloklykheden,
Geliefde lustplaats! neen! myn denkkracht wakkert aan:
'k Blyf aan dit bruggetje verwonderd ſtille ſtaan,
By 't heerelykst gezigt, 't geen de oogen komt verraſſen:
Nooit wierd aan Maas, of Vecht, of Amſtels waterplaſſen,
Door my iets ſchooners, iets verrukkenders, aanſchouwd,
Dan al de ſierlykheid van dit vermaaklyk woud.
't Staat midden in de weide, en dekt, door zyne blaêren,
Een tal van ſchaapen, die hier, huppelende, paaren,
Terwyl het rundervee, herkaauwende het gras,
Zyn ſchaduw' zoekt, en drinkt uit deez' gedolven plas;
De tempel der natuur ſchynt hier op 't ſchoonst te praalen;
Geen kunstig ſtarrenbosch kan by dit boschje haalen.
Misſchien zyt gy, myn woud! alleen de wedergaê
Van 't heerelykſte bosch, het bosch van Dodona.
Thans treeden wy den tuin van MA RETRAITE binnen.
Myn zanglust kon hier licht een nieuwe ſchets beginnen;
Maar neen! 'k heb my bepaald by myne wandeling:
Misſchien dat ik, hierna, nog eens een veldlied zing

Van

Van uwe vruchtbaarheid en ſchoone koffiboomen.

Daar komt de landman ons op 't gulst verwellekomen,
En leid ons vriendelyk zyn kleine woning in.
Hier rusten wy een wyl, en ſpreeken van 't begin
Der eedle landbouwkunst, en van het heuglyk leven,
Dat dees verblyfplaats aan den landman wis moet geeven:
Dus ſpreeken wy, totdat het ſchynſel van de maan
Ons noopt, om, vergenoegd, te rug naar 't fort te gaan.

D E

PLANTAADJE

ANNAASZORG.

'kHeb twintig jaaren lang dit wingewest bewoond;
'k Heb altoos zucht voor land en landbouwkunst betoond;
Maar nimmer wist ik dat, in afgelegen kreeken,
Een ſchat verborgen lag van zulke ſchoone ſtreeken,
Als ANNAASZORG, dit uur, verſchaft aan myn gezigt.
Heeft Ceres hier misſchien haar' tempel opgericht?
Woont hier de vruchtbaarheid, met haar bevalligheden?
Word hier de godheid van 't genoegen aangebeden?
Stryd met Europa hier Amerika om prys?
Of, Suriname, ſpreek! is hier uw paradys?
Zo ja, vergun my dan dit heuglyk oord te roemen,
En laat my ANNAASZORG de vreugd haars nazaats noemen.

6 Zoe-

ô Zoete dichtkunst! ſtreel, terwyl ik ſchryf, myn' zin,
En treeden wy te ſaam' dees ſchoone vruchtlaan in:
Het dichte lommer der geſchoren tamarinden
Zal ons iets lieflyks, iets verrukkelyks, doen vinden;
Terwyl de waasſemen der bloeijende mamies
Ons zullen nooden op een' reuk, zo eêl en kiesch,
Dat die, en violier en hyacinth en roozen,
Om zyne heerlykheid, Euroop' van ſpyt doet bloozen.
Vlugt niet, lief lonkertje! vlugt niet, lief beestje! neen!
Wy gaan, al denkende, voorby uw nestje heen,
Terwyl het glansryk kleed, waarmeê gy zyt omtoogen,
Door kaatſing van de zon, ons ſtraalen ſchiet in de oogen.
Kweek uwe jongen en vermeerder op deez' hof!
Zie daar twee tuinen, die myn leidsvrouw nieuwe ſtof
Verſchaffen, opgehoopt met keur van lekkernyen,
Met bloemen, planten, en een tal van kruideryen
Der oude waerelden, uit zaaden aangeteeld:
't Schynt dat natuur om 't zeerst in ieder blaadje ſpeelt.
Vervolgen wy de laan tot naar de koffiboomen:
Hier toont zich aan myn oog een zee van vruchtbre ſtroomen.
Het ſpeelend windje buigt de takken op en neêr,
En toont dus aan ons oog hun ſchatten meer en meer.

De boomen ſchynen hier elkander uit te daagen,
Wie of de meeste vracht van koffi heeft te draagen:
't Staat heerlyk overal, waar 't oog zich keere en wend':
Geen enkle ſchraale plaats is op deez' hof bekend;
En nu de zuurten zyn getrokken uit deeze aarde,
Bezit dit land in zich eene onuitputbre waarde.
Uw ſchoonheid neemt ons in, doch echter 't voegt dat wy
Ook de aandacht vesten op de hoven hier ter zy',
En 't belge u niet, wanneer wy gaan op MOED en KOMMER,
Langs 't heerlykst middenpad, in 't heuglyk koffilommer;
Dit ſtrekke, ô ANNAASZORG! u geenszins tot verdriet:
Uw treflyk middenpad zwicht voor haar ſchoonheid niet.
Het belge u niet, wanneer wy van den kring der ſtreeken
Van 't ſtatig LIMESHOOP, of van zyn' nabuur ſpreeken;
Twee hoven, waar natuur en kunst te ſaamen woont;
Of als wy zeggen, hoe zich FREDRIKSLUST vertoont,
Zo prat rondom het huis, als trots in zyne gronden:
Uw luister word hierdoor in 't minste niet geſchonden;
En, ſchoon verrukking in dit oord zit op den troon,
Hecht gy de paerel toch aan dees plantaadjekroon.
't Lust ons uw heerlykheid niet verder af te meeten:
Myn dichtlnim zou misſchien hierin zichzelv' vergeeten,

En

En bloemen rooven van het kransje, dat ik vlocht
Voor andre hoven, eer ik deeze ſtreek bezocht.
Dus zy u dit genoeg. En gy, ô eigenaaren!
Bebouwers van deez' hof! ontvonkt uw hartaltaaren,
Met dankende offers, voor de groote zegening,
Die elk van 's Hemels hand op deezen hof ontfing:
Elk boom, elk botje, moet u ſtof tot danken geeven;
Dus doende zult gy, hier op aarde, als englen leeven,
Tot heil en van uzelv' en van uw' medemensch:
Dit is myn hoop, myn beê, dit is myn waare wensch.

D E

PLANTAADJE

SPIERINGSZORG.

TOEGEZONGEN,

op den 1ſten January, 1788.

Zyt welkoom, morgenzon, die, by de wisſeling
Des jaars, uzelve vormt een' nieuwen loopbaanskring,
Die jaaren, eeuwen, ja all' de afgerolde tyden,
Zo onbegryplyk ziet in hunne vakken glyden!
Hoe deftig ſtygt gy naar den hoogen hemeltop!
By uwe klimming klimt ook myne denkkracht op,
En roept my om dit oord, zo zalig in myne oogen,
Te ſieren met een trits van dichtkunsts eereboogen.
Het grootsch MATAPPICA voert hier zyn kristallyn,
Niet kronklend, maar door kunst in eene rechte lyn.

Zyn

Zyn zoom, bepaereld met een tal van vruchtbre hoven,
Voed duizend zangers, (die den grooten Schepper looven,)
Van elders hier gelokt door 't ſchoon van deeze ſtreek.
Gy, klein MATAPPICA! trotst de WARAPPERKREEK,
Waar 't ſtatig ANNAASZORG mag op zyn ligging roemen;
Dit heerlyk SPIERINGSZORG durft u zyn zuster noemen:
De bron van vruchtbaarheid vloeit mede uit zynen ſchoot.
ô Ja, myn SPIERINGSZORG! gy, gy zyt waarlyk groot.
'k Zal hier, in 't laantje, waar de geuren 't hart verblyên,
My op het zagte dons der kruidjes nedervlyen,
En zingen uit de borst, wat kunst en vlyt beſtaan,
Die 't onbebouwde land zyn woestheid doen ontgaan,
En op een hei, voorheen vol zwampen en moerasſen,
De koffi en katoen zo heerelyk doen wasſen.
Maar welk een hol geruisch ſtoort hier myn' denkenslust!..
Ik luister.... 't is de zee, die ginds de ſtranden kuscht.
Het oostenwindje, dat ons 't meest hier kan bekooren,
Voert dit geruisch, door hulp der echoos, in myne ooren.
Blaas op, zoet windje! blaas! opdat het Hollandsch ſchip
Behouden in den mond van Suriname ſlipp',
En ons iets heugelyks van 't vaderland moog' melden.
Dan klinkt myn luit langs bosch, langs beemden, en langs velden.

Geſtreeld door deeze hoop ga ik den vyver rond,
Wiens helder vloeikristal het vischje me op den grond
Doet zien, dat dartlend zwemt en tiert rondom zyn gade.
ô Ja! vervrolyk u, en teel, want, vroeg of ſpade,
Zult gy, ſchoon ge u verbergt in 't buigzaam waterlisch,
Tot ſpys en ſieraad zyn van 's gastheers gullen disch.
'k Ga nu naar 't hokje, by de groote tamarinde.
Ei zie, hier is een hert, gepaard met zyne hinde;
Hun woestheid is voorby: zy likken my de hand.
Ik zwyg... myn dichtluim word gebonden aan den band,
Door Hoogvliet's hoogen toon in 't heerlyk ZYDEBAALEN.
Maar deeze ſchoone tuin doet my weêr adem haalen.
'k Bewandel 't middenpad, al zingend, heen en weêr,
En zie met aandacht op de kersſenboomen neêr;
Dan eens op zyde naar het huis met glazen raamen:
'k Zeg zagtjes, dit gebouw behoeft zich niet te ſchaamen
Voor Gerard's lusthuis, dat, ſchoon 't trotſcher is geſticht,
Juist aan het oog vertoont het zelfde tuingezigt.
'k Ga verder, en beſchouw de vreemde kruidgewasſen:
Dit doende, komt een heg vol druiven my verraſſen,
Waarop de morgendaauw nog versch geſchilderd is.
Myn ſnoeplust word gewekt, ik proef... wat ſmaakt het frisch!

Dit

Dit noopt my daadlyk om twee trosjes af te breeken.
Elk vruchtje, dat myn hand in mynen mond mag ſteeken,
Herroept, ô Roôbrugshof! in my uw welig oord:
Wat brengt gy perſiken en abrikoozen voort!
Wat ſmulde ik menigmaal van zwangere morellen,
Van applen, peeren, en gekleurde muskadellen!
'k Denk nog om u, offchoon die tyden zyn voorby;
'k Leef in dit wingewest ook aangenaam en bly':
Ja, kost gy, in dit uur, in mynen boezem leezen,
Zo zaagt gy dat geen vorst kan vergenoegder weezen
Dan ik my thans bevind: dit Suriname heeft
Ook lekkernyen, die het vaderland niet geeft.
Ons bosch is vol van wild; de zee ſchenkt ons haar gaaven;
De ſchildpad doet zelfs ſpys uit dorre ſtranden graaven;
En wie belust is op een duizendtal van ooft,
Treed' deeze laan ſlechts in: hoe mildelyk belooft
Het vruchtbaar aardryk hier des landmans vlyt te loonen!
De vruchten hangen hier van 't opperſte der kroonen,
Tot daar de laagſte tak op 't aardryk nederbuigt:
't Is wel met recht dat hier 't gevederd zangkoor juigcht.
Zingt, beestjes! uw gezang kan myne denkkracht treffen,
En doet my, in dit uur, myn heil als mensch bezeffen.

Wie zoude op deezen hof, waar alles welig groeit,
Waar 't hupplend ſchaapje graast en 't dankbaar koeitje loeit,
Waar zich 't verruklykst ſchoon om ſtryd ſchynt aan te bieden,
Niet gaarne leeven en de logge ſtadzorg vlieden?
Gezegend noem' men hem, gezegend van omhoog,
Die 't eindperk van zyn lot op u verwachten moog'!

Digitized by Google

REIS

NAAR DE

PLANTAADJE

BERG EN DAAL.

Terwyl gy, aan het fort, de zoetgetoonde ſnaaren,
Met rappe vingren, drukt, op uw genootſchapsfeest,
Ontſpan ik, verr' van u, den langgeboeiden geest,
In 't zoet gezelſchap van geliefde vriendenſchaaren.
De trotſche tentboot ſtak nog naauwlyks van de KLIP,
Of, met het fortgewoel, was onze zorg verbannen,
En alles ſcheen in ons tot blydſchap ſaam' te ſpannen,
By 't zien verwyderen van ſtad, van zoom, van ſchip.
Het windje ſuiste met een liefelyk geklater,
En matigde den gloed van 't heldre zonnelicht;
De Neger, in de kunst van roeijen afgericht,
Sloeg telkens met den riem het zilver uit het water.

MERVELLIE (*)! ſchoon uw hof verr' boven andren ſtyg'
In heerlykheid, ſchoon gy my thans uw gunst wilt ſchenken,
By 't kentren van het ty, eischt niet te min 't herdenken
Aan uwe wandaên, dat myn veder van u zwyg'.
Maar gy, lief kreekje (†), dat door my, in 't heenenvaaren,
Met gulle blydſchap, by de nadring van den vloed,
Beſchouwd word! vordert, dat u myne zangſter groet',
U noemende de vreugd van heure lentejaaren.
En gy, die haar bezoomt, ô SANCTA BARBARA (§),
Uit welkers bron ik mogt de melk des landbouws drinken!
Gy doet myn dryvend oog een' dankbren traan ontzinken:
'k Roei u voorby — vaar wel! — de zegen volge u na!
Daar doet zich ROO-RAC (**) op met heure vruchtbre gronden:
Heur berg, weleer de ſtof van 't jeugdig dichtpenſeel,
Verſchaft myn denkend brein een prachtig tafereel,
Herroepende, in dit uur, die zaligende ſtonden!
De ſterkgeſpierde vuist der roeijers doet welras
Het vaartuig door den vloed van Suriname zwieren,

Langs

(*) Plantaadje de MERVELLIE, toebehoorende aan S. van Heyst, geen vriend van den ſchryver.

(†) Surinauskreek, waarin ik, op de plantaadje LA RECHERCHE, gewoond heb.

(§) Plantaadje SANCTA BARBARA, waarop ik den ſuikerbouw geleerd heb.

(**) Zie ROO-RAC, bergzang.

Digitized by Google

Langs honderd hoven, die zyn groene zoomen ſieren,
Wier vruchtbaarheid reeds lang Europa's goudmyn was.
De ſtilſtand van het ty doet ons op rusten denken.
Men wend den ſteven naar 't ontluikend NAHAMOE (*).
De ſtatige rivier neemt hier in ſchoonheid toe:
Natuur ſchynt deze ſtreek op 't minzaamst toe te wenken.
De nacht ſtaakt onze reis, doch, met den dageraad,
Doet de afgeloopen eb ons weêr in 't vaartuig treeden:
Wy vaaren, langs een reeks van grootſche zeldzaamheden,
Die eerbied vormen op 't verwonderde gelaat.
De ſpeelende natuur ſchenkt hier een grootſche woning
Aan bosch- en pluimgedierte, in 't midden van den vloed:
Een eiland, met een bank, gelyk m' in zee ontmoet,
Verſchaft hier, in het klein, eene oceaansvertooning.
't Gehoor word zoet geſtreeld, by 't ryzen van de zon,
Door zangers, die den daauw van hunne vlerkjes droogen;
De kruin van ieder' boom ſchynt als met goud omtoogen,
En 't blaauwe water word een blanke zilverbron.
Daar nadren wy aan 't vlek der ryzige SAVANE (†):
Haar ligging noodigt ons te ſtappen uit den boot:

De

(*) Plantaadje NAHAMOE, word aangelegd tot den ſuikerbouw.

(†) Der JOODEN SAVANE, om haare aangenaame ligging en gulle gastvryheid beroemd.

De gulheid, die men hier by Israël genoot,
Eischt dat men voor dit volk het zelfde voetſpoor baane.
Van hier vertrekken wy, in d'achtermiddagſtond:
De wakkre ſtuurman laat den boot, langs bank en klippen,
In ketenen geſchaard, behendig heenenſlippen,
Terwyl elk de aandacht hier op Suriname grond.
Daar ſteekt een ſtoute rots het hoofd uit, in het midden
Der ſtroomen: ſteen by ſteen ligt op elkaêr geſchaard;
Een boom ſpreid op zyn kruin de takken hemelwaard;
Natuur eischt hier van ons haar wondren aan te bidden.
Daar, daar ryst BERG EN DAAL! Verrukkelyk gezigt!
Hoe word ik hier verrast door prachtige tafreelen!
'k Word daadelyk genoopt om, door myn dichtpenſeelen,
De ligging van deez' hof te brengen aan het licht.

Digitized by Google

DE

PLANTAADJE

BERG EN DAAL.

Waar Suriname's vloed, al golvend, loopt naar boven,
Ter wederzyde omzoomd met hoogbebouwde hoven,
De brakke wisſelt in een zoete waterzaal,
Vertoont zich ſtatiglyk de lusthof BERG EN DAAL.
'k Zal hier, in 't koepeltje, beſchaâuwd door dichte boomen,
De ligging zingen en den loop van uwe ſtroomen;
Hoe ge aan de rechte hand, gelyk een ronde kom,
U opdoet, en myn' hof bevochtigt van rondöm,
En aan de ſlinke, als had u 's menſchen hand gedolven,
Den voet des bergs begroet door 't kletſen van uw golven;
Somtyds uw banken toont, met rotſen in 't verſchiet;
Hoe welig aan uw' zoom het buigzaam waterriet

En 't dartle klimop groeit; hoe gul gy zonnevisſchen
En kiesſche heimaars aan den ſmaak weet voor te disſchen,
Terwyl het haasje, daar 't komt drinken uit uw nat,
Door 't jagtroer word geveld, of door den hond gevat.
Ja! wilde ik al den ſchat, dien gy ons geeft, beſchryven,
'k Zoude aan de lekkerny dan zingend hangen blyven.
Doch 'k ſtaaröog liever op de beemden, die gy kuscht,
Op een' van welken ginds een hellend bergje rust,
Welks ſchuinſche klimming en gedaante de vertooning,
Zo onder door deez' boom, als van een' landmans woning
Al vry wel naarboorst; 'k ſpreek hier niet van koe noch paard,
Hoe elk en gras en bloem en kruiden op u gaêrt;
ô Nutte dieren! 'k zal ſtraks nader van u ſpreeken.
Myne aandacht word gewekt naar deezerzydſche ſtreeken,
Waar 't kronklend kreekje door de malſche weide vliet,
En met zyne armtjes langs albasten bergjes ſchiet.
ô Heerelyk gezigt! ô Schoone marmerädren!
Een kenner der natuur zou hier een' ſchat vergadren,
Een' ſchat van wysheid, die thans voor myn zwak gezigt,
In water, grond, in ſteen en erts, verborgen ligt.
'k Verlaat u, daar de zon verryst uit haare kimmen,
En onderneem uw' berg aan d'oostkant op te klimmen.

'k Was

'k Was menigwerf verrukt by 't zingen van een lied,
Doch al 't verheevne, dat ik thans voel, voelde ik niet.
Myne aandacht wakkert aan by 't hoog en hooger ſtygen;
Op ieder' voetſtap word myn mond belet te zwygen;
'k Blyf dikwils ſtilſtaan: 'k ſla dan 't hoogstverwonderd oog
Op vlakte, op berg, op my, en op den hemelboog.

De zon droogt hier reeds 't kruid, door heure ontloken ſtraalen,
Daar 't all' nog blinkt van vocht beneden in de dalen.
't Schynt dat het windje ryst naarmaate dat men ſtygt,
Terwyl elk voorwerp vast een kleiner aanzien krygt;
De hooge bosſchen zelfs veranderen in ſtruiken.

Dees leuning komt te pas: 'k zal, klautrend, die gebruiken;
De ſteilte van den weg eischt hier een dubble kracht.
Zie daar my op uw' top, de zwaare reis volbragt.

Verrukkelyke kruin! 'k zal hier myn matte leden
Verfriſchen, door 't gezigt van duizend zaligheden!
Dit lusthuis lagcht my toe, terwyl ik, op dees bank
My nedervlyende, den kiesſchen bouwheer dank:
Al zyt gy ſlechts gedekt met rammelende blaêren,
'k Mag echter op uw' ſtand en op uw ſchoonheid ſtaaren.
Een uitgezocht vernuft heeft u dees plaats bereid,
Tot een beſchouwplaats van des omtreks heerlykheid;

Want tot zoverr' 't gezigt van hier is heenenſtrekkend,
Vertoont zich alles grootsch, verruklyk, eerbiedwekkend:
Myn zwakke dichtaêr zwelt by 't murmelend gewoel
Der windjes langs dees kloof; 't word alles hier gevoel.
Het werk der Almagt is verbazend in myne oogen,
En dikwerf word myn geest hier, peinzend, de aarde onttogen.
Daar dekt een donkre wolk het ryzend zonnelicht;
De ſtilte heerscht; iets naars vertoont zich voor 't gezigt:
Het onweêr nadert met verſchrikkelyke ſchreden;
De blikſem ſchiet reeds ſtraal by ſtraalen naar beneden,
Die ſlangswyz' flitſen langs de kruin, die my omgeeft;
Het dondert in den buik des bergs; de bergtop beeft!
Zo treffend een tafreel ſtaakt geenszins myne zangen;
Dit by te woonen is 't voldoen aan myn verlangen;
En, daar ik 't luchtgeſtel eerbiedig gadeſla,
Baauwt de Echo nu myn' zang en dan den donder na.
Een friſſche regen doet de windjes als herryzen;
Het gras herwemelt, en de boschbewoners pryzen,
Met zoete zangen, 't ſchoon, dat deezen berg omvat;
Beneên herdartelen de golſjes van het nat;
De bui dryft ſtatig heen; de zon hergeeft haar ſtraalen
Aan BERG EN DAAL, en ginds aan bergen en aan dalen.

Wie

Wie zou, hier zittend, groote God,
Die 't ruim heeläl, die tyd en lot
Gevormd hebt, flechts op één gebod!
Uw' naam niet looven?
Ik, een van uw geſchapendom,
Voel dat ik, denkende, als verſtom;
Doch 't ſchoon, dat zich hier toont rondöm,
Roert myne lippen.
Uw wonderkring, hier uitgebreid,
Dees bergkreits, die de vlakten ſcheid,
Vergroot by my de majesteit
Van uwe werken.
Het klimmend klimmen van de zon,
Het ruiſchen van dees zilvren bron,
Wier ſprong reeds eeuwen tellen kon,
Strekt my ten wonder.
De koe, die ſlangswyz' paden maakt,
Het paard, welks hoef de ſteilte raakt,
En, klautrend, tot den top genaakt,
Baart my verbazing.
Het kruid, op deezen berg gegroeid,
De beek, die aan zyn' wortel vloeit,

De donder, die nog ginder loeit,
Treft mynen boezem.
ô. Boschchoor! help my, die de lier
Der Godheid wy', met losfen zwier,
Terwyl ik my met bloemtjes fier,
Ai, help my zingen!
Want gy, die, uit dit hellend woud,
Zo ryk in allerkeurigst hout,
Myn heil in dit prieel beschouwt,
Gy zyt myn vrienden.
Gelukkig gy, die hier den tyd,
Aan land en handel toegewyd,
Van heimwee wars, genoeglyk flyt,
In Suriname!
Wie zou dan hier, ô groote God,
Die 't ruim heelal, die tyd en lot
Gevormd hebt, flechts op één gebod!
Uw' naam niet looven?
'k Bid om geen ftaat, meer uitgebreid;
Maar fchenk my weltevredenheid,
En danklust, die my opwaards leid
Tot u, ten hemel!

'k Rys

'k Rys op, en ga den top des bergs ten westkant af:
Een afgebroken tak ſtrekt my tot wandelſtaf:
Het pad is ſteil en ſmal, bezaaid met kleine ſteenen,
Die, door den voet geraakt, al ſpringende daarheenen,
Den berg afrollen, juist als gidsjes van den weg.
Ik hou my dikwils vast aan ſtruik, aan rank, aan heg,
Om dus, door hulp van hand en voet, beneên te komen.
Maar zagt....ô! dat komt wel! hier ſtaan twee jonge boomen;
Ook is het min' of meer by hunne wortels vlak:
'k Neem daadelyk gebruik van 't onvoorzien gemak,
't Geen zich hier aanbied; 'k zie nu ſoms eens naar beneden,
Hoe moeijelyk het pad nog is om af te treeden,
Doch deeze zwarigheid word lichtelyk verzoet
Door al de heerlykheid, die hier myn oog ontmoet:
Ik zie, van verre, in ſpyt der ryzigſte bosſchaadjen,
Aan deez' en geenen kant twee ryke houtplantaadjen,
Met haare woningen als in de lucht geſticht:
Ik let, met aandacht, hoe men daar het werk verricht,
Hoe 't moedig ros het hout weet uit het bosch te haalen,
En dikke cederen van bergen voert in dalen,
Terwyl de logge pont op haare lading wacht.
'k Zie ginder hoe de ſlaaf, door zyne ſterke kracht,

Den

Den lokusboom, wiens ſtam eene eeuw wel konde tellen,
Als in één oogenblik ter aarde weet te vellen;
'k Hoor 't knallen van de byl! — 'k Herkryg hier nieuwe ſtof,
Om, dalend' van den berg, van BERG EN DAAL den lof
Te zingen, dat het klink' door zyne diepe klooven;
Doch 't uur vereischt om my dit zoet gezigt te ontrooven:
'k Sta dus voorzigtig op, en volg het ſteile pad;
'k Loop dikwils harder dan ik wil, ja, waarlyk! had
Dees ſteen my niet geſtuit in myne ſnelle ſchreden,
'k Waare over hals en kop getuimeld naar beneden,
En met my waar' dees zang begraaven aan uw' voet:
Wie 't zuur niet heeft geproefd, verdient geen ſmaak van 't zoet.
't Gevaar vermindert by het laag en laager daalen:
Het pad laat thans my toe, al wandlende, aêm te haalen;
De beek word wyder by het ryzen van het woud;
Elk voorwerp word om laag thans duidelyk aanſchouwd;
Ja, 'k onderſcheid nu reeds, ter zyde, in deeze vlakte,
Wier bosch men, ſedert kort, voor kostgrond nederhakte,
Het jeugdig koorn, dat aan den landman loon belooft.
Zie daar my eindelyk, vrywillig afgeſloofd,
Beneden aan den berg: nu tracht ik myne vrinden,
Zo ſpoedig mogelyk, in 't lustprieel te vinden.

'k Word,

Digitized by Google

'k Word, op deez' korten weg, nog in myn' gang geſtoord
Door deezen waterval, wiens ſprong het oog bekoort.
De dorst leert my welras een' beker toebereiden
Van myne handen, waar ik 't nat weet in te leiden,
En dan, met teug by teug, het ſmachtend ſpraaklid koel.
ô Aangenaame berg! Natuur wekt hier gevoel,
En ſchenkt, als onbeperkt in 't deelen van haar gaaven,
Aan matte reizigers dit vocht om zich te laaven.

Heb dank! 'k ben t'huis, en word, door mynen vriendenſtoet,
By myn terugkomst, op het minnelykst ontmoet.
Een ſmaakelyk ontbyt ſtaat op den disch te wachten:
'k Voel myn vermoeijing hier, al eetende, verzagten,
En 't kiesſche druivennat verſterkt de matte leên.

Waarom, gevlerkte tyd! ſpoed gy zo ſnellyk heen?
Gy ſmelt de dagen hier in hollende oogenblikken;
'k Zie 't all' tot ons vertrek reeds by elkander ſchikken:
ô Ja! de tyd is daar!..... Vaar wel, verruklyk oord!
Vaar wel, myn BERG EN DAAL! kweek ſchat by ſchatten voort,
In duurzaam bolletrie, in bruinhart, lokus, ceder;
En, ziet myn ſtoflyk oog hierna u nimmer weder;
Welaan dan, dat dees traan, die van myn wangen glyd,
U, als een offer van myn' dank, zy toegewyd.

Gedoog dat deeze zang uw ligging moog' bekooren,
Totdat hierna voor u een zanger word' geboren,
Die uwe ſchoonheid zing' met liefelyker klank.
Ai!... de Echo roept, van verre, uit haare berggrot: dank!...

LOF

DER

MOTKREEK.

Toen ik, in vroeger' tyd, aan Motkreeks boezem woonde,
Op Janus lustverblyf, waar de eedle koffiboom
Myn' geest verrukte, en my natuur haar kunst vertoonde
In 't onuitputlyk zoet van haaren vruchtbren zoom,
Kwam reeds een zoete lust door myne zinnen zweeven,
Om Motkreeks ſtroom ter eer' te zingen; maar de nyd,
Die nimmer ſluimert, deed myne Arethuſa beeven,
Totdat haare onſchuld bleek door de uitkomst van den tyd.
Zo zingt de bootsgezel, na 't uitſtaan van gevaaren;
Zo juigcht het wollig vee, wanneer het, onverwacht,
Gered word uit den klaauw van wreede moordbarbaaren;
Zo helder ſchynt de zon, na 't einden van den nacht.

Digitized by Google

Offchoon ik, onverdiend, u, Motkreek! moest begeeven,
Zo zult gy nogthans zien dat myne zangerin
Uw bosfchen toejuigcht, en dat ik uw koffidreeven,
Om haare fierlykheên, nog als voordeezen min.
Vergun my, eedle ftroom! uw grootheid op te zingen,
En hoe gy, beurt om beurt, nu ryst, dan nederdaalt,
Beheerscht door ebbe en vloed met tyverwisfelingen,
Tot eindlyk de Overtoom uw' fnellen loop bepaalt.
Geen Maas- of Amftelnimph moet op haar fchoonheid roemen,
Schoon zelfs een zwaanentong haar' lof ten hemel heft,
Terwyl ik uwen ftroom een' Edensftroom durf noemen,
Een' ftroom, wiens lieflyk zoet het alles overtreft.
Zolang het kabblend nat, met vastgeftelde tyden,
Uw boorden kusfchen mogt, heeft nooit de vorst uw' ftroom
In ys veranderd, neen; uw golfjes, die daar glyden,
Befproeijen, onvermoeid, den hoogen parwaboom,
Een' boom, die nimmer nog zyn bladren heeft verloren.
Steeds zyn de zoomen groen, waarlangs gy heenenfchiet;
Het vooglenchoor, dat zich laat in uw bosfchen hooren,
Wierd, op zyn nestje, door den winter nooit befpied;
Nooit wierd het wollig vee hier uit den beemd gedreven,
Wiens kant gy vochtig maakt; ge onthield hier nimmer gras;

Door

Digitized by Google

Door uwe vruchtbaarheid herkrygt elk kruid het leven,
Dat door een' ſcherpen tand reeds afgeſchoren was.
Uw boorden praalen met een tal van koffihoven,
Zo ſchoon, zo eêl, zo trotsch, zo heuglyk voor 't gezigt.
Geen oord in myn gewest gaat Motkreeks oord te boven,
Waarin de landbouwkunst haar' zetel heeft geſticht.
Hoe dikwils plagt ik hier, des morgens, vóór het daagen
Van Phoebus, aan uw' boord, de gaaven der natuur,
Verrukt van zinnen, naar te ſpeuren, en het klaagen
Van 't minziek vogeltje te hooren, uur op uur!
Hoe dikwils overdacht ik, op myn lustplantaadje,
Waar' hier Roſinde nu, dan waar' myn wensch volmaakt;
Ja, mogt ik, met haar, in dees lieflyke bosſchaadje
Eens wandlen, en haar hart door liefde zien geraakt!
Ach! mogt ik, met haar, eens op uwe golfjes vaaren,
In 't pontje, dat daar ginds te dobbren ligt in 't nat!
Dan zou myn ſtaat den ſtaat der englen evenaaren;
Ach! dat ik aan uw' zoom met haar eens nederzat!
Hoe zou ik dan, met haar, de ſnelle vischjes vangen,
Met hoekjes, of in 't net; hoe zoude ik, aan uw' boord,
Het zoetſte ſmaaken, dat een ſterfling kan erlangen,
Wierd maar myn bede, door haar byzyn, eens verhoord!

'k Herdenk nog menigmaal, ô Motkreek! aan die dagen,
Waarin ik, welvernoegd, naar uwen zeekant ging,
Vaak krab en kreeften in hun holen mogt belaagen,
En in de pannen 't kroost der kauwerieren ving.
Nu ſchoot ik ſnippen, dan ging ik een ſchildpad keeren;
Nu zocht ik mosſelen, ook oesters, eêl en ſchoon;
Dan zag ik hier myn' disch met hertenvleesch vereeren:
Zo ſtelde vrouw natuur haar volheid my ten toon.
Nu ſloeg hier de Indiaan het ſtinkhout in de pannen,
En velde met den pyl den visch, die boven kwam.
Dit zag ik met vermaak: hier was de zorg verbannen;
Nooit was hier droefheid, die aan my de vreugd benam.
Kom, Paramarica! komt, Cotticaanſche ſtranden!
Komt, ſtroomvoogdesſen, die het Commewynſche vocht
Vervrolykt! doet te ſaam' de Motkreek offerhanden,
Wyl ge in haar heerlykheid uw welbehagen zocht.
En gy, die 't fortgewoel gewoon zyt! komt u baaden
In vreugdebeeken, die u hier de Motkreek geeft.
Kom, zeeman! kom uw pont met Motkreeks vruchten laaden,
Waarmede uw vlotte kiel naar 't verre Europa ſtreeft.
ô Motkreek! zilvren vliet! gy zyt myn vreugd, myn leven!
Gy hebt my tot de kunst des landbouws opgeleid;

Uw

Uw golfjes konden my een' troost in rampen geeven;
In u vond ik het zoet der lieflyke eenzaamheid.
Bloei dan, ô Motkreek! bloei, tot in een reeks van tyden!
Vliet, golfjes! bly' te moede, al rollende op en neêr!
Dat om uw vruchtbaarheid zich ieder moog' verblyden,
En dat het vooglenheir ſteeds zinge tot uwe eer!

SIRONOË,

VELDZANG.

Waar 't jeugdig mangroebosch de JONGE BYKORF ſiert,
Naar 't welk de duif haar vlugt des achtermiddags ſtiert,
Die, kirrende op den tak, haar' egaê weet te ſtreelen,
Totdat haar de uchtend lokt naar andre lustprieelen;
Waar 't golvend zilver van den Commewynſchen vliet,
Geregeld, nu om hoog, dan naar beneden, ſchiet,
Begon Sironoë, een telg der voedſterlingen
Van Ceres, door de min getroffen, dus te zingen:
Dat vry, daar de avond naakt, het herderlyk geſchal
't Gevoede ſchaapje leide, al blatende, ten ſtal;
Dat vry de gouden zon zich ſpoede, om haare lusten
Te voên, en, die voldaan, in Thetis ſchoot te rusten;

Dat

Dat vry de blanke maan zo ſchoon als ze immer kon,
Nog blaakende van drift voor haar' Endymion,
Het westlyk waereldddeel verlichte, en haare ſtraalen
Op my, vol liefdevuur, al tergend neêr doe daalen;
De hoop voed evenwel myn afgepynigd hart:
De hoop is koesterend en laaft de minneſmart.
De liefde is zoeter als de weêrliefde ons doet wachten.
Kom, Dorothea! kom, hoor myne minneklagten!
Ontfang de hulde, die Sironoë u doet;
Loon hem, die voor u blaakt met ongeveinsd gemoed;
Schenk hém uw hart, die u het zyne heeft geſchonken.
Kan 't zyn! is 't uwe nog gevoelloos voor de vonken
Van Cypris outer? Of veracht gy myne min?
Gy vlugt..... en antwoord niet.... gy doet myn ziel en zin,
Getroffen door den ſchicht, als deze golfjes woelen!
Mag dan Sironoë nooit op uw weêrmin doelen?
Kan dan zyn veldgezang u niet vermurwen? neen!
Uw jeugdig hart, helaas! is harder dan een ſteen,
Die zich door ſmeeken, luit, noch zangtoon laat verzagten.
Kom, Dorothea! kom, hoor myne minneklagten!
Of heeft Middeloüs, een man, die 't land bemint,
Een zuivre Bato's zoon, myn landgenoot en vrind,

Uw teder zielsgeſtel aan 't zyne vastverbonden?
Welaan! 'k heb nimmermeer den vryheidsnaam geſchonden:
Liefde eert de vryheid: geef aan hem uw hart en hand.
Doch, zo uw boezem ooit in zuivre drift ontbrand
Voor Rykaart, die, verliefd op ſlyk en aardſche ſchatten,
Meer 't glinstren van het goud, dan deugden, kan bevatten,
Of dat ge uwe oogen vest op Teleus, Mavors zoon,
Den degen hooger acht dan 't zoet eens landmans toon,
Vergeef dan dat myn hart uw keuze moet verachten.
Kom, Dorothea! kom, hoor mÿne minneklagten!
'k Weet wel, ô Dorothé! dat, op den Libanon,
Nooit door een' enklen ſlag de ceder vallen kon;
'k Weet hoe dat Galathé haar' Acis lang deed ſchroomen,
Eer hy het heuglyk JA kon van die nimph bekomen.
Misſchien doet gy dus ook, beminde Dorothé!
En houd de liefde ſchuil voor uw' Sironoë;
Maar waarom dat gedaan? daar Maas- en Ygodinnen
Voor jeugdige Amſtelaars, die zuiver zyn in 't minnen,
Nooit aarzelden om min met wedermin te voên:
Of wilt gy aan de kunst van Naſo hulde doen,
En eerst uw' minnaars hart doen treuren, zuchten, kwynen,
Eer gy zyn heilzon met een' ſtraal van hoop laat ſchynen?

Dit

Dit voegt geene Ymaagd, wie oprechte min bekoort,
Wanneer zy Bato's ſpraak, of als zy harttaal hoort:
Laat my niet langer als een Tantalus verſmachten,
Kom, Dorothea! kom, hoor myne minneklagten!
Vernaamt gy mynen zang, dien de Echo, bly' te moê,
Al juigchend nagalmt, zelfs tot driewerf driemaal toe;
Kon u myn lustverblyf, of konden deeze zaalen
De wenſchen, die ik uit, van woord tot woord herhaalen;
Wist gy hoe menigwerf ik uwe ſchoonheid roem;
Hoe dikwils ik uw' naam als godlyk (*), godlyk noem;
Hoe ik, by 't pleegen van wel duizend vreugdbedryven,
Dien, met een ſtift, weet in een parwaſchors te ſchryven;
Gy wierd getroffen, ja, geliefde Dorothé!
Gy riept gewislyk uit: „ Ik min Sironoë:
„ 'k Wil zyn weldenkend hart niet langer wederſtreeven,
„ Maar, ziel aan ziel geboeid, met hem vereenigd leeven!"
Bekoorelyke hoop, gevormd in myne borst!
Mogt zulks de kroon zyn van myn min, zo lang getorscht,
Dan zouden wy te ſaam', ſchoon verr' van 't Y geſcheiden,
Op 't land of aan het fort, het heuglykst leven leiden.

Of,

(*) Dorothea, ontleend uit de Griekſche woorden, δῶρος τῦ θεῦ, *Gave Gods*

Of, zo gy warsch zyt van dit brandend wingewest,
En 't oog naar Amſtel, Maas, of 't golvend Spaarne vest,
Begeerig, om 't genot der zoete zaligheden
Van 't dierbaar vaderland, by elk als aangebeden,
Te ſmaaken, zeg het my, 'k zeil met u, ééns van zin,
Trotſeerende de zee, het kielryk Texel in:
'k Zou, als de Hemel ons die weldaad deed verwerven,
Daar, leevende met u, met u gelukkig ſterven.

SIRONOË,

TWEEDE VELDZANG;

BY MYN VERTREK NAAR 'T VADERLAND,

in 't jaar 1783.

Extremum hunc Arethuſa mihi concede laborem.

VIRG. *Ecl.*

By Motkreeks boezem, waar zich Javaas rits verheft,
Alwaar natuur, die hier de kunst verre overtreft,
Den trotſchen tempel der verrukking ſchynt te ſtichten,
Waar nooit de zomer voor den herfst behoeft te zwichten,
Waar 't alles dartelt, ſtreelt en toeknikt, vleit en lagcht,
Verkoos Sironoë, daar hem de kiel reeds wacht,
In ſchaâuw der cederen dit affcheidslied te zingen:
ô Zilvren golfjes, die, by beurtverwisſelingen,
Nu op-, dan nederrolt! ô denkende eenzaamheid!
ô Bosch! ô beemd! en gy, myn hof, vol majesteit!

ô Plant- ô kruidgewas! ô eedle bloemwaranden!
Ontfangt tot dankbaarheid deeze affcheidsofferhanden,
Ontfangt myn laatst vaarwel! En gy, ô Dorothé,
Die nimmer hoorde naar myn' wensch, myn' zang, myn beê!
Vergun my, daar ik u ten tempel in zie leiden,
Op 't pad, waarlangs gy gaat, dees bloemtjes heen te fpreiden.
'k Heb reeds de liefdedrift voor u vaar wel gezegd;
'k Heb achting in de plaats voor u aan 't hart gehecht:
Gy weet, ik heb u fteeds de vryheid voorgeflagen,
Om wien gy 't meest beminde uw weêrmin op te draagen.
Waar dwang de harten bind is nooit de liefde oprecht;
Maar waar de vrye wil een' zuivren grondflag legt,
Daar kan men lichtelyk het huwlyksöuter ftichten,
Welks vlam het hart ontfteekt tot kuifche minnepligten.
Gezegend zy dan 't uur, gezegend zy de dag,
Waarop zich Silemon met u vereenen mag!
Uw beider heil doet my de vreugd in de aadren dringen.
Kom, zangeres! help my dit laatfte veldlied zingen!
Ontfang, ô Dorothé! ontfang, ô Silemon!
De oprechte wenfchen, die uit myne vriendfchapsbron
Opwellen: leeft te faam', door hart aan hart verbonden!
Nooit worde uw heilftaat door den tegenfpoed gefchonden!

Nooit

Nooit dring' de tweedragt in uw huwlyksledikant!
Nooit worde uw beider vreugd door droefheid aangerand!
Het vergenoegen zweeve al lagchende om uw' drempel,
En vorme uw woning tot een' waaren liefdetempel,
Waar niets dan reden, trouw en deugd, te vinden is:
Zo fmaakt ge een' hemel hier op de aard', terwyl ge uw' disch
Met teedre wichtjes, naar uw' wensch, moogt zien omringen!
Kom, zangeres! help my dit laatfte veldlied zingen!
En gy, ô dankbaarheid! beminde hemelgaaf!
Leer my, eer ik naar 't eind' van deezen veldzang draav',
Leer my gedenken aan de reeks weldaadigheden,
Die my dit wingewest en zyne burgers deeden.
De zucht voor 't vaderland en de eigen welvaartpligt
Zyn zuilen, waarop dit myn affcheid is geflicht.
De hoeker, die my ginds al dobbrend ligt te wachten,
Zal dikwerf tuigen van myn dankbre magedachten,
Wanneer ik, achterop, aan denklust toegewyd,
Myne uurtjes met vermaak op dankbre toonen flyt.
Als land en bosch en berg myne oogen zyn ontweken,
Dan zal de erkentnis nog in mynen boezem fpreeken;
't Herdenken aan dit land en aan myn' vriendenftoet
Zal my verzellen langs den grooten watervloed;

Daar

Daar deeze dag, die my zo veel vermaak komt geeven,
In myn geheugenis tot aan myn dood zal leeven.....
Maar zagt, de tyd eischt dat ik 't zingen paalen ſtell'.
Myn land! myn Silemon! myn Dorothé! vaart wel!

ZEEZANG,

BY MYN VERTREK VAN

SURINAME NAAR 'T VADERLAND,

met het ſchip DE JONGSTE DAVID,

in 't jaar 1783.

Nymphae Nereïdes! Nymphae! Gens edita Ponto,
Hos mihi non duros paulum concedite luſus,
Dum refero quae, puppe ſedens, cantabat ab alta
Cretides Celadon.

JAN. BROEKH.

ô Suriname, dat, een reeks van veertien jaaren,
My 't vergenoegen deed uit uwen landbouw gaêren,
Bekoorlyk waerelddeel! ik roep u, droef te moê,
Het tedere vaarwel van 't hoog kampanje toe!
Gy, hoeker, die my thans doet ſlingren heen en weder!
Gy hoort de dankbaarheid, die voortvloeit uit myn veder;
Gy hoort de wenſchen, die ik, in de ſcheepskajuit,
Om u, myn wingewest! en uwe burgers uit.

O 'k Zal

'k Zal op uw' levensaart, zo gul, zo gastvry, boogen.
Vaar wel!..... gy word allengs aan myn gezigt onttogen;
Vaar wel!.... en zie ik u nooit weêr, 't zy Thetis vloed,
Met ziltige armen, myn gebeente omvangen moet;
't Zy dat het lot my roept naar andre verre kusten,
En dat myn romp aldaar, van zwerven moê, moet rusten;
Vaar wel dan eeuwiglyk!.... Vaar wel dan, heuglyk oord!
Stuw, westewindje! ſtuw DE JONGSTE DAVID voort!
't Gaat wel, het zeiltje ſpant, en 't haakende verlangen
Naar 't dierbaar vaderland doet my, met zee-gezangen,
Den tyd verdryven, die my hier te langzaam ſpoed.
Hoe ſtout was hy, die 't eerst d'ontembren watervloed
Des grooten oceaans dorst met een kiel bevaaren!
Toen graadboog, toen kompas (door 't brein der kunstenaaren
In laater eeuw gevormd) aan 't volk was onbewust;
Geen pool bekend was; toen de Amerikaanſche kust
Aan Moor en Indiäan mogt tot een vryplaats ſtrekken;
Eer zich de dierenriem liet aan de lucht ontdekken;
Toen elk den noorderbeer voor baak en zeilſteen nam;
Hoe weiflend was het toen, eer men ter haven kwam!
Toen deed geen zwellend doek de kiel door 't water draaven,
ô Neen! die kunst lag toen nog in den tyd begraaven;

Geen

Geen peilloot waagde zich toen verr' van honk in zee:
't Ging all' van land tot land; 't ging all' van reê tot reê.
Maar gy, myn hoeker! zeilt thans midden door de baaren,
Ten trots des noordenwinds, ten trots der zeegevaaren.
De nyvre Palinuur weet, door oplettendheid,
Hoe hy uw kiel langs plaat en klippen heenenleid;
Hy weet uw' zeilloop op de grootſte waterplaſen,
Door ſtuurmanskennis en door meetkunst, af te paſen.
Van zulk een wetenſchap wierd nooit voorheen gehoord.
Stuw, westewindje! ſtuw DE JONGSTE DAVID voort!
Des morgens, als de zon in 't oost ryst uit de baaren,
Doet my de zee op haar als in verrukking ſtaaren.
Nu ryst de ſteven als ten zwerk, van waar de ſpriet
Dan weder naar omlaag als tot den afgrond ſchiet.
Het pekel ſchynt de kiel door ſlag op ſlag te tergen.
Daar kruit zich op elkaêr een tal van waterbergen,
Wier kruinen, wit als ſneeuw, ons dreigen keer op keer;
Doch, daar zich de een verheft, daalt ſluks weêr de ander neêr.
De winden loeijen door het drillend wand en touwen,
Waarop de zeeman klimt, zo aklig om te aanſchouwen.
Nu toont de zelfde zee, die kortlings vreeslyk was,
Zich glad en effen, als een glinſtrend ſpiegelglas.

Men bind het wapprend zeil aan zyne raês en ſtaaken.
De masten ſlingeren; men hoort de ſtengen kraaken:
Hoe ſtiller 't pekel is, hoe meer geraas aan boord.
Stuw, westewindje! ſtuw DE JONGSTE DAVID voort!

ô Zee! gy doet myn oog en myn vernuft verſtommen!
Dáár zweeft een ſchubbig heir op vleugelen, by drommen;
Ginds zwemt de bruinvisch, die den zeeman ſtorm voorſpelt;
Dáár roeit, rondom de kiel, de haai, die 't woest geweld
Der winden en den vaart des hoekers durft trotſeeren;
Ginds zie ik den dolphyn zich kantlen, wentlen, keeren;
Dáár vliegt een vooglenchoor, ſchoon verr' van land en reê,
Al zingende langs 't boord, en zoekt zyn aas op zee;
Dáár zie ik 't zwemkroost op de woeste baaren zwieren,
Gelyk aan weiden, die der ſteden omtrek ſieren,
Waarop een talloos heir van ſchepſlen zich bevind.
Gelukkig is de mensch, die de onderzoeking mint;
Die uit de ſchepping leert den grooten Schepper eeren,
En die zyn denkenskracht al denkend voelt vermeêren!
De zee, hoe wreed, ſchaft toch iets zoets, dat ons bekoort.
Stuw! westewindje! ſtuw DE JONGSTE DAVID voort!

Hoe treffelyk een ſchets van 't menſchelyke leven
Kan aan de oplettendheid het bruisſchend zilver geeven!

Ge-

Gelyk de ziel, nu kalm en vreedzaam, binnen kort,
Door tweedragt, haat en wraak, ontroerd en woedend word;
Zo dreigt de ſtille zee dat zy, door kracht van winden
Allengskens aangezet, den hoeker zal verſlinden;
Dan geesſelt zy het boord, dan tiert die waterplas
Zo gruwzaam, zo barbaarsch, alsof zy zinloos was.
Gelyk een Zephirus het vlottend zeil doet zwellen,
En door zyn gunstigheid ons doet ter haven ſnellen;
Zo zwelt ſomtyds het zeil van voorſpoed en geluk.
Gelyk een tegenwind veröorzaakt zeemans druk;
Zo doet een tegenwind van ongeluk en rampen
Het zwakke menschdom met het weiflend noodlot kampen.
Zo wierd een Croeſus zelf in zyn geluk geſtoord!
Stuw, westewindje, ſtuw DE JONGSTE DAVID voort!

Myn heillot nadert op het zien der vaste landen,
By d'ingang van 't kanaal: ik zie de baaken branden:
Wy vaaren 't magtig ryk des lelyvorsts voorby,
En groeten 't krytgebergt' des Brits aan de andre zy'.
Nu klieven wy het ruim der woeste noorderbaaren,
En mogen eindlyk op de kust van Neêrland ſtaaren.

Hoe was myn wenſchend hart, hoe was myn ziel verrukt,
Toen 't anker in den grond des Vlieſtrooms wierd gedrukt!

Hoe heilryk was het uur toen ik, aan Amſtels wallen
Geland, myn' Zegenaar, myn' God, te voet mogt vallen,
In tempelen, geſticht door zuivre dankbaarheid,
Waarin zyn groote naam, zyne eer, word uitgebreid!

AAN MYN'

OOM EN MOEIJE,

G. EN E. ROOS;

OP DEN HUIZE DE ROÔBRUG,

BY DEVENTER.

ô Gulle dankbaarheid! ô dochter van de deugd!
Bewoonſter van myn hart! geleidſter myner jeugd!
Verheven ſtichtſter van myn zoetſte zielsvermaaken!
Ei, help my zingen, doe myn teder dichtvuur blaaken,
't Geen ik aan Gerard en zyn waardige egaê wy'!
Herinnering! ô ſchat voor 't menschdom! ſta my by!
Doe myne denkingskracht op 't levendigst bezeffen
De weldaên, die myn ziel nog op dit tydſtip treffen!
Offchoon myn broeder, door zyn ſtomme pożzy (*),
Den klank van myne taal in ſchoonheid ſtreeft voorby,
En u, ô lusthof! wist te ſchetſen naar het leven,
Zal nogthans zyne kunst myn' dichtlust voedzel geeven.

Een

(*) De Roôbrug, geteekend door C. S. Roos.

Een uur van Deventer, waar 't dorpje Diepeveen,
Op een' verheven grond, zich, door het eikwoud heen,
Bevallig opdoet, langs verrukkelyke wegen,
Vertoont zich Gerards hof, de Roôbrug, afgelegen
Van 't lastig ſtadsgewoel: hier is 't, in eenzaamheid,
Dat, levende op het land, hy 't waare leven leid.
'k Mogt hier, na 't afzyn van ruim tweemaal zeven jaaren
Uit u, myn vaderland! op u myne oogen ſtaaren,
Op braaven Gerard en zyn waarde gemalin.
Wat was myne aankomst teêr! hoe was myn ziel en zin
Getroffen, toen ik hen my welkom hoorde heeten!
'k Was naauwlyks in de zaal van 't lusthuis neêrgezeten,
Of 'k wierd, door 't edel paar, met vriendſchap overlaên.
„ ô Neef: hoe is het u in al dien tyd gegaan?
„ Kost gy het luchtgeſtel van 't warme west verdraagen?
„ Hebt gy niet duizendmaal, in uwe lentedagen,
„ De ſchepping naargegaan, in Suriname's oord?
„ Word daar het oog niet in 't oneindige bekoord?
„ De zomer, daar gevest reeds van 't begin der tyden,
„ Moet, door een eeuwig groen, daar 't vatbaar hart verblyden,
„ Terwyl de landbouwkunst, gezeten op den troon,
„ Daar ſchoone paerels vlecht voor onze koopvaartkroon.

„ Een

„ Een waereldddeel, een land, van zo veel ſchats en waarde,
„ Vormt, dunkt my, lieve neef! een' hemel van deeze aarde.
„ 'k Heb dikwerf, daar ik hier het uur in leeslust ſlyt,
„ U dat geliefd verblyf, my misſende, benyd.
„ Geloof dat ieder brief van u myn hart verrukte."
Zo ſprak myn oom, terwyl myn moei myn handen drukte,
Nieuwsgierig hoorende naar 't antwoord dat ik gaf.
„ Wel, neef! dus vroeg ze: zyt gy handelbaar of ſtraf
„ Voor 't arme ſlaaffche volk? voegt gy, by ſtaatkunst, reden,
„ En Christelyken pligt? ſpreek, neef!..." Zy ſcheen te vreden,
Toen ik haar meldde, dat dit volk door reedlykheid
Van ons in dat gewest ten arbeid word geleid;
Dat wy hen ſtraffen als 'er ſtraf verdient te wezen,
Hen ons doen eeren, meer door 't lieven, dan door 't vreezen.
Zo wierden vraag by vraag op 't levendigst hervat.
't Was of de gulheid zelve op Gerards zetel zat.
„ Zyt driewerf welkom, neef! ſprak hy: dithuis, die ſtroomen,
„ Dit jagtgeweer, myn paard, dees zwangre kersſenboomen,
„ Ja alles, wat zich op myn landverblyf bevind,
„ Staat voor u dienstbaar: gy zyt hier myn zoon, myn vrind,
„ Myn gast: gebied, beveel, leef vry en onbedwongen."
De waare vriendſchapsdaauw, ter hofdeure ingedrongen,

Droop nu van die, en dan van deeze lippen neêr.

Doorluchtige Amſtelſtad, gantsch Neêrlands roem en eer!
'k Ben bezig, in uw vest genoeglyk neêrgezeten,
Den tyd van myn vermaak al denkend na te meeten,
Dien tyd, waarin ik, uit het pluimryk ledikant
Gerezen, 's morgens vroeg het oog naar 't grazig land
Mogt ſlaan, en, 't luchtig kleed aan 't logge vleesch getogen,
Ging wandlen onder 't groen van ſtatige eikenboogen,
In welkers loof een choor van vooglen, pas ontwaakt,
Op 't zien des lichtbols, zich al zingende vermaakt.
'k Ga op en neêr, verrukt door duizend landgedachten.

Een dienſtmaagd meld my dat de koffi ſtaat te wachten,
Dus treed ik 't lusthuis in, waar oom en moei my zien,
En elk van hen om 't zeerst een' goeden morgen bién.
Hun vriendſchap voor my ſchynt elk' ochtend aan te kweeken.

Ontmuchterd, vraagt myn oom om de aangenaame ſtreeken
Van 't landgoed door te gaan: hier toont hy my een' ſchat
Van rogge, die het brood nog in den halm bevat;
Dáár zien wy goudgeel garst; ginds zien wy haver groeijen;
Hier ligt een akker braak; ginds zien wy boekweit bloeijen;
Hier dartelt op de wei' het melkbeest, dáár het paard;
Hier plant, dáár maait men 't graan; ginds word het hooi vergaêrd.

Nu

Nu nadren wy allengs de groote laan der eiken,
Wier eind' myn zwak gezigt onmooglyk kan bereiken.
Voltaire, Poot, Rousseau, Raynal, Linguet, Goeree,
Gaan, in den geest, met ons al wandelende meê.
Hoe heuglyk is 't voor ons hier van natuur te spreeken,
Daar zy haare outers sticht in deeze vruchtbre streeken!
De tyd, waarin men spreekt, valt kort: hier is reeds 't pad,
Dat ons ten lusthof leid; hoe steil, hoe hoog, hoe prat,
Vertoont zich hier van verr' zyn vorstelyke toren,
Wiens klok het uur des tyds aan 't ommeland laat hooren!
Wy nadren zagtjes, want elk stapje, dat wy doen,
Kan 't nuttige gesprek met nieuwigheden voên.
Zie daar reeds de ophaalbrug.... ik volg myn' oom naar binnen.
Nu is een ieder vry.... Wat lust u hier, myn zinnen?....
Een pyp gerookt; en, schoon ik voor den winter vrees,
't Lust echter my dat ik Van Winters Winter lees.

Gy, Amstelsieraad (*)! en gy, Berkhey (†), roem van Leiden!
Leert in uw vaerzen valsch- van waarheid onderscheiden:

Ver-

(*) N. S. van Winter, JAARGETYDEN.

(†) J. le Francq van Berkhey, AFSCHEID AAN ZYN' ZOON.

Verſchoont de ſtoutheid van een' leerling, dien gy doemt,
Daar gy hem ſlaavenbeul, tyran en wreedaart noemt.
Schoon ik den vuigen ſlaaf voor my doe ſiddrend vreezen,
'k Doe echter met hem als ik wil gehandeld wezen,
Indien een ander volk, veel listiger dan ik,
My overweldigde, en my toefloot in den ſtrik
Der bange ſlaverny; gelooft my, dat de reden,
Zowel in 't zoele west, als hier, word aangebeden.
Nu leg ik 't boek ter zyde, en wandel in den hof,
Die achter 't lusthuis is: 'k vind hier een' ſchat van ſtof,
Om, in myne eenzaamheid, den Opperheer te looven:
ô Ja, myn geest, verrukt, vliegt hier van de aard' naar boven.

Ik vly my by dees vischkom neêr,
En zing, vol vreugd, dien God ter eer',
Die my, na tweemaal zeven jaaren,
Van 't zoele Surinaamſche ſtrand
Te rug bragt in myn vaderland,
Waar ik hem offers bied op zuivre hartältaaren.

Hoe

Hoe menig heb ik, in zyn jeugd,
Beroofd van zulk een zoete vreugd,
Het zoete levenslicht zien derven!
Hoe menig, door het lot gedrukt,
Riep: Vaderland! aan u ontrukt,
Moet ik een dubble dood in Suriname ſterven!

Een ander, die, in 't wangedrocht,
De gierigheid, zyn welvaart zocht,
En 't zoet van 's vaders haard kon ſmaaken,
Roept, daar hy nog van winzucht brand,
Op 't ſterfbed om zyn vaderland,
En vliegt den bleeken dood met weêrzin in de kaaken.

ô Opperôorzaak! groote God!
Hoe zegenryk is dan het lot,
Waarin gy my dit uur doet deelen!
Ik mag, in 't zien van myn geſlacht,
Waar ik zo lang naar heb getracht,
Beveiligd door uw hand, de wond' myns afzyns heelen.

Ik ben voldaan!... ô Wingewest!
'k Houd nu weêr 't oog op u gevest,
Om 't overſchot van myne dagen,
Wyl my de landbouwkunst bekoort,
In u, of in dit welig oord,
Gerust te ſlyten, naar des Hemels welbehagen.

Nu reis ik op, en ga eens wandlen in het rond.
Wat liggen hier een tal van ſteenen op den grond,
Waarvan en ſpreeuw en ſpecht de kers wist af te pikken!
Kom, vieren we, op het zien der gunſtige oogenblikken,
Myn' ſmaak den teugel... 'k pluk... ik eet... ik ben voldaan.
'k Ga nu wat kuijeren naar gindſche groene laan;
Maar zagt.... wat orgelkeel laat zich van verre hooren?
Word hier de zoete Mei, in Julymaand, herboren?
Is 't Philomela? neen! het is myn waarde moei,
Die wandelende zingt, dies ik my derwaards ſpoei,
Om myn genoegen met haar vrolykheid te deelen.
Vrouw Echo baauwt ons na; de zoele windjes ſpeelen,
En dryven voor ons heen, met klaterend geſuis.
Wy keeren, zingende, naar 't prachtig heerenhuis:

Hier

Hier vind ik Gerard op de kamer, by zyn boeken,
Om voor myn' leeslust iets aanmerklyks op te zoeken.
De dienstmaagd meld dat in de zaal ons 't eeten wacht:
Hier ſmul ik doppertjes met peultjes, eêl en zagt;
Nu eet ik in de melk geſtoofde boerenboonen.
't Is of hier overvloed en kiesheid ſamenwoonen.
Wat is de bloemkool malsch! wat is dat kalfsvleesch vet!
't Is my in langen tyd zo blank niet voorgezet.
De gulle gulheid, die ik aan den disch zie blinken,
Verſchaft een' dubblen ſmaak in 't eeten en in 't drinken.
'k Beſef een oogenblik, ô Gerard! uw geluk,
Daar gy zo vergenoegd op 't land leeft, vry van 't juk
Der ſlaaffche winzucht, daar ge uw' lust, uw welbehaagen,
Schept, in Eliſabeth uwe achting op te draagen,
Eene achting, die zy door haar wedermin vergroot.
Gelukkigen! gy leeft hier als in Abrams ſchoot:
ô Ja! uw beider ziel, wars van het ſtadgewemel,
Geniet hier op het land den voorſmaak van den hemel.
Pluk dus, ô englenpaar! tot in den grysſten tyd,
De heugelyke vrucht van 't heil, u toegewyd!
De nademiddag ſchaft vernieuwing van vermaaken:
Wy ryden naar de ſtad, of doen den leeslust blaaken;

Of wandlen door de laan, die ons ten vyver leid,
Of wel naar 't ſtarrenbosch, zo vol van lieflykheid.
Naauw' kan men hier, door 't loof, een' ſtraal der zon zien blinken;
Dus kiezen wy dees plaats om lekkre thee te drinken,
En vlyen ons te ſaam' in 't groene gras ter neêr.
Hier zegt myn Gerard tot Eliſabeth: „ Weleer
„ Plagt dus, in Lybië, de kroon der herderſchaaren,
„ De braave Damon, in de ſchaâuw der beukelaaren
„ Gezeten, Phyllis roem te ſpeelen op zyn lier,
„ Terwyl vast Melibee de vacht van 't blaarend dier
„ Zat af te ſcheeren, of, by beurtverwisſelingen,
„ Met hem den lof van 't land blymoedig op te zingen."
ô Zoet herdenken van zo zuivren vriendſchapstaal!
ô Roôbrug, voor myn ziel een waare wellustzaal!
Myn pen is veel te zwak uw ſchoonheid te beſchryven,
Doch altyd zal uw beeld in myn gedachten blyven.
Gy zult, daar 't noodlot my te rug roept naar het west,
Gekoesterd in myn hart, en 't oog op u gevest,
In denkende eenzaamheid my dikwerf vreugde geeven.
Daar zynde, zal door u myn vaderland herleeven;
Het zielsgenoegen, dat ik op uw' grond genoot,
Zal nimmer einden, dan met de aankomst van den dood.

Wy zien hier dag aan dag te ſnellyk heenenglyden.
't Is heden reeds de tyd om naar het Loo te ryden,
Dus wandel ik nog eens de Roôbrug in het rond.
Wat denkbeeld ſchaft my thans de nuchtre morgenſtond!
'k Zeg ſtaamlende u 't vaarwel: vaart wel, geliefde ſtreeken!
Vaar wel, ô graangewas! vaart wel, ô dreeven! beeken!
'k Zie nu misſchien voor 't laatst uw welige eikenlaan.
Gy, Roôbrug! doet my van uw' hof verwonderd gaan.
Myn tong zal, u tot dank, een lied ter eere neuren;
En, zo het, na een reeks van tyd, my mogt gebeuren
Dat ik myn vaderland weêr mogt aanſchouwen, zal
Uw oord myn laatst verblyf zyn in het aardſche dal.
Zo ſpreekende zie ik alreeds den wagen nadren.
Ik veins my vrolyk, ſchoon de droefheid, door myne adren
Angſtvallig vlietende, 't aandoenlyk hart beknelt.
Wy ſtygen op, en, wyl het briesſchend ſpanſel ſnelt,
Ontvlied de Roôbrug my al ſchielyk uit myne oogen.
'k Zeg zagtjes 't laatst vaarwel aan d'omtrek, aan de boogen
Der ryzige eiken, aan den Yſſel, die den muur
Van Deventer beſproeit. De ſchoonheid der natuur
Doet ons, al rydende, den langen weg verkorten.
Ginds zien wy reeds den berg, van waar de waters ſtorten.

Daar nadren wy het Loo.... hier ſtaat de wagen ſtil....
Wy daalen af: myn oom vraagt: „ Is het met uw' wil
„ Een wyl te rusten, of verkiest gy de gebouwen
„ Terſtond te zien?" Ik, als een minnaar van 't beſchouwen,
Stem 't laatſte toe.... wy treên de ruime hofzaal in....
Een leidsvrouw gaat ons voor.... 'k gevoel, in ziel en zin,
Een' eerbied op het zien der prachtige tafreelen:
De ſchilderkunst doet in de dood hier 't leven ſpeelen.
Dus word onze aandacht tot opmerkzaamheid ontvonkt,
Daar elke kamer met iets fraais, iets heerlyks, pronkt.
Van daar beſchouwen wy de vorstelyke hoven:
My dunkt, hier gaat de kunst byna natuur te boven:
Daar ik op koffiboom en koen myne oogen vest,
Herleeft, op 't Loo, voor my, myn Surinaamsch gewest.
Het bosch, de ſprong, de bloem, de laan, waarin wy treeden,
Doen hier de barre hei verandren in een Eden.
Het affcheid nadert, en, by 't nadren van 't vertrek,
Verzwakt allengs de vreugd, vermindert ons geſprek.
De wagen ſtaat gereed.... 't is tyd... wy moeten ſcheiden.
Kon myne komst myn' oom en mnte vreugd bereiden,
'k Zie dat myn weggaan hen een waare droefheid is.
Oom Gerard nadert my, met eene ontſteldenis,

Zo

Zo groot, dat hy 't vaarwel my naauwlyks toe kan brengen.
'k Wil ſpreeken, maar myn hart, beklemd, gevoelt, door 't plengen
Van dankbre traanen, dat het ſpraaklid ſpraakloos blyft.
'k Omhels hem, en, myn moeije omärmende, verſtyft
Myn bloed in de adren: zy, my drukkende aan de wangen,
Blyft, als gevoelloos, in myn vriendſchapsärmen hangen.
Het tedere vaarwel is 't eenigst dat men hoort.
Zy ryden weg.... Myn ziel, door droefheid als verſmoord,
Doet my van 't vorstlyk Loo zo oogenbliklyk ſcheiden.
Ik wandel, peinzende, langs laanen, dreeven, weiden,
Die 'k thans voorby ga met een onverſchillig oog,
Naar Appeldoren, in welk oord ik vruchtloos poog
Myne opgekropte ſmart door troostreên te verzagten.
'k Ben pas gezeten of myn kamer galmt van klagten:
Nu zweeft myn oom, en dan myn moei, my voor 't gezigt;
Nu doet herïnnering, dan doet de vriendſchapspligt,
By beurten, my hen met den naam van ouders groeten:
Die naam kan my allengs myn hartewee verzoeten.
'k Zeg tot myzelven: hoop, hoop op een gunstig lot:
Misſchien dat u de groote en eindloos goede God
Zal gunnen, vóór uw dood, hen beiden nog te aanſchouwen:
Dus eindig vry uw klagt in zulk een vast vertrouwen.

ZEEKLAGT,

BY MYN VERTREK VAN

SURINAME NAAR 'T VADERLAND,

met het ſchip DE JONGE JAN,

in 't jaar 1784.

Hoe langer hier een mensch leeft in het aardſche dal,
Hoe meer hy 't wislen van het lot beproeven zal:
Zulks doet dit wingewest my duidlyk ondervinden:
Waar is nu 't heuglyk choor van zo veel braave vrinden?
Waar zyn die Jonathans? helaas! zy zyn niet meer.
Hun vriendſchap voor my heeft een' andren ommekeer
Genomen, en vertoont my nyd, en haat, en tooren.
Ô JONGE JAN! gy zult van my geen zeezang hooren,
Die galmen zal door 't nat om 't afzyn van dit ſtrand;
Neen, Suriname! neen, 'k ſtreef thans naar 't vaderland,
Bezield met droefheid om de klad my aangewreven;
MAURITIUS! uw lot zal door myn lot herleeven.

Want

Digitized by Google

Want hy, die 's lands verval (*) den volke ſtelt ten toon
Krygt niet dan vyandſchap en laster tot zyn loon,
Te meer, wanneer zyn taal 's lands welzyn zoekt te ſtaaven.
Gelei, ô westewind! DE JONGE JAN ter haven!
ô Heuglyk wingewest! wat heb ik u misdaan?
Toon my myn wanbedryf, toon my myn' misſlag aan.
Heb ik, 't voorleden jaar, van deugd en pligt verbasterd,
In 't dierbaar vaderland den ſtaat uws lands belasterd?
ô Neen, de kalmte, die zich in myn ziel bevind,
Betoont dat ik u nooit gehaat heb, maar bemind.
De ontwikkelende tyd zal u myne onſchuld leeren.
't Valt echter hard my van een volk te zien onteeren,
Welks roem, welks eer, welks kunst, welks treflyk gastvryrecht
D'Europeaan door my in maat is voorgelegd.
'k Gevoel een' weêrzin in myn noodlot te overweegen.
Blaas vry, noordoostenwind! 't loopt my toch alles tegen;
Dryft vry, ô beemden, vol van wonderbaarlyk kroost!
Langs 't ſlingrend ſchip; myn ziel vind geen vermaak of troost
In groote wonderen, die 't zielsgeſtel verſtommen;
Spuit vry het water tot aan 't zwerk, geſchubde drommen

En

(*) Zie myne Redevoering over de oorzaaken van het verval en de middelen tot herſtel der volkplanting van Suriname, gedrukt te Amſteldam, by H. Gartman.

En zeegedrochten! 'k ſchuw dat vreesſelyk gezigt;
Rys vry aan de ochtendkim, verruklyk oosterlicht!
Schiet vry, ô blanke maan! uw tintelende ſtraalen
Langs de oppervlakte der azure waterzaalen;
Ga vry, ô ſtarrenheir! met pracht aan 's hemels boog
Ten reije, en ſtrek den mensch tot wonder in zyn oog:
Myn droeve ziel is wars die wondren naar te draaven.
Gelei, ô westewind! DE JONGE JAN ter haven!
Maar ach! de westewind verhoort myn bede niet;
Het trouwloos pekelnat vergroot myn zielsverdriet.
't Word avond, en ik zie de lucht allengs verdikken,
En 't aklig duister doet my voor gevolgen ſchrikken.
De veege bruinvisch ſpringt en dobbert op en neêr;
De meeuw, als voorboô van het ongeſtuimig weêr,
Piept vreeslyk langs ons boord; ik zie de blikſemſtraalen,
Al ſlangswyze, uit het zwerk in 't water nederdaalen;
De ſchorre donder, met een vreesſelyk gerucht,
Volgt ſtraks het weêrlicht na, en klatert door de lucht;
De woeste golf begint haar kruin met ſneeuw te hullen;
De winden raaken los; men hoort hen loeijen, brullen,
En fluiten door het wand, van zwellend zeil beroofd;
De ſtoute zeeman, door het ſchel geruisch verdoofd,

Yst

Yst voor 't aanſchouwen van de hemelhooge baaren,
Die, ſtortende over 't ſchip, hem niet dan doodsgevaaren
Voor 't ſterflyke oog doen zien; 'k zit in de ſcheepskajuit
Al ſiddrend, en een zee ſlaat all' de blinden uit,
Zodat ik my alreede in 't zilte nat zie zwemmen.
De doodvrees nadert, 'k voel het bloed in de adren ſtremmen,
En leer hierdoor den ſtaat van een' die ſterven moet.
De kiel, gegeesſeld door het pekel, ſchynt verwoed,
En ſchud en ſlingert zich op 't vreeslykst heen en weder;
Nu ſtygt zy naar de lucht, dan ſnelt de boegſpriet neder
In 't diepst des afgronds, waar zy draait, en woed, en tiert,
Totdat zy, draaijend, weêr ten tin der golven zwiert.
De donkre nacht komt my een dubble vrees verwekken:
Elk golf ſchynt my als tot een graf te zullen ſtrekken.
Hoe zeer in dit gevaar de doodsangst my bekroop,
Gevoelde myne ziel zich nog gevoed met hoop,
Om 't dreigend doodsgevaar, met hulp van God, te ontkomen.
Heb dank, ô Vormer van de ontembre waterſtroomen!
't Zuidoost klaart zagtjes op; de wind, allengs geboeid,
Word ſlap en ſlapper; en 't gewoel der golven ſpoeit
Al traag en traager voort; men hoort den zeeman zingen,
En ziet hem, naauw' 't gevaar ontgaan, de wevelingen

Op-

Opëntren, en het zeil ontbinden van de raê.
ô Ongelukkig volk! 'k zie u met deernis na:
Wat moet ge op 't zwalpend nat voor 't kostje wroeten, ſlaaven!
Gelei, ô westewind! DE JONGE JAN ter haven!
Driewerf gelukkig hy, die, in zyn vaderland,
Neemt voor zyn huisgezin een handwerk by de hand!
Driewerf gelukkig hy, die, vergenoegd en wakker,
Den loop zyns levens ſlyt by 't ploegen van zyn' akker!
Deeze is gelukkiger dan die, vol zorg en ſchroom,
Zyn ligchaam waagen moet op d'onafmeetbren ſtroom,
En vaak voor bank en ſtrand en klip en onweêrsvlaagen
Zich bloot ſtelt op een hout, dat, heen en weêr geſlagen,
Door kracht van 't rollend nat, den ſterfling ſiddren doet.
Maar zagt, daar komt een troost in 't klaagende gemoed:
Ik zie den ſteven reeds 't kanaal naar binnen ſteeken;
'k Zie 't land van Albion met zyne vruchtbre ſtreeken,
En word, al zeilende, van verr' Calais gewaar.
ô Woedende noordzee! behoed my voor gevaar,
Nu ik ben dobbrende op uw zilte waterplaſſen!
't Gaat wel: daar komt de kust van Neêrland ons verraſſen;
Staak dus uw zeeklagt vry, vervrolyk u, myn zin!
Geluk! daar zeilt de kiel het heilryk Texel in.

ZEEZANG,

BY MYN VERTREK UIT

TEXEL, DEN 1ſten VAN DECEMBER, 1784,

NAAR SURINAME;

met het ſchip

DE VROUWE ANNA MARGARETHA.

Ô ANNA MARGARETHA, gy,
Die, onlangs dobbrende op het Y,
En nu, al dansſende op de baaren
Van 't kielryk Texel, bly' te moê,
My knikt het vriendlyk welkom toe,
En noopt om, in uw' boord, naar 't zoele west te vaaren!

Ontfang van myn vernoegd gemoed
De tedre en zuivre welkomgroet,
Terwyl uw ſcheepskajuit zal tuigen
Hoe myne ziel, in zoete rust,
Zich vleit en baad in zeevaartlust,
En op de zee zowel als op het land kan juigchen.

Zyt welkom, nyvre Palinuur,
Aan wien de zorg en 't hoog beſtuur
Van deeze kiel word opgedragen!
Bragt u ELISABETH (*) in druk,
Myne ANNA zy u tot geluk,
En ſchaffe u gunstiger en heugelyker dagen!

Van Hout! myn lot- en reisgenoot,
Die huis en haard en moeders ſchoot
Uit eigen welvaartpligt moet miſſen!
Zie daar myn trouw en rechtehand;
Schenk my uw vriendſchap tot een pand:
Zo korten wy den tyd door zielverbindtenisſen.

Daar maakt de blyde morgenſtond!
Men rukt het anker uit den grond;
De losgemaakte zeilen zwellen,
En Pieter, die de lootsman is,
Zegt tot den ſchipper: „ 't Is gewis
„ Dit uur voor u de tyd ter noordzee in te ſnellen."

Die

(*) De naam van het vorige ſchip, door de Engelſchen genomen.

Die braave lootsman, welgemoed,
Brengt ons in 't ruim van Thetis vloed,
En zegt, by 't weggaan: „ Myne heeren!
„ Vaart wel! de goede en groote God
„ Schenke aan uw kiel een heilryk lot,
„ En doe haar veilig op dees reede wederkeeren!"

Myne ANNA doopt, voor 't eerst, alreê
Haar' boezem in de ruime zee,
En ſnelt, met uitgeſpreide vleuglen,
Geſterkt door een' noordoosten wind,
Zodat men ras het vóórland vind
Van hen, wier euvelmoed een Zoutman wist te teuglen.

Hier toont Calais zich aan ons oog;
Ginds zien wy Douvres van omhoog,
En zeilen dus 't kanaal maar binnen;
De nacht verhaast myne ANNA's ſchreên,
En leid haar ongevoelig heen,
Totdat wy, 's morgens vroeg, ontdekken Ferley's tinnen!

Helaas! helaas! hier ondervind
Myne ANNA 't eerst den tegenwind,
Die haar bezwangerd lyf doet woeden:
Zy draait zich om, op 't felst getergd,
En vliegt, als dol, langs 't krytgebergt',
Totdat zy weêr naar rust op Deâls reê mag ſpoeden.

Hier word de geest, die ſchatten plukt
Uit vreemde dingen, als verrukt
Door de Albionſche trotſche ſtranden,
Wier kruinen, ſchoon in wintermaand,
Als waren zy als geel getaand,
Het hart verlustigen door vruchtbre korenlanden.

Natuur verſchaft den ſterveling,
Die denkt, altoos verandering:
Zo zien wy, 's andren daags, by 't daagen,
Dit oord, zo verr' 't zich hoenenſtrekt,
Als waar' 't met wit albast bedekt,
Zich bar vertoonen door de ſtuurſche wintervlaagen.

Myne

Myne ANNA kemt haar ſneeuwryk hair,
En word een' oostenwind gewaar,
Dus ſchud zy 't ys van haare vlerken,
En onderwind ten tweeden maal'
Zich midden door het woest kanaal
Te ſpoeijen, en haar vlugt naar d'oceaan te perken.

't Gaat wel! zy groet ten wederkant
Oud Albion en 't Frankenland;
En, nu Eool' begint te ruimen,
Snelt ze, als een vogel in de lucht,
Langs 't water, en laat door haar vlugt
Van achter zich een' ſchat van witte waterpluimen.

Daar buigt zy zich driewerf driemaal
Voor Amphythrites waterzaal,
En groet den ſtoet der Nereïden;
Zy baad zich thans in zeilenslust,
En ſchynt vernoegd de vaste kust,
Al dobbrende op en neêr, van verr' 't vaarwel te bieden.

ô De oceäan, zo rap en vlug,
Draagt haar, al vliegende, op den rug;
Neptuin verzelt haar langs de baaren;
God Glaucus, Acis, Galathé,
Zyn allen tot haar' byſtand reê,
Terwyl men Tritons ziet rondom haar ligchaam waaren.

Myn geest, die, in de ſcheepskajuit,
Zo vrolyk deezen maatzang uit!
Verlaat deeze ydle hersfendroomen!
Die godheên, in een' blinden tyd
Aan ſtugge heidnen toegewyd,
Zyn enkel uit het brein der dichtren voortgekomen.

Ontwaak, en zie het zoet gelaat
Van d'opgerezen dageraad;
Beſchouw dien ſchat van wolkkolommen,
Wier kleuren, vol van majesteit,
Door de oosterkimmen heenverſpreid,
Het denkend zielgeſtel door eerbied als verſtommen.

Het

Het windje rust nog in den ſtal;
De zee dus, als een vlak kristal,
Weêrkaatst de nuchtre ſchemeringen.
Daar ryst nu, uit de azure bron,
De koesterende morgenzon,
En ſpreid haar ſtraalen langs de onmeetbre waterkringen.

'k Zie, op haar komst, een' grooten ſtoet
Van ſchepſlen, in den pekelvloed,
Zich, ter verkwikking, wentlen, keeren:
Hoe treffelyk een wonderſchat
Vertoont zich nu op 't pekelnat,
Een ſchat van wondren, dien wy op het land ontbeeren!

Het windje ryst by 't ryzend licht,
En noopt den zeeman tot zyn' pligt,
Om en op zeil en roer te paſſen;
't Matroosje, wars van 't vaste land,
Klimt, zingende, in het drillend wand,
Terwyl de ſtuurman 't oog vest op de ſcheepskompasſen.

De hoofdman ſlaat nu 't ſcherpziende oog
Aandachtig naar den hemelboog,
En, met de komst der zon in 't zuiden,
Houd hy den graadboog voor dat licht,
't Geen hem, op meetkunst afgericht,
De juiste plaats, waar 't ſchip thans zeilt, weet aan te duiden.

Volg vry, volg vry, ô HANDELLUST (*)!
Myne ANNA naar de westerkust;
Uw naam doet de eedle koopvaart bloeijen:
Zo menigwerf ik u aanſchouw,
Doet ge, als een vorstlyk zeegebouw,
't Beſpieglend zielgeſtel als in verrukking gloeijen.

Hoe groot was niet des Scheppers gunst,
Toen Hy de nutte zeevaartkunst
Aan 't ſterflyk brein wilde openbaaren!
ô Kunst! gy vordert lof en roem;
Ja! dat ik u de grootſte noem',
Want, zonder u, waar' 't zout vol dreigende gevaaren.

Ja!

(*) Het ſchip HANDELLUST, gevoerd door kaptein Rugen, te gelyk met ons uit Texel gezeild, en in makkerſchap ſamen hier binnen gekomen.

Digitized by Google

Ja! zonder u, lag 't waerelddeel
America, zo ſchoon, zo eêl,
Nog in den poel des tyds begraaven.
Gy zyt des koopmans rechtehand,
En voert, van menig kust en ſtrand,
Een reeks van ſchatten in de vaderlandſche haven.

Gy ſlyt wel menig angstig uur,
En wint het ſobre kostje zuur,
ô Zeeman! echter ziet gy dingen,
In vreemde plaatſen, die 't vernuft,
Dat in 't gewoel der ſtad verſuft,
Toeſchynen als een droom, of als begoogchelingen.

Daar duikt, vol pracht en majesteit,
Vol ſchittering en heerlykheid,
De gulde zon in 't westen neder;
En, naauwlyks is zy ſchuil gegaan,
Of ginds verſchaft de komst der maan
Op nieuw een tafereel voor 't ſchetſen van myn veder.

Zyt driewerf welkom, avondlicht,
Dat uw verrukkend aangezigt
Laat ſpieglen in de waterplaſſen!
Gy, die des zeemans hart verblyd!
Hoe keurig weet gy, op uw' tyd,
Schoon wislende in uw' loop, al wislende op te paſſen!

Myn ſcheepje, dat uw aanſchyn mint,
En zich verheugt in voordewind,
Zeilt, hupplend, naar de westerſtreeken.
De malefyt, die vrolyk tiert,
En 't meeuwtje, dat langs 't water zwiert,
Verblyden zich, daar gy de vreugd ſchynt aan te kweeken.

Geen land, geen huis, geen bosch, geen duin,
Beletten ons thans 's hemels kruin
In de uitgeſtrektheid naar te ſpooren;
Elk hemelteeken, voortgeleid
Op 't wenken van Gods majesteit,
Gaat tintlend door de lucht in diamanten kooren.

Wat

Wat ſchaft het ruime pekelhof
Den mensch een' ſchat van denkensſtof,
Door duizende verwisſelingen!
Wat is de wind? wat ebbe en vloed?
Hiervoor verſtomt het aardsch gemoed,
Zowel als voor het perk van deeze waterkringen.

Daar roept een flukſche varensgast,
Van boven, uit den fokkemast:
„ 'k Zie land! ik zie twee hooge klippen!"
De ſchipper, die ze ras erkent,
Gebied, dat men den bodem wend',
Om, langs 't gezigt der kust, al labbrend heen te ſlippen.

Wy nadren... 'k Zie reeds 't ryzig woud,
Dat ſchatten torscht van keurlyk hout;
'k Zie ginds de Marrawyneſtroomen;
De brandwacht hyst voor ons de vlag.
Daar naakt, daar is de blyde dag,
Waarop wy, vol van vreugd, in Suriname komen!

Ons reisgenootſchap, bly te moê,
Zwaait nu elkaêr het welkom toe!
't Schynt all' op 't ſchip van vreugd te klatren;
Elks hart, dat thans aandoenlyk is,
Roept uit, met dankërkentenis:
Geloofd, geloofd zy God! den God der groote watren!

ô Anna (*), die, by 't mastryk Y,
Gerust leeft aan uw' egaês zy'!
Geniet, een lange reeks van jaaren,
't Genoegen, om uw naamgenoot',
Uit Suriname's vruchtbren ſchoot,
Tot loon der koopvaardy, een' ſchat te zien vergaêren!

(*) Mejuffrouw Anna Margaretha van Wyk, te Amſterdam, toegezongen.

Digitized by Google

MYNE

WONING,

BY MYNE DERDE AANKOMST IN

SURINAME,

in den jaare 1785;

AFGESCHETST EN TOEGEWYD

AAN MYNEN OOM,

GERARD ROOS,

TE DEVENTER.

Gy, die, aan d' Yſſelſtroom, by 't klimmen uwer jaaren,
Geneuglyke uurtjes ſlyt in 't tokklen van de ſnaaren,
En ryke ſchatten trekt uit letterlekkerny!
Gy zyt het, wien ik hier in 't west dit vreugdlied wy'.
Myn ſtof bekoore u, daar het ſchoon der ſtervelingen,
De gulle dankbaarheid, myn' boezem noopt tot zingen,
En lokt ter ſchetſing van een vorstelyk gebouw.
Ô Strenge waarheid! 'k bied, dit uur, u hulde en trouw,
Opdat myn zangnimph, wars van vleijende iets te maalen,
Van verre uw toonen volge, ô zwaan van ZYDEBAALEN (*)!

(*) Arnold Hoogvliet.

Digitized by Google

Waar Paramaribo haar' altyd groenen zoom
Beſproeid ziet door 't gekusch van Suriname's ſtroom,
Den ſtadnaam aanneemt, en met gladgedekte daken
Het oog des wandelaars op 't ſtreelendst kan vermaaken,
Vlak op den hoek des pleins, van waar men, in 't verſchiet,
Het fort Zeelandia met zyne wallen ziet,
Verheft zich, aan den kant des waters, Stolkerts woning,
Wier treffelyke ſtand, wier prachtige vertooning,
De heerlykheid vergroot van dit ons wingewest!
Ik hield, nog zeilende, het oog op u gevest,
Toen ik ten derdemaal' het anker hier zag vallen,
Vlak vóór de landingplaats der klip, en, onder 't knallen
Van 't bulderend geſchut, wierd aan den wal gezet;
ô Stolkert! 'k heb van verr' toen op uw' wenk gelet,
En, ſtappende uit de ſloep, kwam ik u 't eerst begroeten:
'k Mogt, nadrende aan uw huis, een vriendental ontmoeten,
Die, op uw voorbeeld, met den beker in de hand,
Eens dronken, my ter eere, op de aankomst in dit land.
't Heugt my nog hoe ik toen, langs zes paar ſteenen trappen,
Het ruime voorhuis op 't blymoedigst in kwam ſtappen;
Hoe gy my tegentrad, en ſpraakt: „ Zyt wellekom!
„ Voert u het noodlot hier in weêrwil wederom?

„ Of

Digitized by Google

„ Of doet uw zegepraal u tot ons herwaards keeren?
„ Het zy zo 't wil! — geloof, hier zult gy niets ontbeeren.
„ Gezegend zy uw komst! zyt vergenoegd, zyt bly',
„ En gun dat dit myn huis uw medewoning zy!
„ Gy zult in my een' vriend gelyk als eertyds vinden:
„ Geſtadige ommegang zal ons op 't naauwst verbinden.
„ Gebie den ſlaaf: uw woord zy hem als myn bevel,
„ Wyl ik u in myn huis in volle vryheid ſtel.
„ Gy hebt niets nodig, dan dees ſtoep maar af te ſtappen,
„ Om 't pakhuis in te gaan, waar ge uwe koopmanſchappen
„ Kunt bergen, ſchikken, en vertieren, naar uw' zin.
„ Waar is uw goed? men breng' het ſtraks ter woning in."

Hier wil ik mynen dank met ruime lippen uiten:
Myn gastheer, die dit merkt, zorgt ſtraks myn reên te ſtuiten.
'k Voldoe zyn aanbod dus, zo gul aan my gedaan.
'k Voel zyne woorden nog in 't hart gegrondvest ſtaan,
Die daar, zo lang myn pols zal tokklen, zullen blyven!
Maar zagt... ik moet veeleer dees woning hier beſchryven.
Ik ga, al denkende, dus 't voorhuis op en neêr:
Wat is hier alles grootsch! waar ik my wende of keer',
Schaft ſmaakverwisſeling iets aangenaams voor de oogen.
Hier toont my 't fiks penſeel zyn edel kunstvermogen:

Kom,

Kom, ſtaaren wy een poos op deeze ſchildery.
Uw verheid, vaderland! ſchynt waarlyk my naby:
Hier zie ik Wyk aan Zee voor 't bruiſchend pekel beeven;
'k Zie ginds het hoog Kykduin getroffen naar het leven;
Hier zie ik de Amſtelſtad; ginds zie ik 't kielryk Y;
Hier zie ik Utrechts ſticht, geſchetst aan wederzy';
Dáár, dáár word Deventer myn' zienlust aanbevolen;
De Roôbrug ligt misſchien hier achter 't doek verſcholen.
Maar wat vertooning zie ik ginds voor myn gezigt?
Het is de grafzuil, aan Rousſeau ter eer' geſticht,
Zo treurig afgemaald, dat naauwlyks, in 't aanſchouwen,
Men, denkende aan dien man, zyn traanen kan weêrhouên.
Zie hier den zeeſlag, op de Doggersbank gevoerd
Door Zoutman, hem, wiens naam de Britten nog ontroert:
Daar praalt 's mans beeldnis zelve, omringd van de andre helden,
Wier daên ons tydgeſchrift den naneef zal vermelden.
'k Ga honderd andere tafreelen hier voorby,
Te veel voor 't klein beſtek van myne poëzy.
Myne aandacht word gewekt door boeken, lezenaaren,
Door bas en door viool, door luiten en door ſnaaren,
Geſchikt tot ſtreeling van 't zich kittelend gehoor;
Een tal van echo's vliegt het ruime voorhuis door,

Zo-

Digitized by Google

Zoras een mengeling van deeze ſnaarentuigen,
Door vingeren gedrukt, de welffels bly' laat juigchen.
Myn gulle gastheer vind hierin zyn grootst vermaak,
Wanneer hy, 's avonds, na het einden van zyn maak,
Het zorgelyk comptoir ontvlied, en, door het ſpeelen,
Verbannende de zorg, zyn ziel in vreugd laat deelen.
't Heugt my nog, waarde vriend! 't heugt my hoe menigmaal
Myn ziel, van min geprangd, als tot de hemelzaal,
Door 't ſtreelend veêlgeluid, allengs wierd opgetogen:
Vaar voort, en zie u ſteeds in deeze kunst verhoogen.
Nu zet ik my een wyl voor deezen ſchuifraam neêr.
ô Heuglyk wingewest! des nabuurs roem en eer!
Hoe mildlyk heeft natuur u met haar gunst beſchonken!
Zie ginds die laanen eens met tamarindes pronken.
Verkwiklyk is de geur van deez' oranjeboom;
Hoe kronklend vliet daar ginds die kleine waterſtroom!
Het is de graft, die 't fort voor 't naderen moet dekken.
'k Zie menig pluimgediert' my hier tot vreugd verſtrekken.
Het loeijend horenvee, belust op teder gras,
Verzaad zich op dit plein en drinkt uit ginaſchen plas.
De wakkere ſoldaat, voor 't oorlogsveld geſchapen,
Trekt daaglyks hier voorby, met veldgeſchal, te wapen,

Naar 't huis des landvoogds, dat, van verr', zo ſchoon en prat,
Een treflyk denkbeeld vormt van Suriname's ſtad.
Nu treed ik met vermaak uw zyvertrek naar binnen:
Hier kan myn pen op nieuw Pictura's lof beginnen,
Daar Amſtel's ſchouwburg hier met zyn tooneelen praalt.
Hoe kiesch is daar de ſtam van Stolkert afgemaald!
Elk beeld is levensgroot, zo fyn, zo net van ſtreeken,
Dat elk ſchier zeggen zou, men ziet en hoort hen ſpreeken.
'k Meld niets van 't uitzigt langs de gantſche waterzy',
Van 't net geplaatst comptoir, noch van uw gaandery,
Door haare luchtigheid geſchikt voor 't middagmaalen;
'k Ga willens die voorby naar uwe bovenzaalen,
Langs 't kunstig werktuig van een' grooten wenteltrap.
ô Fiere dichtkunst! volg my ra, van ſtap tot ſtap;
Treed vóór myn denkkracht heen, met trippelende ſchreden:
Zo zal ik, zingende, myn ſlaapzaal binnentreeden.
Het vergenoegen, dat de gulle blydſchap kuscht,
Verſchafte, op deeze zaal, myn ziel en kalmte en rust,
Wanneer ik, 's avonds, moede en mat van daagſche werken,
Voor d'opgeſchoven raam myn zintuig wist te ſterken,
Door keur van wynen, by het rooken van tabak;
'k Zat in een' leuningſtoel, terwyl my niets ontbrak.

My

My dunkt, ik zit 'er nóg, ſchoon ik hier zit te ſchryven;
My dunkt, ik hoor den vloed nóg langs de klippen wryven,
En kletzen tegen 't boord van Suriname's vliet,
Terwyl de blanke maan heur zilvren ſtraalen ſchiet,
En, als een ſchilderes, de huizen, ſchepen, hoven,
Verruklyk afpenſeelt, ſchoon allen 't onderſt boven;
My dunkt, ik hoor nóg hoe het jong matroosje zingt,
En 't vischje vangt, terwyl het pontje danst en ſpringt;
Ja, 'k ſtel my alles nóg op 't levendigſt' te voren.
Verrukkelyk verblyf! hoe kost gy my bekooren!
Wanneer ik roosjes zond aan 't voorwerp myner min,
Dan blies uw vrolykheid my daaglyks dichtlust in;
Of als Johanna my naar wedermin deed wachten,
Myn liefde toetſende, dan galmde uw wand van klagten;
Uw echo's hielpen my in 't torſchen van myn' druk,
En riepen, ging het wél: Geluk! geluk! geluk!
Zo heb ik menigwerf tot middernacht gezeten,
En de avondüurtjes op 't genoegelykſt verſleten,
Totdat de tyd my riep naar 't vorſtlyk paveljoen,
Om 't ligchaam en den geest door ſlaap met rust te voên.
'k Ontwaak door 't dagſchot, en myne uitgeruste leden
Doen my niet aarzelen ter bedſponde af te treeden.

Myn jongen, Cicero, past vlytig op zyn' heer,
En legt het morgenkleed op zyde van my neêr.
Tjoe, tjoe! klein vogeltje! zing vry rondom my heenen;
Spring, daar ik ſtil zit, vry, op beide myne beenen;
Tjilp vry, mak beestje! tjilp! nog eens, neur vry, en lagch;
'k Weet wat gy zeggen wilt: gy kondigt my den dag.
By 't ryzen van de zon, begint de vloed te leeven,
Geſchud door 't windje: zie hoe ginds de visſchen zweeven
Langs de oppervlakte van den kabbelenden vliet,
Al happende naar daauw van 't bukkend waterriet.
Zie nu myn uitzigt, waar myn woning op mag boogen.
Een rykgeladen vloot vertoont zich aan myne oogen,
Waar Bato's wimpel, waar de ſtaatenvlag nog waait.
De ponten liggen hier als door elkaêr gezaaid,
Met booten, ſloepen en met honderd andre ſchuiten,
Die, dobbrende op het vocht, den loop der ſtroomen ſtuiten.
Dees brengt de planters van hun lustplantaadjes af;
Die brengt ons visch, zo eêl als ooit Europa gaf;
Dees brengt ons toevoer aan van pluimvee, melk en koren.
Een aangenaam geſuis van ſtemmen laat zich hooren,
Daar 't onderſcheiden werk van elk myn zintuig ſtreelt.
Ik heb, hier zittende, my dikwerf ingebeeld

Dat

Dat ik in Amſtel's ſtad den buitenkant bewoonde,
En dat het kielryk Y zich aan myn oog vertoonde;
Maar neen, dat ſchoone, 't geen zich hier vermengt dooreen,
Bezit geen ander oord dan dit gewest alleen.
'k Bewaar de grootheid van nog heerelyker dingen,
Als ik hierna deez' ſtroom een lied ter eer' wil zingen.

'k Ben aangekleed, en ga eens zien uit myn balkon,
Die op de ſtoep rust, of, by 't ryzen van de zon,
De ſlaaf heeft opgepast myn pakhuisdeur te ontſluiten.
Ik treed de trappen af, en ga vervolgens buiten
My wasſchen op de plaats. Myn gastheer, ſteeds vernoegd,
Heeft my den morgengroet nog naauwlyks toegevoegd,
Of een der ſlaaven komt my keur van koffi bieden.

Wie, die dus leeft, voelt niet de zorgen van zich vlieden?
Ja, braave Gerard! ja, geloof my, die dus leeft
Kent ook de ſchatten wel, die hem 't genoegen geeft.

'k Ga nu naar 't pakhuis, om myn waaren te vertieren;
Myn knechts zyn bezig om den winkel op te ſieren.
'k Zit pas... of ik verkoop... 't gaat wel... de winst is zoet.
De luchtigheid der plaats lokt dagelyks een' ſtoet
Van menſchen, die my hier, al koopende, bezoeken.
Intusſchen draag ik zorg 't verkochte wél te boeken.

Digitized by Google

Maar 'k laat den handel daar, wyl ik nu bezig ben
Het zoet van dit verblyf te ſchetſen door myn pen.
'k Treed dus voor 't laatst nog eens myn grootſche woning binnen.
De weggevlogen tyd vervrolykt nog myn zinnen,
Op 't zoet herdenken van dien blyden avondſtond,
Toen ik het heuglyk ja kreeg uit Johanna's mond;
Offchoon die gift my deed myn vorstlyk woonhuis derven,
Zult gy, verruklyk uur! toch nimmer in my ſterven
Voordat de keten, die my aan Johanna floot,
Op 't wreedst ontſloten word door d'onweêrſtaanbren dood.
'k Hoor nog myn' blydſchapsgalm langs uw gewelven juigchen.
Myn gulle gastheer, die myn zege mogt getuigen,
Staat, als verrukt hierdoor, nog levend voor myn oog:
Hy drukt myn handen... ſlaat het bly' gelaat omhoog,
En zegt: „ Offchoon dit uur ons doet van woning ſcheiden,
„ 'k Verheug my echter in den heilſtaat van u beiden.
„ Geluk, myn vriend! en gy, die myn vriendinne word!
„ Geluk!.. nooit worde uw heil door 't drukkend lot verkort!
„ Word de gelukkigſten, de zaligſten der menſchen:
„ Dit zyn myn zuivere, myn waare boezemwenſchen."
ô Braave Stolkert! 'k hoor.. 'k hoor nóg het zoet geluid,
Waarmede uw hupplend hart dees lieve woorden uit.

Myn

Myn trouwdag nadert: 'k moet dus myne woning misſen,
Zo vaak getuige van myn hartsgeheimenisſen,
Het huis myns vriends, waarin de blyde gulheid woont,
Waar hy een' vreemdeling de liefde eens zoons betoont.
'k Zal u, ô trotsch gewelf! geenszins met rouw verlaaten:
Myn heilgalm klinkt te ſchel langs Suriname's ſtraaten.
't Was anders met myn hart, myn krimpend hart, geſteld,
Toen, in het vaderland, het lot, als met geweld,
My, aan de Roôbrug, aan myn' oom en moeije ontrukte:
't Heugt u, ô Gerard! nog hoe dit ons drieën drukte.
Neen, 'k mis dit zoet verblyf, vernoegd van ziel en zin.
'k Treed, uit het huis myns vriends, myne egaês woning in,
Waar ik thans bezig ben, de erkentelyke ſnaaren
Te roeren, by den gloed van zuivre dankältaaren.
Als God my telgen ſchenkt, ô Stolkert! denk dan vry,
Dat ik hen leeren zal hoe elk u dankbaar zy:
Zo zult gy, als de dood myn leefaêr zal doorbooren,
Door hen, hunn' vaders dank, zelfs na zyn dood, nog hooren.

Digitized by Google

DE

TUIN

VAN

GILLIS PATER.

In Saramakka's ſtraat, die ſtad en buiten ſcheid,
Waarin 's lands werven, met een juiste zindlykheid,
En grootſche lootſen, om het houtwerk te bewaaren,
Geſticht zyn, aan den kant, waar noeste handelaaren
De Americaanſche brik ontlasten van haar vracht,
En laaden met het geen ons land heeft voortgebragt,
Waar Suriname ruischt met wemelend geklater,
Vertoont, in 't midden, zich de tuin van Gillis Pater,
Voorheen een woest ſtuk lands, doorſneden met moeras,
Dat, by het hooge ty, ſtaâg onder water was,
Doch ſpoedig door zyn vlyt is uit den plas verrezen.
Zyn aart als Batavier ſtaat in dit werk te leezen,
Want Neêrlands voorzaat vond geen meiren ooit zo diep,
Waaruit hy niet, door kunst, de trotschſte ſteden ſchiep.

Digitized by Google

ô Lieve dichtkunst! wil dit uur myn luimen ſchraagen,
Opdat ik, ſchilderende en zingend', moog' behaagen.
Ik treed de tuindeur in, en ga, langs 't middenpad,
Naar gindſchen koepel, die, hoe klein oök, echter prat,
Gebouwd op paalen, ſchynt als uit den vloed geboren;
Dees ſteiger, achter hem, kan my op 't zeerst bekooren:
ô Ja, hy zy my thans ter zangplaats toegewyd.
Eenvouwdig tuintje, dat de lust uws meesters zyt!
Uw boezem, opgevuld met vruchtverwekkende aarde,
Beloont den eigenaar zyn vlyt en werk naar waarde.
Vier perken zyn belaên met groenten, keurig, frisch,
Wier eigen teelt den ſmaak ſteeds onwaardeerbaar is;
Hier zie ik doppertjes, en ginds chalotten bloeijen,
Daar puik van ſellery en peterſely groeijen;
Een zonnewyzer ſtaat in 't midden van den tuin,
Op een' verheven voet, geſchilderd als arduin,
En op wiens keurig werk zyn handen mogen roemen:
Ter wederzyde ſtaat een tal van kruid en bloemen,
In ryën geſchakeerd, wier kleuren voor 't gezigt,
Wier geuren voor den reuk door hem zyn ingericht;
Het dwarspad is omheind met ſierlyke ſteeketten,
Waaraan de vyg en druif haar lekkernyën zetten.

Digitized by Google

Ginds, op de voorplaats, praalt een groote kokosboom,
Voorheen de voedſterling van Suriname's ſtroom;
Hier, achter 't koepeltje, ſtaan vier ſtuks mangaſpruiten,
Die, by haar' verdren groei, den gloed der zonne ſtuiten.
't Is alles ingericht met ſmaak en goed beleid.

Hier hangt een totebel, door eigen hand gebreid;
Het kleine ſchepnet, om den visch 'er uit te haalen,
Leunt allernaast de ſpil; hier vangt myn vriend garnaalen,
En kleine ſnoekjes, bot, met verdre keur van visch,
Juist even of hy hier aan Amſtel's boezem is;
En, om het vaderlandsch nog meer en meer te ſtaaven,
Ligt daar zyn zeilſchuit, juist als lag ze in Amſtel's haven:
Een ſpeelend wimpeltje zwiert boven aan den mast,
En draagt de zuivre kleur, die Batavieren past.

Des achtermiddags, als een liefelyke koelte
Hem tot het zeilen lokt, laveert hy in de zoelte,
En, als het windje ſlaapt, zet hy de riemen uit:
De loop van 't ſchuitje word dus nimmermeer geſtuit.
't Is heugelyk voor hem, om, dansſende op de baaren,
Zo met zyn kindertjes te gaan uit ſpeelenvaaren.

't Is ſlechts vooroordeel, vriend! dat onze ziel verrukt
Voor 't lieve vaderland: by 't zoet, dat gy hier plukt,

Kan

Kan nimmer vaderland, kan rang noch rykdom haalen:
Gy proeft hier reeds het zoet van 't heil der hemelzaalen;
Doch hy, die uit zyn ziel de vergenoeging bant,
Is nergens wélgemoed, zelfs niet in 't vaderland.

Daar daalt de zon in 't west, en zwicht voor 't ſcheemrend duister;
De hooge vloed genaakt; een murmelend gefluister
Wekt aandacht in myn ziel, die, zingende, is gerust.
Zie, hoe hier golf by golf den zoom van 't tuintje kuscht;
Ginds komt, als uit de zee, de maan dit oord verlichten,
Zo vrolyk, even of zy ſmaak vond in myn dichten:
Ik zong, in Stolkert's huis, voorheen haar komst ter eer',
't Voegt dat ik tot haar' lof dus niet te rugge keer;
Ook voegt het niet op nieuw dit uitzigt te beſchryven:
Myn zangen zouden thans ſomtyds eentoonig blyven;
Maar, leefde uw vader nog, die Lucas, die altyd
Zyn lier aan vaderland en vryheid heeft gewyd,
Ten dage dat de Belg nog op dien ſchat mogt boogen;
(Maar ach! die ſchat is met zyn' leeftyd weggevlogen!)
Zat hy eens 's morgens hier, by 't ryzen van de zon,
Dan wierd dit ſteigertje welras een Helikon:
Dan zouden wy te ſaam', gelyk twee feeſtelingen,
Den lof van dit gewest en van uw tuintje zingen.

Digitized by Google

DE

SCHEPPING.

Met eerbied ſtaar ik, in dit uur,
Op u, aanbidlyk Albeſtuur!
En op de grootheid uwer werken:
Ei, wil myn' zwakken dichtgeest ſterken,
Opdat ik niet, by 't gadeſlaan
Van uwe wondren, ſtil blyv' ſtaan;
Ontſluit myn naauwe denkenskringen;
Laat my in orde en juisten rang,
By 't vormen van dit maatgezang,
Als ſchepſel uwe ſchepping zingen.

Toen

Digitized by Google

Toen 't groot heeläl, op uw gezag,
Geſchapen was, toen wierd de dag,
De nacht, en 't vak des tyds, geboren:
Gy ſpraakt, en duizend englenkooren
Doen hulde aan uwe majesteit;
De lofzang uwer heerlykheid
Galmt door den kreits des bajerts heenen;
De cherubim, voor uwen troon,
De ſeraphim, op zoeten toon,
Doen, dankend, hunne ſtem vereenen.

Den hemel, dien gy hebt geſticht
Tot woonplaats van uw godlyk licht,
Houd gy verborgen voor onze oogen,
Door tallelooze ſtarrenboogen.
Uw ſchepping van de zon en maan
Doen 't menschlyk brein verbysterd ſtaan:
Gy vormde deeze hemelvuuren,
Zo grootsch, ſlechts in één oogenblik,
En liet, door uwen albeſchik,
Den loop dier lichten eeuwig duuren.

De wolken wentlen in haar perk,
Als vlocibre wezens, binnen 't zwerk;
De wind, die, in verborgen kuilen,
Zich weet aan 't menschlyk oog te ontfchuilen,
Dryft haar, door zyne veêrkracht, voort;
Hy zwygt of buldert op uw woord;
Zyn werking houd den mensch verwonderd;
De flingerende blikfemfchicht
Trotfeert, by nacht, het zonnelicht;
De waereld davert als gy dondert.

Wat is de waereld een tooneel
Van wondren voor myn dichtpenfeel!
ô God! wat word myn denkvermogen
Door uwe fchepping opgetogen!
Het aardryk toont ons, waar wy gaan,
By elken ftap, uw Godheid aan;
Zyn vruchtbaarheid in plant en kruiden,
En berg en dal en rots en klip;
Niets is 'er of het heeft een' ftip,
Die ons uw' naam fchynt aan te duiden.

De

De zee, wier grootheid ons verbaast,
Die loeit en brult en vreeslyk raast,
Gegeesfeld door de roê der ſtormen,
Zag door één' enklen wenk zich vormen,
Terwyl, van 't uur der ſchepping aan,
Zy voortrolt, zonder ſtil te ſtaan;
Haare ebbe en vloed, haar diepe kolken,
Haar juiste grens, haar wezensſtoet,
Die in haar ligchaam word gevoed,
Verbaazen duizend, duizend volken.

't Beeft alles als een Etna loeit,
Als, vlammende, de lava vloeit,
Met zwavelſtroomen, door de ſtreeken,
En alles dreigt in brand te ſteeken;
't Beeft alles als het aardryk beeft,
Als 't, beevend, wee op weeën heeft,
Wanneer de ſchokking haare ſpillen,
In 't diepſt van 't lillend ingewand,
Door u gevormd in juist verband,
Dreigt, wringende, uit den as te tillen.

De mensch ſlaat, ryzig, 't hoofd omhoog,
Opdat hy, naar den hemelboog
Steeds ſtarende, u als God zal eeren,
En, eerende, uwen lof vermeêren.
Gy ſchiept hem groot, en, te gelyk,
Tot heer van al het dierenryk;
Hy wierd, hy is, hy groeit, by trappen,
En, groeijend, ſchenkt gy hem beleid;
In hem blinkt een verhevenheid,
Met byna englenëigenſchappen.

Uw alziend oog verlaat hem niet;
ô Neen! uw oog, dat alles ziet,
Ziet over duizend waereldbollen,
Die, wentlend, om elkander rollen,
Van uwen eersten engel af
Tot op den worm, die kruipt in 't kaf,
En ook op ieder' mensch ter neder:
Gy leid hem, van zyn kindsheid aan,
Ten einde van zyn levensbaan,
Totdat uw ſtem roept: Mensch! keer weder!

Gy ſchiept all' wat op de aarde leeft,
't Gevogelt', dat op vlerken zweeft,
Het duizend duizend tal van zielen,
Die in de dichte wouden krielen,
De wezens, die het pekelnat
In zynen ruimen ſchoot omvat;
Gy wrocht, gy vormt en voed hen tevens;
Elk diertje, zonder onderſcheid,
Draagt teeknen van uw wys beleid,
En kenmerkt ons den God des levens.

ô God! wat word uw heerlykheid,
Door 't werk der ſchepping, uitgebreid!
Hoe groot moet gy, ô Schepper! wezen,
Die de eeuwigheid voor u doet vreezen!
U naar te gaan, in dit myn lied,
Vertoonde ras myn nietig niet,
En 'k zag my in myn denkkracht zinken,
Daar eeuwigheid, noch mensch, noch tyd,
U kent, wyl ge onbegryplyk zyt:
Dit doet uw' luister grootſcher blinken.

Nooit bragt uw Godheid iets hervoort,
Dat niet tot 's menſchen heil behoort:
De wolken, uwe waterzaalen,
Doen regens op het aardryk daalen,
Bezwangeren, alom verſpreid,
Den droogen grond met vruchtbaarheid;
't Geſpleten aardryk ſluit zyne aadren;
De mensch, door arbeid afgemat,
Drinkt, gretig, van dit hemelnat,
En weet het als een' ſchat te gadren.

De ſchemering, de dageraad,
Verkondigen, met bly' gelaat,
De komst der lieve zon in 't oosten;
Heur koestring kan de grysheid troosten;
Zy is het, door wier vruchtbren gloed
Elk boom, elk kruidje wasſen moet;
Zy is het, die, door heure ſtraalen,
De veege dampen opwaards trekt,
En vreugd in 't menschlyk hart verwekt,
Totdat men haar in 't west ziet daalen.

De

De maan vervangt haar in heur licht,
En toont haar 't vriendlyk aangezigt;
Zy laat den daauw op 't aardryk glyden;
Zy regelt ebbe- en vloedgetyden;
Zy wisfelt, en heur wisfelkring
Heeft indruk op den fterveling,
Daar zy, fchoon ze al geen lyftrawanten
Tot heure wachters om zich heeft,
Nogthans den grootften invloed geeft;
De hemel gloeit van diamanten:

Hy gloeit, maar deeze zilvren glans
Gloort heller aan den wolkentrans,
En praalt met een' verheevner luister,
Wanneer de maan zwicht voor het duister:
Dan is elk ftar ons tot vermaak,
En ftrekt by nacht den mensch tot baak.
De pyloot, op de waterplasfen,
Kent elke ftar door 't kundig oog,
En fchiet de graaden met zyn' boog,
Tot regeling der fcheepskompasfen.

De wind verkwikt den heeten dag;
Hy voert op land en zee gezag;
Hy doet de lucht geſtaâg verandren,
En dryft de wolken op elkandren,
Wier pakking ons tot nutheid ſtrekt,
Wyl zy den ſchorren donder wekt:
De dampkring, door de blikſemſtraalen
Gezuiverd, ſchaft aan 't aardsch gehucht,
En aan den mensch, een frisſcher lucht,
En doet hem ruimer ademhaalen.

De winter, in het vaderland,
Is nuttig voor den landbouwſtand;
De blanke ſneeuw, zo koud van boven,
Weet de aard' van ondren warm te ſtooven;
Door vorst, die 't hobblig aardryk ſplyt,
Raakt dit zyn vuile ſappen kwyt,
En word, door haar, dus als herboren;
Schoon zy thans niets dan dorheid ſpreid,
Zaait zy nogthans de vruchtbaarheid,
En doet de lieve lente glooren.

Hier,

Hier, waar de zomer eeuwig leeft,
Waar de aarde ons altyd voedſel geeft,
Wist gy den klomp des jaars te ſnyden
In regen- en in drooge tyden;
Gy ſchept elk land een jaargety',
Dat voor zyn ligging nuttig zy;
Elk land ſchenkt gy byzondre waarde;
Elk waerelddeel, elk plaats, elk oord,
Brengt ons byzondre ſchatten voort;
Alom wenkt ons de dankbaare aarde.

Uw grootſche ſchepping word aanſchouwd
By elken boom in 't geurig woud,
Wiens wortel, ſtam, en ſchors, en blaêren,
Ons doen op u, zyn' Schepper, ſtaaren;
Op ieder blaadje, dat men plukt,
Staat uw verheven naam gedrukt;
't Ontelbaar tal van friſſche bloemen,
Het graangewas, en kruid, en plant,
Elk kenmerkt iets, dat ons verſtand
Den lof leert van uw ſchepping roemen.

'k Verlies my in myn' denkensloop,
Wanneer myn oog, door 't microscoop,
In 't nietigst zaadje vind een' hoop
Van groote wondren.
Het kleinſte bloemtje word een hof,
En 't geen myn oog aanſchouwde als ſtof
Zyn duizend wezens, die den lof
Der ſchepping melden.
Wie zingt, naar eisch, de majesteit,
Die in uw ſchepping ligt verſpreid?
Haar kan noch ſtip noch eeuwigheid
Naar waarde roemen.
Voortaan zy heel myn levenstyd,
Wiens uurſtroom ſtadig heenenglyd,
Der onderzoeking toegewyd
Van uwe ſchepping;
En, word ik van die magt ontbloot,
Als veegheid my in 't krankbed ſtoot,
'k Zal dan de ſchepping van den dood
Al ſtervend zingen.

C O M B É.

Eer gy nog immer aan een' ſtervling had behaagd,
Toen gy nog woest en braak als in den bajert laagt,
Geen ander ſieraad gaaft aan Suriname's ſtroomen
Dan mangroen, cottontries en ſteile parwaboomen,
Slechts een verblyfplaats waart voor 't rovend boschgediert',
Wierd, als door vóórgevoel, myn denklust reeds beſtierd:
In onrym (*) heb ik 't geen gy zyn kost toen beſchreven,
Maar nu uw wording is ſchetst u myn pen naar 't leven.
Ik kies, ô Zeladon! tot zangplaats uwen hof,
Zo ſierlyk aangelegd, zo kiesch, zo ryk in ſtof
Voor 't ſchetſende penſeel; ik treed uw voorplein binnen,
Om hier, COMBÉ! uw' lof op myne lier te ontginnen.
'k Zet my ter neder in de breede gaandery
Van 't zindlyk heerenhuis: wat is hier 't uitzigt vry!

Hoe

(*) Zie myne Surinaamſche buurpraatjes, gedrukt te Paramaribo.

Hoe luchtig, hoe gezond, COMBÉ! zyn uwe dreeven!
'k Voel hier de zaligheid van 't land in my herleeven.
Elk voorwerp, dat zich hier aan myn gezigt vertoont,
Zal 't fieraad zyn, waarmede uw luister word bekroond.
Het kantig koepeltje hier naast, zo verre in 't water,
Ontflipt myne aandacht niet; het kabbelend geklater,
Verwekt door fchok by fchok op zynen fteenen voet,
Suischt lieflyk in myn oor, en golf by golf ontmoet
Van daar een' breeder loop, als in een kom ontfangen.
Het gretig oog blyft hier als in verrukking hangen.
Iets verder word ik 't fort Zeelandia gewaar,
Als ryzende uit den vloed op 't ftaatlykst; en van dáár,
Al verder, ziet myn oog een talryk tal van fchepen,
Die uit myn wingewest een reeks van fchatten fleepen,
Thans liggende vertuit als in een halve maan.
Ginds golft de vrye vlag van den Americaan,
Die, herwaards door belang en handellust geroepen,
De reê fiert met een tal van barken en van floepen.
'k Zie Paramaribo ter zyde in 't fraai verfchiet,
Waarlangs de zilvren ftroom al kronklend opwaards vliet.
De ligging deezer ftad, haar juistheid, haar geftichten,
Doen haar in fchoonheid voor geen ftad in 't westen zwichten.

Zie

Digitized by Google

Zie daar! een Neêrlands ſchip zeilt, vlak voor wind en ty',
Al losſende 't kanon, myn' grootſchen hof voorby.
't Is heuglyk om te zien hoe booten en korjaaren,
Op 't roeijen afgericht, hier heen- en wedervaaren;
En hoe de zwangre pont boegſeert tot aan het ſchip.
Maar 't voegt niet dat hier iets aan myn gezigt ontſlipp':
'k Treed dus het woonhuis in en ga den trap naar boven.
Die kamer mag myn oog iets heerelyks belooven.
'k Ben niet bedrogen, neen: dit vengſterryk vertrek
Is lief, is vrolyk, en voldoet aan myn beſtek.
'k Zie, aan den overkant, voorby het hoog bosſchaadje,
Op 't allerduidelykst de naaste lustplantaadje,
Het pratte JAGTLUST, dat een' ſchat van koffi teelt;
Ook word hier 't vergezigt door LUSTRUSTS hof geſtreeld;
'k Zie ginds zelfs CLEVIA met haar gebouwen praalen.
Geen heuglyk uitzigt kan by dit uw uitzigt haalen.
Ja, Suriname! ja, gy ſtroomt, aan deeze zy',
Den nieuwen aanleg als met majesteit voorby.
Dees kamer, vol gemak en vol bevalligheden,
Doet my den korten tyd al denkende beſteeden.
De tafel, die ik hier vlak in het midden vind,
Is rond, en ingericht voor meer dan éénen vrind.

Digitized by Google

't Moet niet onſmaaklyk zyn om hier te middagmaalen,
By voorbeeld, kleinen ſnoek, warappers en garnaalen,
Of verſche botjes, in een porceleinen kom,
Met peterſely en haar wortels van rondom,
Met wit- en roggebrood, met boter, eêl en geurig:
My dunkt, wie zulks niet ſmaakt is in zyn' ſmaak wel keurig;
Dit alles geeft dees hof in ruimen overvloed.
Doch 't word reeds tyd dat ik my naar beneden ſpoed',
Om, wandelend, de pracht myns lusthofs naar te ſpooren:
Op elken voetſtap komt my hier iets ſchoons te vooren.
De trotſche landingplaats breekt Suriname's ſtroom,
En ſchynt als ingericht tot dekking van den zoom,
Die afgeſchut is door een hegje van limoenen.
Daar ſtaat een boomenry van ſappige citroenen.
In 't midden is een kom, wier water, zoet en frisch,
Voor vee, voor bloem en kruid, by droogte, dienstig is.
Dit plein, rondom beperkt, welks heggen we op zien ryzen,
Kan, voor zyn grootſche poort, den nieuwen ryweg wyzen.
Een kronkelende brug ſiert, aan den overkant,
Den ingang van myn' hof, met jeugdig groen beplant;
Een treffelyk verſchiet van pasontloken laanen
Doet my, ter rechterzy', den weg ter weide baanen,

Een

Een wei', bezaaid met gras, zo gulzig, malsch en ſchoon,
Dat zy zelfs 't moederland kan ſteeken naar de kroon.
De klaver zwicht hier voor een duizendtal van bloemen,
En duizend duizenden van kruiden, waard' te roemen;
Terwyl het rundervee, zo glad, zo dik en vet,
Den waarheidſtempel op myn dichttafreelen zet.
'k Zie hier en daar een' boom dees friſſche weiden ſieren,
Met overleg geplant tot lommer voor die dieren.
Zie eens daar ginds dat kalf, by dien gedolven plas,
't Loopt, met den ſtaart om hoog, tot de oxels toe door 't gras.
't Lust my, aan deezen kant, hun ſtalling te beſchouwen:
ô Die is vaderlandsch, en toont my ſmaak van bouwen.
De perken voor elk beest, de ruif, de pomp, de goot,
Zyn allen zindelyk; de leiding naar de ſloot
Is netjes ingericht; wie rundvee wil vergaêren,
Moet op geen arbeid zien noch kleine kosten ſpaaren.
Ter zyde is 't hokje, waar het kalf in word gemest.
Zie daar dat bonte eens ſtaan: zulk een is op zyn best,
En zal dus eerstdaags, by het vrolyk jaarfeestvieren,
Wél toebereid, den disch van zynen landheer ſieren.
'k Verlaat de ſtalling, wyl het ruime middenpad
My ter bewandling noopt. ô Wat al ſchoons bevat

Gy hier aan wederzyde! uw laan van vruchtenboomen
Zal menig' wandelaar, vermoeid, te ſtade komen;
Gelaafd door uwe vrucht, gezeten op een bank,
In een dier huisjes, die, omgroeid met rank by rank,
Het oog vervrolyken, zult gy tot denken ſpooren;
Hier zal hy, zittende, naar 't donzig zangkoor hooren,
En 't geurige aêmen uit de bloemtjes, daar geplant.
Bevalligheid gaat, met haar zusters, hand aan hand,
Hier op dit pad ten reij'. — Laat vry 't vooroordeel ſpreeken
Dat en veel ſchooner en veel aangenaamer ſtreeken
In andre landen zyn, myn zangſter is te vreên
Met al de heerlykheid van dit COMBÉ alleen.
Haar uitzigt, haar verſchiet, haar ſmaakverwisſelingen,
Doen my, hier wandelende, al wandelende zingen.
'k Ben reeds genaderd tot het midden van den weg,
Gekenmerkt door den kring, omgeeven met een heg
Van riekende jasmyn: het pad loopt door 't boſchaadje
Nog verder door, tot aan den zydam der plantaadje,
Door my weleer gemaald, daar my haar ſchoonheid trof:
Wie MA RETRAITE zong, COMBÉ! zingt thans uw' lof.
'k Verlaat het middenpad en treed dees zylaan binnen:
Hier lagcht natuur my toe, en leert my kunst te minnen.

Een

Een hooggeſchoren heg vertoont zich aan myn oog.
Ik treed een pad door, dat, omtogen met een' boog
Van geurige roukoe, my heenleid langs valeijen,
Waarin men Flora ziet met Ceres ſpeelemeijen,
Terwyl dees bloemen gaêrt, en geene koren teelt.
  ô Hoogvliet! had gy ooit in zulk een ſtof gedeeld,
In zulk een ryke ſtof, dan had ge uw ZYDEBAALEN,
Het paradys ten ſpyt, den eerprys doen behaalen.
Hoe meer ik, wandlend, peins, hoe ſchooner zich 't verſchiet
Zowel aan 't gretig oog als aan myn' dichtlust bied.
  Zie daar my in een perk, door dichtgeſchoren haagen
Omheind. — ô Zeladon! hier ſlyt ge een keur van dagen;
Hier, in dit koepeltje, dat uit den vyver ryst,
Is 't, dat ge, op 't lieve land, den grootſchen landbouw pryst;
Hier, verr' van 't fortgewoel, en verr' van bange zorgen,
Herleeft gy zalig by 't herleeven van den morgen.
Het uitzigt, dat zich hier vertoont aan allen kant,
Verkleent de ſchoonheid zelfs van 't lieve vaderland.

Op 't ryzige van dit terras
Zet ik my neêr, op 't malſche gras,

En ſpiegel me, in den waterplas,
Vol van verrukking.
't Langwerpig vierkant, dat verſchiet,
't Gewemel, 't welk myn oog hier ziet,
Het golfje, dat daarheenen vliet,
Schaft my verkwikking.
De netheid van deez' groenen zoom,
De klaarheid van deez' zilvren ſtroom,
De zangers, in den hoogen boom,
't Noopt all' tot zingen.
De zwaan, die ſtatig roeijend zwiert,
De askaan, die hier den zoom verſiert,
De gans, die, zwemmend, waakzaam tiert,
Zyn taſereelen.
De paauw treed pronkend door het groen,
En kreunt zich aan geen jaarſaizoen;
Dees zoom kan duizend dieren voên,
Tot volgende eeuwen.
Het hert, zo kiesch op kruidery,
Graast, met den pingo naast zyn zy':
Zy zyn gezellig, vry en bly':
ô Hier woont vrede!

Het

Het bytje zweeft hier in het rond,
En hommelt uit een' dankbren mond,
Voor 't zoete, dat zyn yver vond
In duizend bloemen.
Dees kostgrond, voor den ſlaaf bereid,
Praalt met een gulle vruchtbaarheid;
Het pluimvee, hier en daar verſpreid,
Schenkt hy het koren.
De zon daalt, ai, zy daalt te ſnel:
Ik zeg dus dit terras vaar wel:
't Word tyd dat ik myn ſchreden ſtell'
Naar de andre zyde.

'k Treed dus nieuwsgierig naar de laan ter rechterhand:
Deeze is niet minder dan de ſlinkerlaan beplant:
Twee dubble ryën van pyramidaale boomen
Zyn de eerſte ſieraên, die my hier verwellekomen;
Een naald van klimöp perkt het einde deezer laan;
In 't midden wyst de weg naar 't ſtarrenbosch te gaan.
Zie daar een zevental van heugelyke wegen:
Hier komt my de overvloed van rype vruchten tegen;

De

De geuren waasſemen uit elke bloem en plant,
Als kruideryen van het verre morgenland:
Wie 't zoet van 't land waardeert kan hier den hemel vinden.
Daar praalt in 't middenpunt een kring van tamarinden,
Met zeven poorten: 't lust my hier eens in te treên.
ô Lommerig priëel, zo vol bevalligheên!
De matte wandelaar vind in u zeven banken,
Om uit te rusten, en al rustende te danken.
Dees plaats wekt eerbied: 'k zet my neêr aan deeze zy'.
Een ſtem roept in myn hart! „ Hier, hier is God naby!"
En boom, en plant, en kruid, en bloem, en blad, en lover,
Suischt zagtjes in myn oor: „ Hier, hier zweeft de Almagt over!"
Hy, die, hier zittende, noch voelt, noch ſmaakt, noch ziet,
Verdient den naam van mensch by 't denkend menschdom niet.
Het daalen van de zon noopt my om op te ryzen.
Een zagter ruiſsching ſchynt my als den weg te wyzen.
'k Ga op 't gehoor af: ai, daar ſtort het water neêr:
Die waterleiding ſtrekt den kunstenaar tot eer;
Zy loopt langs 't ſtarrenbosch, en doet de zoete ſtroomen
Van 't gindſche hooge woud hier in den vyver komen;
Een' vyver, opgepropt met keur van blanken visch,
Waarin voor 't ſchubbig heir geen einde in 't zwemmen is,

Wyl

Wyl hy in 't ronde loopt. Het eiland, hier gelegen,
Is vol van ſmaak en kunst, en geeft den landheer zegen,
Terwyl het grimmelt van een aantal pluimgediert'.
Zie, hoe de kauwerier in 't water tiereliert;
't Annaatje en de ſoecroer zien wy by troepen zwemmen;
De groote boschëend, wie de honger wist te temmen,
Zwemt met een grooter troep van tammen aan haar zy':
't Is hier all' ingericht voor pluimveekweekery.
'k Zal van kalkoen, tokkees, noch ook van hoeners ſpreeken.
Eer moogen zy in de ark dan op dees plaats ontbreeken.
Een vlugt van duiven vliegt al wervlend in het rond,
En houd zich dicht by ſlag vóór komst van d'avondſtond.
Voor zulk een kweekery voegt waarlyk zulk een woning:
Zy is eenvouwdig grootsch, en ſchaft dus een vertooning,
Die 't eiland opſiert en den bouwheer hulde doet.
't Word tyd dat ik van hier my naar den lusttuin ſpoed',
Naast aan gelegen. 'k Zie alreeds de koffikringen,
Die nevens 't hooge hek zyn ruim beſtek omringen.
'k Treed binnen: hier woont rang en orde: wat tafreel!
Wie zocht ooit zulk een' tuin in 't nieuwe waerelddeel?
Men moog' van ROOSENDAAL, van ZORGVLIET, en van ZOELEN,
Door weitſche pennen, vry een Edens pracht doen voelen.

Geen marmeren ſieraên zyn in deez' tuin verſpreid,
ô Neen! zyn ſchoon beſtaat ſlechts in de eenvouwdigheid,
In juiste paden en in zindlyke rabatten,
Die hier aan wederkant een bloemtooneel omvatten,
Zo ſierlyk geſchakeerd dat zich het oog verliest.
De perken zyn voorzien van 't allereêlst en kiescht
Wat ooit een fyne tong van groenten kan bekooren....
Maar zagt! daar laat zich weêr een val van water hooren,
Juist midden in den tuin! ô ja, een wys beleid
Heeft uit den vyver ginds dit water hier geleid;
't Valt in een wyde kom, met geurig kruid omgeeven.
Hier ziet men duizenden van matuaries zweeven.
Het overtallig vocht word, aan den andren kant,
Door gooten uitgeloosd, verborgen onder 't zand.

Ik eindig, want uw ſchoon in alle zyne deelen
Te ſchetſen, eischt een rist van fyner dichtpenſeelen,
Een tokkelender lier, een' goddelyker mond.
Een jeugdige Vereul, wiens wieg op uwen grond
Weleer geſchommeld wierd, zal ſoms, in laater dagen,
Wanneer hem onverwacht een reislust koom' belaagen,

Uw'

Uw' lof doen galmen dat het klinke heinde en veer:
Genoeg, myn laatste zang was uwen hof tot eer.
'k Heb dus myn taak volbragt in dichterlyke lusten,
En laat voortaan op u, COMBÉ! myn cyther rusten.

TUINGEDACHTEN.

Gistrenmiddag, by het daalen
Van de lieve zonneſtraalen,
  Zat ik in myn tuintje neêr,
Waar de bloemtjes fleurig bloeijen,
Waar de groenten welig groeijen:
  'k Sloeg myne oogen ginds en wèêr,
Naar myn pakhuis, naar myn woning;
'k Dacht, ik leef hier als een koning,
  Maar al denkend trok de band
  My naar 't dierbaar vaderland.
'k Dacht, kon ik eens zo veel gaêren,
Om, na een of twee paar jaaren,
  Heen te vaaren naar Euroop',
Deventer! uw buitenvlekken
Zouden my tot woning ſtrekken:
  Denkend voed men groote hoop.

'k Zou,

Digitized by Google

'k Zou, by komst, geen tyd verliezen,
Maar my ſtraks een woonplaats kiezen
By het dorpje Diepeveen;
'k Zag dan, door myne eiklaan heen,
Naar de Roôbrug, die, voordeezen,
Plag de hof myns heils te weezen;
'k Waar' dan daaglyks wellekoom
By myn moeije en by myn' oom;
'k Zou des avonds, als een baasje,
Met twee paardjes voor myn chaasje,
Ryden, dat het gonst en gudst,
Naar myn hofplaats Roozenlust:
Wat zoude ik daar vreugde raapen!
'k Zou 'er als in roozen ſlaapen;
Echter ſliep ik nooit te laat:
'k Waakte met den dageraad.
'k Zou dan naar myn hengels zoeken,
Om het vischje te verkloeken
In den vyver, die het huis
Rondom kuscht met zagt geruisch.
'k Zou 'er ſnoeken, karpers, aalen,
En een zootje baars uit haalen,

Die 'k, daarna dan, rap en vlug,
Met een ſneê zo op den rug,
Klaar zou maaken om te kooken:
Helder zou ik 't vuurtje ſtooken;
Wyl zelfklaargemaakte visch
Nog wel eens zo lekker is.
Had ik juist geen lust tot visſchen,
'k Zou my 's morgens dan verfrisſchen
By het boschje, welkers zoom
Door een' kleinen waterſtroom
Word beſprocid; 'k zou 't oog verzaaden
In een reeks van bloemſieraaden,
Blinkende van morgennat,
Eêl van geuren, ſchoon en prat.
'k Zou me op 't bankje laaten vinden,
Onder gindſche groene linden,
Waarin zangſter Philomeel
Orgelt uit eene orgelkeel,
En het zoet van 't buitenleven,
Fluitend, wil te kennen geeven.
'k Zou van daar my voorts begeeven
Langs de velden, langs de dreeven,

Waar-

Waarin 't koeitje, wel te moê,
Graast tot aan den enkel toe.
Wandelend met zagte ſchreden,
Zoude ik 't lusthuis binnentreeden,
Daar myn gade my ontmoet
Met een' kusch, tot morgengroet.
'k Zou met ſmaak dan koffi drinken,
En door room dat vocht doen zinken.
't Wierd dan tevens ook ras tyd
Om te denken aan 't ontbyt;
'k Zei' dus tot myn dienstmaagd: „ Styntje!
„ Sny me een ſtuk van 't mastelyntje,
„ En breng daadlyk op den disch
„ Knolradys, die jeugdig is."
Dat is boter om te roemen!
'k Proef 'er klaver, gras en bloemen,
Ja de Mei uit, dat ſmaakt eêl!
Kyk die kaas: hoe varsch, hoe geel!
Eigenmaakſel van myn boeren,
Die op zulke heeren loeren,
Welken, ryk, van 't westerſtrand,
Keeren naar hun vaderland.

Na 't ontbyt zou 'k Jansje vraagen
Of zy, met een koets of wagen,
Wilde ryden naar de ſtad;
Dan of zy ook liever had
Om in 't ſchuitje meê te vaaren,
Langs het loof der beukelaaren,
Naar Philotus, onzen vrind,
Die, ſchoon ryk, het land bemint?
Wilde ze op de lustplaats blyven,
En met werk haar' tyd verdryven,
Ja, 'k had dan ook blyvenslust,
En zocht ſtraks myn werk in rust.
'k Vond, als Cats, dan geen bekwamer
Daartoe dan myn boekenkamer:
'k Las daar 't geen myn hart en ziel
Op dat pas het meest geviel:
'k Zou de lieve zanggodinnen
Daar, zowel als hier, beminnen;
'k Schreef ſoms brieven, bly te moê,
Hier naar Suriname toe;
'k Zou myn vrienden brieven ſchryven,
Hen vermaanen om de ſchyven

Te

Digitized by Google

Te bewaaren met verſtand,
Om daarmeê naar 't vaderland
Heen te kruijen, en hun dagen,
By ons, naar hun welbehagen,
Door te brengen op het veld.
'k Wou zo veel,... maar 'k heb geen geld.

'k Zou hen melden, hoe wy leefden,
En geſtaâg naar wellust ſtreefden,
Hoe zich de allereêlſte visch,
Dagelyks, op onzen disch,
Kwam in overvloed vertoonen.
'k Sprak van doppers, boerenboonen,
Met een kalfsſchyf, hagelwit,
Waar en ziel en ſap in zit;
Sap dat, houd men 't één' dag over,
Lilt en beeft gelyk een lover.
Zulk een disch is wél geſteld.
'k Wou zo veel,... maar 'k heb geen geld.

'k Zou hen weeten uit te breiên,
Hoe wy lekkere aardebeien,
Zo als 't nagerecht op kwam,
Hoopten op een' boterham,

Die dan, wit van 't ſuikerſtrooijen,
Keurig ſmaakte; voorts aan 't pooijen
Van een glas met druivennat,
Afgetapt uit paters vat,
Op het welzyn van de vrinden,
Die zich in het west bevinden,
Dat zy ſchielyk, net als wy,
Ryk belanden aan het Y,
En by d'Yſſel, op hun hoeven,
't Vaderlandſche leven proeven,
Waar noch vrees noch zorg hen kwelt.
'k Wou zo veel,... maar 'k heb geen geld.
Gistren middag, by het daalen
Van de lieve zonneſtraalen,
Zat ik in myn tuintje neêr,
Waar de groenten welig groeijen,
Waar de bloemtjes fleurig bloeijen.
'k Sloeg myne oogen, ginds en weêr,
Naar myn pakhuis, naar myn woning;
'k Dacht, hier leef ik als een koning,
Daarom, wat verlang ik meer!

DE

OVERWINNING

VAN

AROUKOE,

30 APRIL, 1790.

TOEWYDING.

U, die, reeds van uwe eerste jeugd,
Door krygsbeleid en heldendeugd,
De toomelooze moordbarbaaren,
In ſpyt van 't ontoeganglykſt woud,
Te temmen wist; die, fier en ſtout,
Ten trots van duizend lyfsgevaaren,
Nooit wederkeerde dan als winnaar van den ſtryd.
U, Friderici! zy myn eerzang toegewyd!

Waar Marowyne met haar zwaare golven vloeit,
Door rots en bank by bank de grootſche ſcheepvaart boeit,

Haare oevers davren doet door ſteile watervallen,
En Suriname ſcheid van 't vaste ſtrand der Gallen:
In 't midden van dien ſtroom had, op een hoog ſtuk land,
De gryze Bonnie 't rot der rooveren geplant;
Een bende, die, geducht voor Suriname's oorden,
Zo dikwerf blyken gaf van plundren, branden, moorden;
Een bende, die, verhit en tuk op 's blanken bloed,
Ons, op haar' enklen naam, van woede ſiddren doet.
Nieuw CLARENBEEK moog' van hunne euveldaên getuigen,
En de arme Merle, die voor overmoed moest buigen,
Voorleden jaar door hen, in doodsängst, weggevoerd:
Een daad, die yzing baart, en 't menschlyk hart ontroert!
Na dees gelukking ſtoof de woeste hoop naar boven,
Waar Suriname ruischt, en trof een drietal hoven,
Vermande ſlaaf by ſlaaf, ſtak huis by huis in brand,
En, wat hen weêrſtand bood, was daadelyk van kant.
Hoe wierd hun moordlust op de blanken daar ontſtoken!
My dunkt, ik zie het puin en 't bloed van verr' nog rooken!
Dees ſchenddaad was een dolk in 't hart van dit gewest.
's Lands vaderen, wier zorg op ſtaatkunde is gevest,
Belegden ſtraks den raad, en Stoelman word verkoren
Om 't hol der moordenaars naauwkeurig op te ſpooren,

En

En post te vatten, waar die bende zich bevond:
Hy gaat, hy vind, en plant de wraakvlag in den grond.
't Hoofd Bonnie, op 't gezigt van 't eêlſte puik der mannen,
Den geesſel van het bosch, den ſchrik dier moordtirannen,
Roept zyne bende ſaam' en wakkert hunnen moed:
„ Ginds," zegt hy, „ ſtaat de held, die alles ſiddren doet,
„ Die ons zo menigmaal heeft dorp by dorp ontnomen,
„ En in het ſombre woud het bloed myns volks doen ſtroomen!
„ Gaat, wreekt de geesten, die ontlyfd zyn door zyn ſtaal."
Zy gaan: hun aanval word hernieuwd tot negenmaal,
Doch word ook negenmaal door hem te rug geſlagen.
Uw ſchedel, Stoelman! zal hiervoor de lauwren draagen,
Die gy verdiend hebt door uw' moed en krygsbeleid.
Zelfs Bonnie, ſchoon barbaar, roemt uwe dapperheid.
Uw daaden ſtaan in 't hart der burgren ingedrongen,
Terwyl uw eedle naam, beſtorven op de tongen
Van ons en 't nageſlacht, ſteeds leeven zal, zo lang
Men waare dapperheid vereeuwigt door gezang.
't Lust my den lof en eer van andren ook te zingen,
Die mede naar den prys van eerlauwrieren dingen.
De braave Beuteler vervangt thans deezen held,
(Wiens byzyn aan het fort vereischt word,) en beſtelt

Het all', om Bonnies dorp verrasſchende aan te tasten;
Hy geeft de hopliên en roemzuchtige oorlogsgasten
Bevelen, om 't gehucht van achtren aan te doen,
Zo ook aan Mangold, die, door 't natte jaarſaiſoen,
Verhinderd wierd, het dorp ter zyde te beſpringen.
'k Zie thans een' heldenſtoet door 't dichtst der bosſchen dringen,
Die, na veel' moeilykheên, des vyands voorpost zien:
't Gevloekte moordrot durft hier wakkren weêrſtand biên;
Doch Kremer, Kubeler, en Eube, doen hun ſchaaren
Aanrukken op den drom der ſchennende barbaaren,
Terwyl het bosch weêrgalmt door 't donderend musket.
De wraak vormt heldenmoed; men nadert tred by tred.
Twee zoonen van dit land, Bellona's voedſterlingen,
Tallans en Berkhoff, ziet men, als om ſtryd, hier dingen
Wie 't meest in eer vermag; elk ſtaat gelyk een muur,
En blikſemt in het bosch met onöphoudlyk vuur.
De vyand deinst, doch wil nog voet voor voet betwisten.
Het bloed der jaagers en der vryliên raakt aan 't gisten,
Door braave hopliên op het dapperst' voorgegaan.
Verwoedheid grimt den dood by elken voetſtap aan.
De wanhoop doet aan 't rot het alleruiterst waagen,
Doch eindlyk word de drom gantsch uit het veld geſlagen,

Ter-

Digitized by Google

Terwyl het overſchot zyn heil zoekt door de vlugt.
De hopliên te gelyk zyn de eersten, die 't gehucht
Manmoedig binnen gaan; men ziet op hunne ſchreden
Den jeugdigen Tallans met Berkhoff binnen treeden,
Gevolgd door 't moedig volk. Thans is een ieder uit
Op nazoek in het dorp, en krygt een' ſchoonen buit.
Het oog van Kremer ſtaart op d'omtrek der moerasſen:
Hier ſnufflend, vind hy zich op 't heugelykst verraſſen
Door Merle, die zich in een' zwamp verborgen had.
De hopman, nog met bloed der moorderen beſpat,
Omarmt dien braaven man met een gemoed, zo teder,
Dat hy, al ſtaarende, zinkt door ontroering neder
In de armen van zyn' vriend, die zyne daaden roemt,
Hem zynen Jonathan, en zyn' verloſſer noemt,
Terwyl zy beiden God voor dees hunne uitkomst danken.
't Verwonnen dorp weêrgalmt door overwinningsklanken!
Men zend in alleryl de tyding naar den post,
Dat reeds het dorp bezet, en Merle was verlost.
De hoofdman Beuteler ontruſtte de picquetten,
Intuſſchen, aan den ſtroom, om daardoor te beletten
Dat ſoms de gantſche troep zich voegde by elkaêr.
Terwyl hy bezig is, krygt hy de blyde maar'

Dat

Dat Bonnies moordgehucht geheel was ingenomen.
Hy ſchryft aan Kremer om op 't ſpoedigst af te komen
Met Merle, om ſtraks dit nieuws te brengen aan het fort.
Wie is 'er, die, met my, niet aangedreven word
Om met erkentenis den roem van zulke braaven
In 't burgerlyke hart voor eeuwig in te graaven?

AMERICA,

TREURZANG.

Wie doet, dit avondüur, myn ziel in droefheid baaden?
Wat aklig voorwerp toont zich hier voor myn gezigt?
Ach! 't is America, gekleed in treurgewaaden,
Die haare handen houd ten hemel opgericht!
My dunkt ik hoor haar in ons ſmartlyk noodlot deelen,
En Suriname's val met ysſelyk geween
Beklaagen. Ach! uw wonde is naauwlyks meer te heelen,
Dus ſpreekt zy: Wingewest! waar moet het met u heen?
Welëer waart gy de roem van Neêrland's ryke ſtaaten;
Uw vruchtbaarheid gaf u den eernaam van vorstin
Der nieuwe waereld; doch zulks kan u thans niet baaten:
Gy ſtort, helaas! gy ſtort ten poel van jamren in!

Digitized by Google

De landman weent, terwyl hy ziet zyn' meester treuren,
En, nu het loon verkleint, ontvalt hem gantsch de moed;
Den ſlaaf, daartegen, ziet men 't hoofd vermetel beuren,
Wyl hy niet als voorheen gekleed word en gevoed;
En de ambachtsman, die thans geen werk vind voor zyn handen,
Loopt ledig, en verteert het zuurverdiende geld,
Of gaat met zyne kunst naar andre verre landen:
Zo aklig is het thans met dit gewest geſteld!
De groote waereldſtad, zo zeer op ons verbolgen,
Eischt haar geſchoten geld van onzen burgerſtand,
Dien zy, door kracht van 't recht, erbarmlyk wil vervolgen;
Dus word dit oord gedreigd door armoê's dorre hand.
De raad zit, in het hof, met neêrgeſlagen oogen,
En zoekt naar uitkomst; maar, helaas! die is 'er niet.
Hyzelf ligt onder 't juk van 't noodlot neêrgebogen,
En heeft dus ook zyn deel in 't burgerlyk verdriet.
Wat mag toch de oorzaak zyn van dit uw nederdaalen?
Uw landbouw is zo ſchoon als ze immer wezen kon.
Ginds ligt een gantſche vloot langs uwe waterzaalen,
En echter hangt uw hoofd gelyk een westerzon!
Natuur laat toch niet na op haaren pligt te pasſen:
Het aardryk immers geeft u koffi en katoen,

Ka-

Digitized by Google

Kakau, en ſuiker, en meer andre puikgewasſen:
Kan deeze vruchtbaarheid u dan nog niet voldoen?
Of heeft Europa u misſchien geheel verlaaten,
En denkt zy thans niet meer aan haare voedſterling?
Hoe! zou dan de Amſtelſtad, verdwaasd, uw ſtranden haaten,
Waar zy voordeezen zo veel voordeel van ontfing?
Ja! dit is de oorzaak, die de planter hier doet zuchten;
Dit is de reden van het dreigend ongeval;
Dit is de grondſlag, die ons voor een' ramp doet duchten,
Die u, ô Neêrland! tot in 't hart zelfs treffen zal.
Europa! keer het oog dan naar dees bange kusten,
En bied hen byſtand, wie de nood zo angstig prangt;
Ei, laat hen op uw hulp, als op een' ſteunpaal, rusten;
Want denk dat uw behoud aan 't hunne grootlyks hangt!

SURINAME

AAN

NEDERLAND,

BY HET VERTREK DER

SCHEPEN,

in het voorjaar, 1786.

O Moeder, die van my zo verr' zyt afgeſcheiden!
Ontfang uit mynen ſchoot de ſchatten, die ik zend;
Dat deezen, die den roem der koopvaardy verbreiden,
Getuigen dat uw naam ſtaat in myn hart geprent.
Ach, moeder! konde ik u de zwaare moeite ontvouwen,
Die 't in heeft om deez' ſchat te zaamlen in dit oord,
En hoe veel werks het kost om hier het land te bouwen,
Hoe menig landman door den last der zorgen ſmoort;
Hoe, door gebrek aan hulp, myn kinderen hier treuren,
Op 't innerlykst beducht voor uwe dochters val:
Een' val, die u en my het hart vaneen zal ſcheuren,
Een' val, waar Amſtel's beurs gewis van davren zal!

De

De ſchatten, die ik u ſints jaaren heb gezonden,
ô Moeder! moeten vast vermindren jaar op jaar,
Omdat der ſlaaven hulp ontbreekt aan myne gronden:
Word uwe oplettendheid die mindring niet gewaar?
In plaats dat ik myn land door landbouw moest vergrooten,
Gelyk ik eertyds deed, toen gy my byſtand bood,
Zie ik hier ſtaat op ſtaat den dolk in 't harte ſtooten;
't Vergaat hier ſtuk by ſtuk, en boom by boom raakt dood.
Sla ik myne oogen eens langs der rivieren boorden,
Dra word ik 't diep verval van hof tot hof gewaar:
Haar hoofdgebouwen, die voorheen het oog bekoorden,
Van onderſtand beroofd, helaas! ſtaan bitter naar!
Daar dreigt de grootſche ſluis geheel ineen te vallen;
Ginds zie ik jeugdig bosch, waar onlangs koffi ſtond;
Daar zie ik woningen byna gelyk aan ſtallen:
De geeſſel van 't verval ſnerpt voort van grond tot grond.
Hier weent een planter, die, van zyne kindſche jaaren
Tot in zyn gryſheid, zich aan landbouw heeft gehecht,
Omdat hy zich bevind in de uiterſte gevaaren,
Door 't ſlaavenrot, dat hem dees ſchampre woorden zegt:
„ Wy weigren om voordaan voor u dus meer te werken:
„ Men werkt niet zo men niet gekleed word en gevoed;

„ Zo gy geen aankoop doet om onze magt te ſterken,
„ Eisch dan geen werk van ons, of eisch veeleer ons bloed!"
Ook de armoê, die voorheen der ſlaaven ſtulp nooit kende,
Dringt nu, in weêrwil, dóór, tot in der blanken huis,
Alwaar en man en vrouw en kindren door elende
Vermagren dag by dag, ontbloot van munt en kruis.
Hoe kan een goede tyd in ſlechten tyd verkeeren!
Hoe kwynt het eene land, terwyl het ander bloeit!
Hoe kan een rykaart zich tot armoê zien verneêren,
Wanneer de jammerſtroom langs alle kanten vloeit!
Dit ondervind myn land, helaas! ſints weinig dagen;
En ſtaat ge, ô moeder! ons met uwe hulp niet by,
Zo zult ge u, denk dit vast, dees weigering beklaagen,
Want als myn landbouw treurt dan treurt uw koopvaardy;
Dan treurt uw waereldſtad; dan treuren duizend lieden;
Ja, duizend duizenden verliezen hun gewin;
Dan ziet ge uw' zegen en van waag en pakhuis vlieden;
Dan ploft ge u, nevens my, ten poel van jamren in.
Waarom verlaat gy my? Laat my myn misdaad hooren!
Ontbreekt het hier aan vlyt of kunde in dit gewest?
Werkt ieder planter niet zo als hy plag te voren?
ô Ja, myn moeder! ja, elk burger doet zyn best,

En

En tracht, zo veel hy kan, u vruchten toe te ſtuuren;
Intuſchen zie ik dat hy dagelyks verarmt,
En hy, daartegen, die ze ontfangt in uwe muuren,
Vast ryk word, en dus lagcht, terwyl myn planter kermt.
'k Hoop haast een blyde maare uit uwen mond te ontfangen;
'k Hoop dat uw boezem eens zal kloppen om myn leed;
Dat dus elk planter hulp en redding zal erlangen,
Opdat myn land weêr bloeij', gelyk het eertyds deed.

BRIEF

VAN

NEDERLAND

AAN

SURINAME.

Myn dochter! 'k heb den brief, my uit het west geſchreven,
Ontfangen; en uw taal, gewislyk taal van 't hart,
Deed in het aanbegin uw moeders adren beeven:
Myn boezem bonsde by 't verneemen van uw ſmart.
Ik onderzocht terſtond den grond der ergernisſe,
Waarvan gy melding maakt, en vond, helaas! in my
Zelfs iets, dat ſtrafbaar was voor 't moederlyk gewisſe;
Zie daar! 'k ſpreek ook oprecht en ken myzelf niet vry.
'k Heb, door toegevendheid voor myne Bato's zoonen,
Reeds veel te lang gewacht om u myn hulp te biên.
Uw broeders, die te zeer hun zucht tot heblust toonen,
Doen zekerlyk geluk en welvaart van u vliên.
'k Heb daadlyk, op uw' brief, hen ſtatig aangeſproken,
Hun broederhart vermurwd door moederlyke taal;

'k Riep

'k Riep dat de vriendſchapsband te ſchandlyk was verbroken,
Dat die herſteld moest zyn!... Toen daverde myn zaal,
En elk ſcheen ſtraks bereid om byſtand by te brengen.
Maar, ach! myn dochter! ach! hoe wierd myn hart bekneld,
Toen elk my toeriep, 't geen me een' traanenvloed deed plengen.
„ ô Moeder! 't vaderland dient eerst te zyn herſteld.
„ Zoras een ieder tot zyn' pligt zal wederkeeren,
„ En 't lieve vaderland tot rust zal zyn gebragt,
„ Dan zal de lust tot hulp voor de oost en west vermêeren:
„ Dit alles hangt alleen aan eendragts ſterke magt.
„ Nooit zal de Batavier, offchoon in verre landen,
„ Zyn zuster, broeder, vriend, vergeeten, neen, ô neen!
„ Zoras de hulk van ſtaat behoed zal zyn voor 't ſtranden,
„ Zwaait onze hulpvlag weêr door alle zeeën heen.
„ Gelief, uit onzen naam, uw dochter dit te ſchryven,
„ ô Moeder! en betuig hoe 't ons zielgrievend ſpyt,
„ Dat zy zo lang beroofd van onze hulp moet blyven,
„ Maar troost haar evenwel door de uitkomst van den tyd."
Zie daar der broedren taal, vol troostelyke woorden.
Houd dus geduld, en werk met lust en yver voort.
'k Zend eerstdaags ook een' brief aan uw nabuurige oorden.
Vaar wel! 'k ſchryf u welras een nieuws, dat meer bekoort.

Digitized by Google

SURINAME

AAN

DEMERARY EN ESSEQUEBO.

Bewoonſters van de weſterſtranden!
Gezusters, die aan myne landen
Gegrensd zyt, die my teder mint!
Gy, die, eer wy het dwangjuk torschten,
Gezoogd zyt door dezelfde borsten!
Gunt dat myn dankbrief ingang vind'.

Gy, die, door 's voorzaats heldendaaden,
U mogt in vryheidsbecken baaden!
Gy, die, met my, in vroeger' tyd,
Niets dan met eer zocht uit te rechten,
En moeders hoofd met paerlenvlechten
Omſlingerd hebt, tot 's nabuurs ſpyt!

Ont-

Digitized by Google

Ontfangt van my de erkentenisſe,
Die, uit een zuiver zielsgewisſe,
Met reden u word toegezwaaid!
Dank, dank zy hem, des menschdoms Hoeder,
Die thans op onze ondankbre moeder,
In u, het zaad der wraake zaait!

'k Ben op myn moeder ook verbolgen,
En zal dus ras uw voorbeeld volgen,
Wyl zy verbastert van haar' pligt.
't Verveelt my langer hier te zwygen:
'k Zal, daar zy doet myn' wraaklust ſtygen,
Haar wandaên brengen aan het licht.

Hoe! zyn we in 't westen dan geen ſlaaven,
Die werken, wroeten, zwoegen, draaven,
Tot voordeel van ons Nederland?
Is Neêrland niet ons aller moeder?
Is ons elk burger niet een broeder?
En bind ons niet een zelfde band?

Zegt, waarom wil zy dan niet helpen,
Daar ons de rampen overſtelpen,
En daar de landbouw deerlyk kwynt?
Is 't onze ſchuld dat 's noodlots ſlagen
Den vruchtboom hier geen vrucht doen draagen,
En dat geen heilzon ons beſchynt?

Of is 't, ô Neêrland! u vergeeten,
Hoe gy met onze gouden keten
Uw trotſche kruin ten ſieraad bond?
Laat gy niet nog een tal van ſchepen
Een' ſchat uit onze ſtroomen ſleepen,
En 't anker werpen in uw' grond?

Ge ontfangt; maar gy zyt wars van geeven.
Zeg! waarvan moet de planter leeven,
Wanneer gy hem geen nooddruft zend?
Zeg! waarvan moet hy 't land bebouwen,
Daar gy hem ſlaaven durft onthouên,
En bovendien zyne eer nog ſchend?

Digitized by Google

Gy zyt de bron der ongelukken,
De bron der lasten, die ons drukken!
Uw baatzucht brengt ons tot den val!
Dit deed myn zuster aan u ſchryven,
En kladden in het aanzigt wryven,
Waarvan de tyd gewaagen zal.

Gezusters, zoud ge u dan niet wreeken,
Wanneer men u, door ſlinkſche ſtreeken,
Te wikklen tracht in ſlaverny?
Gy immers, 't bloed der Batavieren,
Zyt grootsch op uwe ſtaatsbanieren,
Nog grootſcher op het woord van vry!

Gezusters! boogt op zulke mannen,
Die al hun vlyt te ſamen ſpannen
Tot voordeel van hunn' evenmensch:
Dat deezen, die voor waarheid ſchryven,
Uw welvaart doen behouden blyven,
Lang leeven! dit 's uw zusters wensch.

SURINAME

AAN

NEDERLAND.

ô Moeder, ſints een' tyd gewoon aan ongelukken,
Door monsters, die u dolk by dolk in 't harte drukken!
Gy, welker boezem klopt om Bato's zielsverdriet,
Daar ge in dat zelfde kroost uw vryheidmoorders ziet;
Die, door den tuimelgeest van oproer overrompeld,
Verguisd ligt, en in rouw en jamren zyt gedompeld;
Die, tot des vyands vreugd, uw grootsheid ziet gekrenkt,
En met ontroerenis der vadren tyd herdenkt;
Die vruchtloos poogt de vlek, uw zoonen aangetegen,
In Neêrlands tydverhaal met traanen uit te veegen!
't Voegt my, wyl myn geluk door overwinning klimt,
Hier, waar de laatſte vonk van Bato's vryheid glimt,
Met kinderlyke taal u troost in 't lyf te ſpreeken.
De vyand, die voorheen de Surinaamſche ſtreeken

Ont-

Ontrusten dorst door moord, door plondering en brand,
Ligt deels verſlaagen, deels gekluisterd aan den band
Des yzren hongers, die hem ſidderend doet beeven:
Hy wil zich, op genaê, myn volk thans overgeeven,
Terwyl voorzigtigheid die zaak houd in beraad.
Myn land word door hunn' val bevryd van 't yslyk kwaad,
Dat, zo hun aanſlag waar' gelukt, ons ſtond te wachten;
Door hunne nederlaag ontfang ik nieuwe krachten.
't Verlaaten oord, dat, door zyn groote vruchtbaarheid,
Aan dit myn wingewest een' ſchat had toebereid,
Word weder aangezien en maakt den landman wakker,
Tot nut bebouwen van dien onbebouwden akker.
Gerustheid zet myn land een' nieuwen luister by,
Terwyl de tuſſchenkomst van 't gunstig jaargety'
De nuttige katoen doet zwellen aan de zaaden;
De grootſche koffiboom, door vruchten overlaaden,
Spreid zyne takken tot beneden op den grond,
Terwyl hy, dus belaên, de geuren in het rond
Verſpreid, door bloesſemen in zwangerheid geboren.
De vruchtbaarheid van 't keen kan 's landmans oog bekooren,
Wyl, daar de molen kraakt door 't kneuzen van het riet,
Het zoete keenſap ſtroomt gelyk een watervliet.

Dees

Dees ſchatten zult gy, door een aantal ſtoute ſchepen,
Dra van myn reede zien in uwe havens ſleepen.
Die tyding baart gewis verlichting aan uw' druk,
Als deelende in myn heil en ik in uw geluk.
Ach, moeder, reeds te lang in werkloosheid begraaven!
Herleefde weêr in u de fierheid der Bataaven,
Een onderneemend volk, dat, in een' vroeger' tyd,
Dit land heeft groot gemaakt door onderſtand en vlyt;
Schonkt gy my thans uw hulp in deeze blyde dagen,
Zo zou welras Euroop' van myne grootheid waagen.
'k Heb nog een ruimte lands, dat, zo het wierd bebouwd,
Alleen genoeg waar' voor gantsch Neêrlands onderhoud;
'k Heb duizend bergen, die den bovengrens omvatten,
Wier buiken zyn gevuld met onuitputbre ſchatten.
De magt van ſlaaven is het geen my ſlechts ontbreekt.
't Is tyd dat gy uw kroost van deeze ontdekking ſpreekt.
'k Wil dat zy voor myn vlyt hun vergenoeging toonen,
En, daar ik zorg voor hen, my met hun zorg bekroonen.
Ik heb, door deezen brief, myn' pligt by u betracht,
Waarop ik dus van u een heuglyk antwoord wacht.

Digitized by Google

BRIEF

AAN DEN HEER

A. VEREUL,

TE AMSTERDAM,

IN ANTWOORD OP HET AAN MY TOEGEZONDENE DICHTSTUKJE,

in den jaare 1787.

Vereul! uw vleitaal ſtreelt; maar, kunnen Batavieren
Wel vleijen? neen, ô neen! 't is hartſpraak, die gy ſpreekt:
Hierna zal ik misſchien my met *het kransje* ſieren:
'k Mis nog te veel van 't geen aan zulk eene eer ontbreekt.
Gy ſchenkt me uw rechte hand: ontfang dus ook myn trouwe,
Ontfang myn vriendſchap, die u gul word aangeboôn:
Dat elk de dichtkunst als iets heerelyks beſchouwe,
Wyl zy twee vrienden vormt door 't vlechten van haar kroon.
'k Zal hier, zolang het bloed my zal door de aadren ſtreeven,
De dichtkunst minnende, myn' pligt als mensch voldoen;
'k Zal altoos voor myn' God en voor myn' landzaat leeven,
Maar tevens ook een zwak voor Suriname voôn.

'k Zal juigchen als myn haard en bakermat zal juigchen:
'k Zal weenen om één' zucht van 't lieve moederland:
En als der burgren twist moog' voor de vrede buigen,
Dan zingt gy, wis met my, tot eer van d'eendragtsband!
Maar zo gy, verr' van my, in de Europeesche landen,
Een schendtong smaalen hoort op dit ons wingewest,
Een' giftige adder, die ons dreigt met zyne tanden,
Houd op dit ondier dan het scherpziende oog gevest.
Wil dan om dit uw land, om Suriname, denken;
Stoot hem, door kracht van taal, dan dolk by dolk in 't hart.
Zo leert ge uw' tydgenoot om de onschuld nooit te krenken,
Zo straft ge een helgedrocht, dat deugd en waarheid tart.
Zo zult ge u, meer en meer, aan myne denkwyz' binden;
Zo toont ge een zoon te zyn van Suriname's oord;
Zo vormt ge u ketenen van diergeliefde vrinden;
Zo slaat uw lier een maat, die aller oor bekoort.

Digitized by Google

BRIEF

AAM MYNEN OOM EN MOEIJE,

GERARD EN ELISABETH ROOS,

TE DEVENTER.

Ik Heb ſints een' langen tyd, myn oom! u niet geſchreven;
Ook is het ruim een jaar, dat, van den Yſſelkant,
Ik geenen brief ontfing, die my moest tyding geeven
Van u, en van myn moeije, en van myn vaderland.
Misſchien heeft u het ſtip der haggelyke tyden
Verboden, om my iets te melden van het lot,
Waarmede Bato's kroost ſints lang heeft moeten ſtryden.
Het zy zo! doe als ik: beveel hunn' ſtaat aan God!
't Is waar, dit wingewest gevoelt alreeds de dropplen
Der regens, die, by u, zo zwaar gevallen zyn.
De rampen ſchynen hier zich aan elkaêr te kopplen:
Een donderwolk bedekt d'ontloken zonneſchyn.

De hoop op hulp begon allengskens te vermeêren,
En 't ſcheen dat dit gewest, door kracht van onderſtand,
Tot zynen eersten ſtaat van bloei zou wederkeeren;
Maar neen! die zoete hoop is thans geheel van kant.
De geesſelende twist, in uw Bataaffche ſteden,
Dreef mannen van u weg, wier zucht voor ons behoud
Reeds moedig werkzaam was en vorderde in haar ſchreden,
Ja, weinig faalde 't, of de hulpzuil waar' volbouwd.
Thans kwynt hier alles, wyl de landbouw ligt te kwynen;
De noeste koopmanſchap gaat naauwlyks kruipend voort;
De welvaart ſchynt van ons al vlugtend' te verdwynen,
Daar de armoê meer en meer door onze huizen boort.
ô Land! ô Land! voorheen de pronkſchat der Bataaven!
Moest dit uw noodlot zyn? moest gy uw vruchtbaarheid,
Slechts door gebrek aan hulp, zo ſchandlyk zien begraaven?
ô Gulle Ceres! ween! 't is billyk dat gy ſchreit.
Zie daar den ſtaat van 't land, waarin wy ons bevinden:
Hieruit begrypt gy licht dat in geen' korten tyd
Ik my moog' vleijen u, benevens andre vrinden,
Te omhelzen: 'k weet, ik voel, hoe treffend u dit ſpyt;
'k Weet, braave Gerard! 'k weet, hoe welkom ik zou wezen,
Wanneer ik met myn gade uw huisdeur binnenkwam:

De

De vreugd van uwe ziel zou 'k op uw aanzigt leezen,
Daar moei het tederst deel in deeze blydſchap nam.
Straks zoud gy ons all' wat een heusch vermaak kan baaren
Verſchaffen, en met ons gaan zoeken naar een oord,
Dat dicht by 't uwe lag, om onze levensjaaren
Op 't land te ſlyten, wyl dit u en my bekoort.
Wat zouden wy daar ſaam' als goede vrienden leeven!
Nooit wierd by ons één uur door werkloosheid geknot;
Het land zoude ons vernuft het juiste voedſel geeven,
Als voelende de kracht van zulk een heilgenot.
Maar, ach! misſchien word nooit die zoete ſtond geboren:
De hoop is immers flaauw! doch 's menſchen brein ſtaat ſtil
Voor 't raadsbeſluit, gevormd in Gods orakelkooren:
Berusten wy hierin, en volgen wy zyn' wil.

Digitized by Google

MYN

NEGERJONGEN,

CICERO.

Uw juk is licht, daar gy, na 't doen der daagſche merken,
Nog uurtjes ovrig hebt om voor uzelv' te werken:
Gedenkt, ô volken! dat Bataafſche ſlaverny
Uw' armen vryen ſtaat verre opweegt in waardy.

Zie wandeling naar de plantaadje Ma Retraite.

'k Mogt van myne ouders dikwyls hooren:
ô Jongen! gy zyt vrygeboren:
Dit heugt my van myn vroegſte jeugd;
Maar, naauwlyks was ik dertien jaaren,
Of 'k zag my door veröveraaren
Beſprongen, die my ras, vol vreugd,
Verkochten; weg was toen myn vry:
'k Wierd ſlaaf en kwam in ſlaverny.

'k Heb

'k Heb dikwils op het ſchip gekreten,
Uit vrees dat iemant me op zoude eeten,
Te meer dewyl ik jeugdig was;
Maar, toen ik, na een reeks van dagen,
Niets hoorde van dien kost gewaagen,
Verydelde myn ſchrik welras.
'k Liep, zonder kluister, vrank en vry,
Door 't ſchip, offchoon in ſlaverny.

'k Zag eindlyk Suriname's ſtranden;
'k Zag 't ſchip daar, in de haven, landen,
En 't anker werpen in den grond.
Toen zag ik ons, met gantſche benden,
Van boord af naar een pakhuis zenden.
Hier keek ik op de plaats eens rond:
Ik zag daar ſlaaven, vrolyk, bly':
Dit gaf my troost in ſlaverny.

Ik wierd verkocht. . . en, pas gezeten,
Verzorgde my myn heer van eten:
Ik kreeg een ſlaapplaats, en een kleed
Om my, by ontyd, toe te dekken:
Dit kon my iets tot heul verſtrekken:
Geen ſterfling deed my eenig leed;
'k Dacht echter nog om 't jeugdig vry,
En 't naakend werk der ſlaverny.

Myn eerste werk was alle dagen
Myns meesters jas hem na te draagen,
Wanneer hy hier of elders ging;
Als ik misdeed dan kreeg ik klappen;
Maar vader kon my anders trappen,
Wanneer de boosheid hem beving:
'k Was vry, maar niet voor ſlagen vry,
Zo min als thans in ſlaverny.

'k Be-

'k Begon nu ſchoenen ſchoon te maaken,
Den rok te borſtlen, en te waaken
Op pligten van een' heerenknecht,
Ja zo, dat ik het durfde waagen
Den paraſol voor hem te draagen,
Met ſtaatſie, als een kaars zo recht.
'k Vergat allengs myn jeugdig vry,
Gewennende aan de ſlaverny.

'k Begon thans mooi de taal te leeren,
En kreeg ook ſlag om baard te ſcheeren:
Dit was behaaglyk voor myn' heer;
Ook leerde ik hairen op te maaken:
Toen kreeg ik, onder andre zaaken,
Van hem een broek! een broek van leêr!
Dus wierd ik grootsch, offchoon niet vry;
'k Wierd grootsch in myne ſlaverny.

'k Vroeg eens, wyl ik het niet bezefte
Hoe elk de vryheid zo verhefte,
Aan Quamina: Wat is toch „ vry"?
Hy ſprak: „ Myn vriend! dat zyn maar droomen,
„ Die niet by my in oogſchyn komen:
„ 'k Weet niet waarin haar grootheid zy.
„ Maar op de kust (*) is 't arme vry
„ Zo goed niet als hier ſlaverny.

„ Want daaglyks moet men daar zyn leven
„ Ten besten voor de roofzucht geeven;
„ De wetten zyn 'er onbeſchaafd;
„ Het is 'er vreeslyk om te woonen,
„ En de armoê komt zich ſtaâg vertoonen,
„ Offchoon men altoos zwoegt en draaft.
„ Dus is by ons het arme vry
„ Veel erger dan hier ſlaverny.

„ 'k Zal

(*) Guinea.

„ 'k Zal u van 't vry nog meer vertellen:
„ Toen ik myn' meester mogt verzellen
„ Naar 't vryheidminnend Nederland,
„ Dacht ik: Zie zo! nu zal ik leeren
„ De vryheidswaarde recht waardeeren,
„ Dewyl men dáár de ſlaafſchheid bant.
„ 'k Bedroog my, want het arme vry
„ Scheen erger dáár dan ſlaverny.

„ Ik zag een reeks van arme blanken,
„ Die 't Opperwezen zouden danken
„ Indien zy 't hadden zo als wy:
„ Ik zag hen kruijen, torſchen, zwoegen;
„ Ik zag hen trekken, graaven, ploegen;
„ Behoefte heerschte aan hunne zy':
„ Toen dacht ik: Ach! is dit nu vry?
„ Zo vry is 't ook in ſlaverny.

„ 't Is waar, gy zult my mooglyk zeggen,
„ Dat elk dáár 't werk kan nederleggen,
„ Want elk is in zyn' omkring vry;
„ Dit is zo! maar, wie niet wil werken
„ Word aangezien gelyk een verken,
„ Ja, als een pest der maatſchappy.
„ Zodat, myn vriend! dáár 't arme vry
„ Het juk torscht van de ſlaverny.

„ Daar zynde, bleef my niets verholen:
„ Ik hoorde dat in 't grootſche Polen
„ Verbaasd veel arme blanken zyn;
„ Dat hen de ryke fel kon plaagen,
„ Hen martelen met geesſelſlagen,
„ Ja, ſterven doen door wreede pyn:
„ Ik kies voor zulk rampzalig vry
„ Veel liever myne ſlaverny."

Toen

Toen Cicero dees woorden hoorde,
Was 't of die taal zyn hart doorboorde;
Hy zeide dus tot Quamina:
„ Laat ons, met dit ons lot te vreden,
„ Niet klaagen om den dag van heden,
„ Opdat het ons niet kwalyk ga.
„ Gy leert my dat het arme vry
„ Niet haalt by onze ſlaverny.

„ Ik vind, na 't doen der daagſche merken,
„ Nog tyd om voor myzelv' te werken;
„ Myn juk is zagt, myn last is licht;
„ En, zo ik kindren moog' verwekken,
„ Zal hen dees les tot leering ſtrekken:
„ Altoos te zorgen voor hunn' pligt.
„ Ja! 'k zal hen leeren, dat Bataaſſche ſlaverny
„ Hunn' armen vryën ſtaat verre opweegt in waardy!"

VELDZANG.

NEHELINAS, CHILONO, PHILOTO.

De lagchende Phoebus kwam pas uit het oosten,
Om door zyne komst alle wezens te troosten,
Wanneer Nehelinas, ter zyde de bron,
Wier nat zich verzilvert door ſtraalen der zon,
By 't Pâraſche boschje, zyn netten liet droogen.
Hier zong hy de goden ter eer, en 't vermogen
Der heilzaame kruiden, die 't Pâraſche woud
Een' ſchat doen bezitten, meer waardig dan goud.
Dus zingende zag hy, door 't lommer der boomen,
Twee jeugdige jaagers met ſpoed tot zich komen:
Dees boogen voor hem zich met eerbied ter neêr,
En ſpraken: ô Grysaart! 's lands roem en 's lands eer!
Wy hebben dit uur tot een' zangſtryd verkooren:
Verleen ons, als rechter, aandachtig uwe ooren,

En

En ſchenk, Nehelinas! den winnaar tot loon,
Dees groene, gevlochten, dees ſtatige kroon.
Toen ſprak Nehelinas: Dees cederenkringen
Getuigen myne uitſpraak! Begint ſtraks te zingen!

CHILONO.

ô Godheên, die woont door het groote heeläl,
Op 't hooge gebergte, en in 't bosch, en in 't dal!
Ik zing van dien tyd toen de negen godinnen,
In plaats van te zingen, katoen moesten ſpinnen,
Waardoor zy gramſtoorig verzochten, de zon
Al 't water te trekken uit Helikons bron.
't Gevleugelde paard, voor een' molen geſpannen,
Wierd fluks, na de maling, het land uitgebannen,
En, ſchoon ook het beest had een' ſplinter in 't been,
Toch joeg men dien klepper al hinkende heen.
De goden, hierdoor op de landſtreek verbolgen,
Begonnen de zangers toen zwaar te vervolgen.
Hoe ſtreng was hun vonnis, hoe vreeslyk hun lot!
Straks wierd elke zanger verkeerd in een rod,
Die ſaam hier nog daaglyks, by laage moerasſen,
En knorren en morren en tjilpen en krasſen,

Al-

Digitized by Google

Alwaar zy zich voeden met vuilnis en kaf.
De wraak van de goden is langzaam, doch ſtraf.
Maar moeder Minerv', door dit ſtraffen bewogen,
Sprak dus tot Apollo, met traanen in de oogen:
ô Vader der dichtkunst! ai, hoor myne klagt:
Gedoog dat die kunst weêr in 't west' word' gebragt!
Hy knikte haar toe, en beval zyne ſchaaren
Om dichters te vormen, en luiten en ſnaaren
En cythers te ſtrooijen, door 't bosch en door 't veld:
Zo wierd hier in 't west' toen de dichtkunst herſteld.

PHILOTO.

't Lust my, Nehelinas! in ſchaâuw deezer kringen,
Den roem en den lof van Dania te zingen.
Dania, wier ſchoonheid de woudnimphen tart!
U eer ik, u min ik, u draag ik in 't hart.
Wanneer gy gaat wandlen door geurige weiden,
Dan ſchynt zich rondom u een glans te verſpreiden,
Zo hel zyn uwe oogen, wier ſchoon my verwon:
Haast zyn hunne ſtraalen als ſtraalen der zon.
Wanneer ik u, tripplend, door 't boschje hoor juigchen,
Dan ſchynt voor uw' voet ieder grasje te buigen,

En

En 't Zephiertje lescht van uw lipjes zyn' dorst;
Dan zwiert uwe hairlok, dan golft uwe borst,
Dan zitten de zangers der bosschen te luistren,
Dan smeed gy de boeijen der min, die my kluistren.
Dania, wier schoonheid de woudnimphen tart!
U eer ik, u min ik, u draag ik in 't hart.
Dania bemint my: haar liefelyk lonken
Heeft my met den naam van haar' minnaar beschonken.
Ik weet dat Dania Philoto bemint;
Ik weet dat myn zang haare tederheid wint.
Zy mint en het lommer en 't zoet myner woning.
Ik ruilde myn lot niet voor 't lot van een' koning:
Haar rechte hand schonk zy my gistren op trouw;
Haast noem ik Dania myn gade, myn vrouw!
Nu sprak Nehelinas: ô Jeugdige knaapen!
Vaart voort in de zangkunst uw vreugde te raapen.
Ik schenk, ô Philoto! dees gift tot uw loon:
Zy strekke uw Dania ter huwelykskroon.

BEDGEDACHTEN.

Terwyl thans de avond heenenſpoeit,
En zich myn ligchaam voelt vermoeid
Door daaglyks werk en daagſche zorgen,
Omgorde ik 't dunne nachtgewaad;
En, als de klok het elftal ſlaat,
Bewoon ik 't ſlaapvertrek tot aan den naasten morgen.

Ik treed de ruime bedſponde in:
Naauw' lig ik, of myn geest en zin
Geraaken nog een poos aan 't denken.
'k Beſchouw myzelven, uitgeſtrekt,
Met dunne lakens overdekt,
Terwyl het zagte dons my 't zoetst gemak mag ſchenken.

Wie

Digitized by Google

Wie ben ik? zeg ik dan tot my:
Wat is de mensch, hoe groot hy zy?
Wat is, wat is dit aardſche leven?
ô Rad des tyds! wat draait gy ras!
't Was gistren zo als 't heden was,
En morgen zal de dag het zelfde voorwerp geeven.

Zo gaan de dagen, ongeſtoord,
Op 's Scheppers wenk, al wentlend voort:
De jeugd verkrygt de mannenjaaren,
En, naauwlyks zyn die jaaren om,
Of daadelyk komt de ouderdom,
En leert ons, met de hand, als op den grafkuil ſtaaren.

Gelyk ik nu lig op myn bed,
Zo worde ik eens in 't graf gezet,
Daar rust en ſtilheid om my zwieren:
Dan zwygt dit ſpraaklid voor altoos,
Dees handen zyn dan roereloos,
Dees romp is dan een prooi voor wormen en voor mieren.

Digitized by Google

ô Bed! wat ſchaft gy denkensſtof!
Gy noopt my, eer ik ſlaap, den lof
Der groote Godheid te verkonden,
Haar biddende dat zy my geev'
Den ſchat, waardoor ik eeuwig leev',
Dat leven, welks genot geen ſterfling kan doorgronden.

Digitized by Google

AAN HET

GENOOTSCHAP,

DE

SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN.

ô Kunstgenooten, die den grondſlag hebt gelegd
Tot deeze ſamenkomst! kan u myn dichttaal treffen,
En kan uw groote geest de ſterke zucht bezeffen,
Die my, door lettermin, ſteeds houd aan u gehecht;

Gelooft dan dat myn hart u nimmer zal begeeven,
Maar dat, en tyd en vlyt, en lust tot oefening,
My binden zullen aan uw' grootſchen letterkring;
Ja! uw genootſchap blyv' de wellust van myn leven.

Eer kleeve myne tong aan myn gehemelt' vast,
Eer zal myn rechte hand zichzelv' geheel vergeeten,
Eer word' de grond, waarop ik ſta, vanëen geſpleten,
Eer zie ik dat het keen op kille bergen wast,

Eer ik gedooge dat, in onze wysheidszaalen,
Men 't alvernielend zaad van tweedragt zaaijen kom',
Of ooit de vadzigheid fluipe in ons heiligdom,
En onze letterzon ter westkimme in doe daalen!

Neen, kunstgenooten! neen; de lieflyke eendragtsband,
Dat roer van kerk en ſtaat, zal ſteeds by ons beklyven;
Ja! ieder onzer zal in vlyt ſtandvastig blyven,
En werken in deez' kring tot nut van volk en land.

Zo zult gy luiden roem en ſchittrende eer verwerven:
Ja, Belgen! 't nakroost zal, gemoedigd door uw vlyt,
Uw naamen, billyk aan de erkentnis toegewyd,
In kunstmin blaakende, behoeden voor het ſterven.

KLINKDICHT,

AAN HET GENOOTSCHAP,

DE

SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN,

by de laatſte zitting, in 't jaar 1785.

Hoe word ik in dit uur tot dichtlust aangedreven!
Myn geest verlaat deeze aarde en ſtygt naar 't luchtgewelf;
'k Gevoel my gantsch verrukt, verheven in myzelv',
Ja, 'k zou Apol byna wel ſtof tot dichten geeven.

Ik zie myn veder door de dunne wolken zweeven;
My dunkt eene englentaal vloeit uit op myn papier;
Myn denkkracht, vlugger dan de vlugt van een' Zephier,
Schynt naar nog hooger top dan Pindus kruin te ſtreeven.

'k Wil dichten; maar, helaas! geen voorwerp is zo groot,
Of, (als ik 't onderneem,) myn dichtvuur blaakt het dood:
Iets meer dan menſchelyks doet myne zangaêr zwellen.

'k Zal, daar ik dichten wil en nu geen dichtſtof vind,
'k Zal u, gelyk het voegt aan een' kunstlievend' vrind,
De grootheid van myn' zang in 't volgend jaar vertellen.

OP DE TWEEJAARIGE

STANDHOUDING

VAN HET GENOOTSCHAP,

DE

SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN.

ô Dag, zo heerlyk in onze oogen!
ô Grondſlaglegger van ons poogen!
ô Vader onzer vordering!
Gun dat ik, in der dichtren ryë,
U eenen hoogen danktoon wyë;
Gun dat ik u ter eere zing'.

Komt, kunstgenooten! helpt my zingen,
Laat blydſchap door uwe adren dringen,
Juigcht, juigcht op deez' verjaaringsdag;
Een' dag, waaröp men, door penſeelen,
Reeds eersten grondſlag en kanteelen
Aan dit gevorderd dichtkoor zag.

Help,

Digitized by Google

Help, Suriname! op hooge wyzen,
Ons juigchlied tot den hemel ryzen,
By 't vieren van deez' blyden ſtond:
Herhaal zulks nog een reeks van jaaren,
Daar de eedle lust voor zang en ſnaaren
Ons onverdeelbaar ſaam' verbond.

ô Dag! ô lust! ô welbehagen!
ô Heilbron onzer levensdagen!
Hoe zoet is uw herinnering!
Gy zult in onze dankbre harten,
Daar gy den roest des tyds moogt tarten,
Geſtempeld ſtaan in zegening.

Kunstminnaars! helpt my, daar de tyden,
Als ſnelle ſtroomen, ons ontglyden:
Men heff' den roem diens dags in top!
Zo ſtygt dit koor, met wyde ſtappen,
Langs 't ſpoor van kunst en wetenſchappen,
Den hooggekruinden zangberg op.

TER DERDE VERJAARINGE

VAN HET

GENOOTSCHAP,

DE

SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN,

in 't jaar 1788.

Dat elk van ons, die zucht tot wetenſchappen voed,
Die ſchranderheid bemint en dichtkunst hulde doet,
Die nuttig tracht te zyn in 's waerelds maatſchappye,
Met my, dit avonduur, al juigchend ga ter rye:
Hy zegen' 't oogenblik waarin dees letterſchaar'
Haar' opbouw overbrengt in 't vak van 't vierde jaar!
ô Opbouw van deez' kring, zo dierbaar en zo heuglyk!
Uw ſtichting is en blyft altoos voor ons geneuglyk:
Ja, uw geboorteſtond blaast myne zangerin,
Dien tyd herroepende, een geheiligd dichtvuur in.

Myn

Myn doffe lier ſlaat ſchelle toonen
In deeze ry van wysheidszoonen;
Myn tong vermeld de vreugd van 't hart;
'k Gevoel myn borst van blydſchap zwellen,
My tot verrukking overhellen,
Daar yver uw verwoesting tart.

De loop des tyds weet kleine zaaken,
Door vlyt en oefning, groot te maaken:
Getuige zy dit letterkoor,
Waarin ervaren ſtervelingen
Staâg naar verheevner kunsten dingen:
Zyn naam ſtreeft reeds Europa door.

Vereul, Van Hasſelt, kunstmecenen,
Die 't lot des Bataviers beweenen,
Zyn leden deezer maatſchappy;
Gy, braave Titsing, die 's lands zoonen
Tot dwingers vormt van dwinglands troonen!
Draagt ook dien naam aan 't kielryk Y.

Daarop mag dit genootſchap boogen,
Daardoor ontvonkt ons dichtvermogen,
Dat ſtreelt, dat kittelt, ons verſtand;
Dat weet onze eerzucht op te leiden,
Om onze werken uit te breiden,
Tot heil van west en vaderland.

Kunstminnaars! 'k zie, uit uwe trekken,
Dat deeze taal uw' lust kan wekken;
Uw vingers tokklen, daar ik zing:
Komt, treedt dan in der muzen perken,
En trachten wy ſteeds ſaam' te werken
Tot roem van deezen letterkring.

Digitized by Google

TER VIERDE VERJAARINGE

VAN HET

GENOOTSCHAP,

DE

SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN.

't Verjaarfeest daagt dan van dien dag,
Waarop men grond en hoekſteen zag,
Ten opbouw deezer letterkooren,
Wier ſchets, door oordeel en verſtand,
Op 't ſpoor van 't kunstryk vaderland,
In dit ons wingewest zo plechtig wierd geboren.

Verheug, verheug u dan met my,
ô Vriendenſchaare, ô dichtrenry!
Verheug u in deeze avonduuren,
En help my, door de noeste vlyt,
By 't vlug verzwinden van den tyd,
Door zucht tot wáären roem, op vriendvermeerdring tuuren.

Vooral daar 't lieve vaderland
Ons minzaam aanbied hart en hand,
En deel neemt in ons edel poogen:
Laat dit ons tot een' prikkel zyn!
Dat traagheid nooit by ons 't venyn
Van haaren geest verſpreî; neen! dat we op vordring boogen!

Kunstvrienden! ſlaat de hand aan 't werk:
Laat ons de taak en 't juiste perk,
Ons voorgeſteld, ten einde brengen;
Zo zal, by 't vieren van deez' dag,
De naneef, met een ſtil ontzag,
Een' traan van dankbaarheid op onze zerken plengen.

TER VYFDE VERJAARINGE

VAN HET

GENOOTSCHAP,

DE

SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN.

Ik zing, (men geev' myn' zang gehoor!)
Ter eere van dit letterkoor;
'k Dring tot het eerste tydpunt door;
'k Zing zyne wording:
Een zestal, vol van lettermin,
Een zestal, ééns van ſmaak en zin,
Beſloot, om, wars van laag gewin,
Dit koor te ſtichten;
Dra lag hier grondſlag, daar kanteel,
En de opbouw, onder 't zoet geſpeel
Der dichtkunst, ſchonk dit waereldeel
Dees maatſchappye.

Man-

Mauritius, ja! tot uw ſpyt,
Wierd dit gewelf, door onze vlyt,
Der eedle dichtkunst toegewyd,
Geen werk van Geethen!
Het kiesch gehoor en ſmaak van taal
Verſierden deeze letterzaal;
Verbetering ſchoot ſtraal by ſtraal,
En vormde dichters.
Dees, tuk op zulk een grootſche taak,
Gepaard met leering en vermaak,
Vermeerderden dees ſchool van ſmaak
Met graage hoorers.
Een kleine voorraad, ingericht
Ter drukpers, ſpreidde op elks gezigt
Een blos, en ſchonk ons 't eerste licht
Des eersten bundels.
't Is waar, de nooit verzaadbre dood
Ontwrong al vroeg aan onzen ſchoot
Een' voor ons waardig' kunstgenoot,
Den nyvren Lemmers:
Hy ſtierf; en ſchoon, by 't treurig ſlaan
Van onze luit, een droeve traan
Een poos onze oefning ſtil deed ſtaan,
De lust bleef leeven.

Ve-

Vereul, die aan dit westerſtrand,
Door zyn geboorte, een diamant
Gehecht heeft, bood, in 't vaderland,
Ons ras zyn hulpe.
Van Hasſelt, gy, wiens vryheidstoon
U kenmerkt als een' Bato's zoon,
Blonkt mede aan deeze dichtrenkroon,
Gelyk een paerel.
Dit tweetal wekte zulk een' moed
In deezen noesten dichtrenſtoet,
Dat ſtraks de leeslust wierd gevoed,
Door drie, vier, bundels.
Thalia zong toen in deez' tuin;
De zon ſteeg op naar Pindus kruin,
Schoot vreugdeſtraalen op Jan Bruin,
By zyne komste.
Ook wierd hy lid, hy, dien Euroop'
Haar jeugd doet voeden tot 's lands hoop,
Die ſnoeren vlecht voor vryheids knoop,
De braave Titſing:
Dus wierden wy allengskens groot,
En dichtkunst baarde uit haaren ſchoot
Den liefelyken kunstgenoot,
Haar' zoon, den landbouw.

Thans zingt, thans juigcht, thans bouwt, thans plant,
Thans gaat hier elk aan wysheids hand,
En toont dus aan het vaderland
Zyn zucht voor kunsten.
Nooit vinde uw yver perk of paal,
ô Neen! een keur van englentaal
Voere eens dees kunstgewyde zaal
Ten top van luister.
Myn zang blyft aan dit koor gewyd,
Totdat allengs, door loop van tyd,
Myn tokkelende dichtluim flyt,
En my doet zwygen:
Ontzinkt my dan de levensftaf,
En fnyd de dood myn hartaêr af,
Blyft gy dan, als ik rust in 't graf,
Na my hier zingen.

EINDRYMWOORDEN,

AAN HET

GENOOTSCHAP,

DE

SURINAAMSCHE LETTERVRINDEN.

Dit letterlievend koor kan elk ten nutte . . ſtrekken;
Zyn vriendlyk uitzigt lagcht om 't baſen van den . nyd;
Het weet den hoorer zelfs zodanig op te . . . wekken,
Dat hy een dichter word, zichzelven als ten . ſpyt.
ô Eedle dichtkunst! ô hoe heerlyk is uw . . luister!
Nu ſlaat uw lieve maat eens ras, dan weder . traag;
Uw kracht beſchaaûwt het licht, uw kracht verlicht het duister,
En mangelt het aan ſtof, dan zegt gy daadlyk: . vraag,
„ ô Jonge dichter! vraag, en ſla het oog ten . hemel:
„ Hier vind gy ſtofs genoeg, 't zy gy de ſtille . nacht,
„ In haare ſtatigheid, of 't glinsterend . . . gewemel
„ Der maan en ſterren maalt, haar' invloed en haar . kracht;

Digitized by Google

't Ontbreekt u nooit aan ſtof, als gy uw borst voelt . gloeijen;
Geen kunst is op deeze aard' zo ryk als uwe . . kunst:
Zy tergt het zwaarſte lot, en blyft in rampen . . bloeijen;
Zy haat de ledigheid, den yver ſchenkt zy . . gunst.
Vaar voort dan, dichtrenry! bevlytig u, by . . . trappen;
't Gebrekkige uwes werks word door verbeetring . ſchoon;
En daar gy minnaars zyt der eedle weten- . . . ſchappen,
Zy, in uwe oefening, de zucht tot eer uw . . loon.
Een ieder van u trachte in 't yvren uit te . . . blinken.
Iets, 't geen dit land betreft, is 't meest van . . . aanbelang;
Het zal d'Europeaan het zoetst in de ooren . . . klinken:
Hun zang behaagt ons oor, hun oor ons maat- . gezang.
Dat nuttigheid ſteeds vloeij' door uwe dicht- . . gedachten;
Houd in uw werk het oog op deftigheid van . . taal;
En kunt gy door uw' zang het heil des volks . . betrachten,
Hoe groot, ô kunstenry! is dan uw zege- . . . praal!
Te bouwen op dien voet, naar zulk een doel te . ſtreeven,
Maakt ons genootſchapswerk zo nuttig als . . . verheven.

Digitized by Google

AAN HET

GENOOTSCHAP,

DE

SURINAAMSCHE LANDBOUW,

opgericht in 't jaar 1788.

De ſnelle tyd, die, trap by trap,
Verheven kunst en wetenſchap
En baart, en kweekt, en op doet groeijen,
Schenkt thans aan dit ons westerſtrand
Een kunstſchool, om den bouw van 't land,
Door leerzaam onderwys, op 't weligst te doen bloeijen.

Zyn invloed heeft een groote kans;
Dewyl de vlyt des akkermans
Weêr word door roem en eerzucht wakker;
Thans word, met hem, zyn nyverheid,
Zyn ſtaatsbeſtuur, en wys beleid,
Niet, als in vroeger' tyd, begraaven op zyn' akker.

Dit ſpoort hem aan, om d' eedlen ſchat,
Dien hy allengs vergaderd had,
Aan jonge landliên meê te deelen:
Hy ſchryft, en ſchroomt geen vittery;
Hy blyft in zyn gedachten vry;
En ſtreelt zichzelv', terwyl hy andren zoekt te ſtreelen.

Nu toont hy aan, wat jaargety'
Voor plant of kruid voordeelig zy;
Hy ſchetst zelfs al den aart der gronden;
Hy leeräart, hoe het vaste ſtrand,
En 't aangeſpoelde laage land,
Door loop der eeuwen, aan elkander zyn verbonden.

Hy kenmerkt d' aart van ſchulp en zand;
Van mangroen, en van parwaland;
Van vruchtbre klei, van veen en aarde;
't Word alles door hem aangeſtipt,
En wyl 'er niets zyn oog ontſlipt,
Word zyn verzameling een ſchat van groote waarde.

Wat

Wat ſchaft hem, in zyn' vruchtbren hof,
De plantery een ruime ſtof;
't Zy hy de ſchoone koffiboomen,
Van 't zaad tot aan de plant, beſchryft,
En verder meld wat overblyft,
Om, door zyn landbouwkunst, natuur te hulp te komen!

't Zy dat hy ſpreekt, hoe 't ſuikerriet
Met ſpruitjes uit de vooren ſchiet;
Hoe 't welig groeit, by 't nyvrig traſſen;
't Zy dat hy meld hoe nu katoen,
Geplant by 't gunstig jaarſaizoen,
Voor 't menschdom, binnen 't jaar, de kleederen doet waſſen!

Of dat hy ſpreekt van kakao,
Wier kokers, even geel als ſtroo,
Een' lekkernyſchat in zich draagen;
Of dat hy van het koorn ook ſpreekt,
Hoe 't word geplant, en word gekweekt!
Dit elk te leeren, is zyn grootſte welbehagen.

Nu

Nu ſpreekt hy van banannenplant,
En teijer, die, tot onderſtand
Van nyvre blanken en van ſlaaven,
Geteeld word in een' vruchtbren grond,
Wiens rykheid hem ten zelfden ſtond
Als in een ſchoone beemd van kunstrykheid doet draaven.

Zyn tuintje leert hem, welk een' tyd
De moesteelt best word toegewyd.
Natuur ſchynt hem als toe te roepen:
„ Teel groenten in Novembermaand;
„ En als de zon in July taant,
„ Zaai dan meloenen, en geribde kanteloepen".

Het nuttig vee dient voortgefokt:
Hiertoe op 't yvrigst uitgelokt,
Bezoekt hy dikwerf zyne ſtallen;
Hy zorgt daarvoor, en door zyn vlyt,
Die altoos groeit, maar nimmer ſlyt,
Vermeêrt hy, dag aan dag, de kweekende getallen.

Des

Des avonds, in een vreedzaam uur,
Bepeinst hy al 't geen hem natuur,
Of ondervinding, bragt te vooren:
Als lid van 's waerelds maatſchappy,
Schenkt hy zyn letterlekkerny,
Tot nut en voordeel, aan dees noeste landbouwkooren.

Waarom hebt gy, in vroeger' tyd,
ô Voorzaat! nooit een uur gewyd,
Om zulk een kunstvuur aan te ſtooken?
Dan had het laater nageſlacht,
Dat 's vaders zorg ſteeds looft en acht,
Van u, gelyk van ons, met lof en eer geſproken.

MYNE

VAERZENMAAKERY.

Zes uur heeft reeds de klok geſlagen;
'k Laat kaarſen in myn kamer draagen:
Nu zit ik voor myn tafel neêr,
Juist of ik vaerzen wilde maaken,
Die ſpoedig moeten klaar geraaken;
't Genootſchap zit reeds morgen weêr:
Ja, morgen! kom, fluks op de proppen!
'k Zal echter nog myn pyp eens ſtoppen;
Nu nyp ik eens myne oogen toe,
Om onderwerpen uit te denken:
't Is of het donker die moet ſchenken;
Kom aan maar!.. 'k ben van 't denken moê.
Stil.... wacht.... ja, ja, 'k heb 't al gevonden,
Daar komen de eerste regels aan:

„ Geen

„ Geen eedler morgen rees ſints duizend morgenſtonden;
„ 'k Zag Phœbus rosſen nooit zo ſtatig opwaards gaan;
„ Dan".... Ach! 'k heb waarlyk nu geen lust
Om heldenvaerzen klaar te maaken;
Ik denk te veel om andre zaaken:
Myn dichtvuur word ſchier uitgebluscht,
Wanneer ik peins en zit te denken
Op grootſche ſtoffen, die my 't vaderland wil ſchenken.
Maar, neen.... 't is ook niet raadzaam dat
Men zig bemoeij' met ſtaat of ſtad;
Ook is men dikwerf in dien dichttrant zeer verlegen;
Want de één is ſomtyds vóór, en de ander weder tegen:
Dat gaat geheel niet!.... 'k Moet iets hebben van plaiſier.
Kom, jongen! geef nog eerst uw' meester een glas bier:
Zie zo, dat ſmaakt! kom aan, nu met vernieuwde krachten!
Men moet als preſident zyn pligten toch betrachten;
'k Durf immers morgen op myn' ſtoel,
Waarvoor ik zo veel achting voel,
Niet, zonder iets te hebben, komen.
'k Zou ſchier voor 't preſidentſchap ſchroomen.
Maar, kom! dat helpt toch niet!.. 'k zing dan tot eer van 't land;
Wel ja, dat 's wél, zie daar: „ Een fikſe herderskwant

„ Zat, by 't verdwynen van de nuchtre ſchemeringen,
„ Ter zyde van een beek, dit volgend lied te zingen:
„ ô Trotſche wouden, die, by de opkomst van de zon,
„ 't Verguldſel van uw kruin laat ſpieglen in dees bron!
„ ô Friſſche beemden, die op malſche boterbloemen,
„ En vette klaver, tot in eeuwigheid moogt roemen!".....
Dat 's mis! die zyn hier niet: zo ſprak myn geest tot my;
'k Zocht toen iets anders, maar myn dichtluim was voorby.

AAN DEN HOOG EDELEN GESTRENGEN HEER,

Mr. J. G. WICHERS,

BY DESZELFS AANSTELLING TOT GOUVERNEUR GENERAAL OVER DE KOLONIE SURINAME, &c. &c. &c.,

op den 16den van Maart, 1785.

Myn geest, onlangs gewoon te klaagen,
Om 't knellen van des noodlots ſlagen,
Weent nog om 't allerdroevigst uur,
Waarin Texier, 's lands ſteun en vader,
Der volken troost en blydſchapsäder,
Den tol betaald heeft aan natuur.

Offchoon die droefheid mag verdwynen,
En ons een heilſtraal komt beſchynen,
Op 't nadren van deez' blyden tyd;
Denk echter niet, dat myne zangen,
ô Wichers! zullen blyven hangen
Aan vleileem, ſteeds door my vermyd!

ô Neen! 'k ſtel u iets zwaars voor oogen:
Die zetel, waar gy op moogt boogen,
Geloof my, word door zorg geſchraagd;
Door zorg, die, in voorleden dagen,
Zo menig' ſtaatsman rouw deed draagen,
In ſchyn bemind, in 't hart belaagd.

Mauritius, het puik der mannen,
Wiens naam zelfs hier wierd uitgebannen,
Beklaagde zyn' regeeringsſtaf;
Want, ſchoon ſteeds ſtaarende op 's lands voordeel,
Begrynsde nogthans hem 't vooroordeel,
Dat, kwynende, hem rukte in 't graf.

Daar 't rad des tyds, dat 's waerelds dingen
Verwisſelt door verwisſelingen,
U vormt tot ſteun van dit gewest,
Zo moet dees dag uw levensjaaren
Nooit druk, maar vreugd en blydſchap, baaren,
Tot heil van ons gemeenebest!

't Op-

't Oprecht gelaat der burgeryë
Schynt dat zy u haar harte wyë:
Hier valt een droeve weduwvrouw,
Beroofd van byſtand, voor uw voeten:
Zy wenscht in u een' ſteun te ontmoeten,
En zegent u door hulde en trouw.

Hier ſtrooit het arme weesje bloemen:
Het kan zyn' landvoogd vader noemen;
't Onnozel wichtje ſpeelt en lagcht;
Het noemt deez' dag, al ſtaamlend, heilig;
Terwyl 't, door uw beſcherming veilig,
Reeds weet dat gy zyn heil betracht.

Daar gaat een grysaart, krom gebogen:
De vreugd ſtraalt uit zyn ſchreijende oogen;
Hy zegt al beevend: „ Wichers! gy,
„ Gy zult myn zwakke levensſtraalen
„ Met blydſchap doen ten grave daalen;
„ Ach! ſta my tot myn dooduur by!"

't Zie

'k Zie ginds, met onverſchrokken ſchreeden,
De fiere vryheid binnentreeden;
Zy keert het eedle hoofd rondöm,
En, wars van ſnoode dwingelanden,
Drukt zy, gulhartig, u de handen,
Ja, noemt u driewerf wellekom.

Daar komen ſtaatlyk binnenſtappen
De deugd, het recht, de wetenſchappen,
En Godsdienst gaat hen deftig voor:
Zy zegt: „ Waar dees myn telgen groeijen,
„ Doe ik en land en volken bloeijen,
„ Ja voer hen tot in 't hemelkoor."

Daar nadert, met bekreten wangen,
De landbouw, 't hoofd van 's lands belangen;
De hoop geleid haar in dees zaal;
Zy vest haar halfgeſloten oogen
Op u, en ſmeekt om 't mededogen
Van 't moederland, door 's landvoogds taal.

„ Ach!"

„ Ach!" roept zy: „ Wichers! dat uw dagen
„ Van 's lands geluk getuige draagen!
„ Doe elk begrypen dat de band
„ Van eendragt 's planters hart moet ſterken,
„ Dat yverzucht moet medewerken
„ Tot redding van den burgerſtand."

De dichtkunst volgt haar op de ſchreeden:
Zy komt eerbiedig binnentreeden,
Voor 't outer der gerechtigheid;
En daar ze uw' roem ſteeds zal verhoogen,
Smeekt zy het eeuwig Alvermogen
Dat dit zyn' zegen op u ſpreid'.

Dat heil den omloop van uw jaaren
Begunstige, tot uwe hairen
Met zilver pronken, ja, totdat
Gy, wars van meerdre levensdagen,
En deugd en eer zult mededraagen,
Als leidsliên op het eeuwig pad!

O P D R A G T

MYNER REDEVOERING OVER DE OORZAAKEN VAN HET VERVAL, EN DE MIDDELEN TOT HERSTEL, DER VOLKPLANTING SURINAME,

AAN DEN HOOG EDELEN GESTRENGEN HEER,

M^R. J. G. WICHERS,

GOUVERNEUR GENERAAL OVER DE KOLONIE SURINAME, &c. &c. &c.

Ik durf het zonder vrees thans waagen,
Myn redevoering op te draagen
Aan u, die 't dierbaar vaderland,
Uw vriendenkoor, uw' maagschapsband,
Verlaaten hebt, om, in deeze oorden,
U vast te hechten met de zorgelykste koorden.

Hoe vol bekomring is die geen,
Wiens daaden bloot staan voor 't gemeen;
Hy, die zich voorneemt 's lands gebreken,
Waardoor 't vervalt, naar 't hart te steeken,
En, uit een gulle dankbaarheid,
Onzydig en oprecht voor 's lands herstelling pleit!

Wan-

Wanneer ons laffe zielen hoonen,
Dan is 't de pligt van Bato's zoonen
Om pal te ſtaan ten allen ſtond',
Te meer, als onze taal op grond
Van waarheid ſteunt, en als wy trachten
Naar redding voor het volk en voor de nageſlachten.

Beſchouw, doorzoek, dit tafereel,
't Geen ik de waereld mededeel.
'k Schroom in 't geringst niet om de feilen
Der Surinamers af te peilen;
Ja zelfs het heuglyk vaderland
Word, daar het ſchuld heeft, door myn veder aangerand.

Ach! mogt voor ons die dag eens daagen,
ô Wichers! dat 's lands wreede plaagen
Verkeerden in een zoet geluk!
Dan torschte gy met vreugd het juk
Van ſtaat, van kerk, van huisältaaren,
Als deelende in 't herſtel van uwe burgerſchaaren.

REDEN,

WAAROM MEN MY BELET MET ROSINDA IN DEN ECHT TE TREEDEN.

Ik zat, by 't ryzen van een' frisschen morgenstond,
In 't lommerryk prieel, myn heillot te overdenken,
En dacht, ô welk geluk komt my de Hemel schenken
In 't nut bebouwen van de JONGE BYKORF's grond!

'k Leef vorstlyk in deez' hof: geen vorst kan trotscher leeven:
De slaaven zyn om 't zeerst tot mynen dienst gereed;
De magazynen zyn met overvloed bekleed;
Myn huis is een paleis, gesticht in vruchtbre dreeven;

Myn tuin, de jagt, het woud, de groene koffiboom,
De oranjelaanen, en de Commewynsche stroom,
Zyn tafereelen, vol van zielsbekoorlykheden!

Wie zou nu denken dat Gomarus en Armyn,
In zo veel wellust, my tot hinderpaalen zyn?
Hun twist belet my met Rosinde in d'echt te treeden.

Digitized by Google

HET

JONGMANS LEVEN.

Wat is het aangenaam in 't jongmanſchap te leeven,
En niet te bukken voor het laſtig huwlyksjuk!
In vry en vrank te zyn te ſtellen 't grootst geluk!
Zyn lusten onbepaald den vollen toom te geeven!

Niet voor het onbeſcheid van 't booze wyf te beeven!
't Geknor, 't gemor, te ontvliên, het geen 's mans oor verveelt!
Geen kindren op te voên, in overſpel geteeld!
Niet aan den huwlyksband door zorgen vast te kleeven!

Zich in zyn daaglyks doen niet ſteeds te zien bedild!
Door koopzucht van zyn vrouw geen geld te zien verſpild!
En dus 't gevaar te ontvliên om vóór zyn' tyd te gryzen!

Wie, die dit klinkdicht leest en op elk' regel let,
Staat niet, wanneer hy aan het trouwen denkt, verzet,
Ja! moet voor 't huwlyk niet, als voor iets ſchriklyks, yzen?

HET

HUWELYK.

Wat is het aangenaam en zoet in d' echt te leeven!
Een vrouw te omhelzen, die men tederlyk bemint,
Die ons haar' meester noemt, haar' man, haar' boezemvrind;
Een vrouw, die ziel aan ziel, en hart aan hart, doet kleeven!

Die van haar naarstigheid ons daaglyks blyk komt geeven!
Die in ons welzyn deelt, en lenigt onzen druk!
Die door haare eerbaarheid vermeerdert 's mans geluk,
En door haar braaf gedrag den vuigen nyd doet beeven!

Die 't heilig huwlyksbed met heuglyk kroost verſiert,
Met kroost, in welks gelaat het beeld des vaders zwiert,
En dat hun beider heil ten hoogſten top doet ryzen!

Wie, die dit klinkdicht leest en op elk' regel let,
Staat niet, op 't denken aan het jongmanſchap, verzet?
Ja! al wie edel denkt moet ſteeds het huwlyk pryzen!

Digitized by Google

AFSCHEIDSGROET

AAN DEN HEER

J. M. THOMAS,

NAAR EUROPA VERTROKKEN,

in het jaar 1790,

met het ſchip DE PHOENIX.

'k Zing 't vaarwel van u, myn vrind!
'k Zing den band, die ons verbind!
'k Zing, op ſtaatige affcheidstoonen,
In den kring van Phoebus zoonen,
'k Zing hoe gy verlangt en brand
Naar myn dierbaar vaderland.

'k Zie hoe 't nadren van 't vertrek
Nadrend uwe denkkracht wekk';
'k Zie u reeds het hart doorbooren,
Door het naar vaarwel te hooren,
Dat herhaalt word by de klip,
Waar gy afvaart naar het ſchip.

Hoor

Hoor vrouw Echo, hoor hoe ſchel
Galmt ze u na: Vaar wel! vaar wel!
'k Zie u op den Phoenix komen,
Die, in Commewyne's ſtroomen,
Door zyn dreunend ſchietgebrom,
Dansſende, u heet wellekom.

'k Weet ook hoe gy daar den tyd,
Denkend, zuchtend, treurig ſlyt,
Om 't gemis van land en vrinden;
Tot, na 't vrolyk ankerwinden,
Phoenix, als een blikſemſchicht,
't Land ontvoert aan uw gezigt.

't Schoone van den oceaan
Wakkert uwe denkkracht aan;
Reden doet uw ſmart bedaaren;
Voorſmaak doet u vreugd ontwaaren,
Als gy denkt dat Haarlems ſtad
Vriend en maag van u bevat.

Gy hebt wis een' grooten vrind
In den zoelen westenwind,
Die den Phoenix, op zyn vlerken,
Voortſtuwt door de waterperken,
Totdat gy, na korten tyd,
Op de reê van Texel zyt.

Daadlyk gaat gy naar den wal:
't Bootsvolk zwaait, met vreugdgeſchal,
Reeds van verr', de muts in 't ronde;
Daar gy thans, uit 's harten gronde,
By het ſtappen op het ſtrand,
Kuscht het heuglyk Nederland.

Op den Helder eet gy visch,
Die ik weet dat keurig is;
Dan gaat gy aan 't pakken, 't ſlaaven,
En laat om een rydtuig draaven:
Daarmeê jaagt gy, bly te moê,
Juigchende, naar Haarlem toe.

Daar word gy verwelkomd van maagen en vrinden:
Daar zult gy het zoete van 't vaderland vinden,
Waarnaar hier zo menigeen hunkert en haakt.
My dunkt, ik zie hoe gy u 's morgens vermaakt:
Daar hoort gy in 't hout naar het nachtegaals keeltje,
Daar plukt gy de tulp van het maagdelyk ſteeltje,
Daar neemt gy het vischtuig tot loering van visch,
Die ginds in het Sparen te hengelen is.
Nu laat gy het fretje de duinen om doolen,
En jaagt de konynen uit ſtruiken en holen:
Of ſoms, daar gy wandelt in 't klaverryk groen,
Daar geeft gy de meisjes, al graazende, een' zoen.
Wat zal daar de zomer uw wenſchen vervullen!
Wat zult gy van all', wat maar lekker is, ſmullen,
En ryden de ſteden en dorpen in 't rond!
Dit zyn de vermaaken, die 'k eertyds daar vond.

Maar zo gy daar misſchien dat voorgeſtelde zoet,
Met all' die zaligheên, in geenen deele ontmoet,
Of dat de dwang u daar doet als in kluisters leeven,
Waardoor gy word genoopt naar vryer lucht te ſtreeven,

Of

Of dat partyſchap, die de beul der burgren is,
Uw vrye denkwyz' ſtoore en ſtrekk' tot ergernis,
Dan hoopt dit wingewest, met ſtreelend zielsverlangen,
U weder in zyn' ſchoot, gelyk een' zoon, te ontfangen.

AFSCHEIDSGROET

AAN DEN HEER

L. WETZLER, M. D.

NAAR EUROPA VERTROKKEN,

in het jaar 1790.

De tyd, die, als de maan aan 's hemels hooge kringen,
Vast voortſtuwt en zyn' tred ſchoeit in verwisſelingen,
De tyd, die roozen baart, de tyd, die doornen kweekt,
Die 't vuur des oorlogs bluscht, en vreêverbonden breekt,
Die, woelende in den aart, nooit ſluit zyn waakende oogen,
Verſterkt in zynen loop het menschlyk denkvermogen.
Het lot, zyn medgezel, blyft ons geſtadig by,
En vormt den mensch tot lid van 's waerelds maatſchappy.
Dat wisſelende lot, dat voorſpoed ſchept en rampen,
Waarmeê de mensch op de aard' heeft beurtelings te kampen,
Geleidde, in vroeger' tyd, u naar dit westerſtrand:
Thans roept het u te rug naar 't dierbaar vaderland,

Dat

Digitized by Google

Dat vaderland, welks naam ligt in uw hart begraaven.
Vaar wel! Een zoele wind geleide u in zyn haven!
De Hemel geeve dat oud Haarlem in u vind'
Haar' zelfden vryheidszoon, haar' arts, haar' menſchenvrind!
Verkies aan Y, of Maas, of Rhyn, of Eem, of Sparen,
U een verblyfplaats voor het flyten uwer jaaren;
Geniet daar alles wat tot vreugd van 't leven ſtrekt.
Uw heilzon worde nooit door nevelen bedekt!
Uw kroost volge u op 't ſpoor, en moge, in laater' tyden,
Het vaderlyke hart door braaf gedrag verblyden!
Vaar wel! en zo gy ſoms, by 't zitten in uw' hof,
Waar langs het beekje ruischt, den vaderlandſchen lof,
In heuglyke uurtjes, wilt op zoeten maatklank zingen,
Zend ons dan 't gul geſchenk dier lieflyke eerstelingen.
Een ſtuk papiers, gevuld met letterlekkerny,
Maakt verre verheid, door verborgen kracht, naby:
Dus doende, kunnen we ons op 't plegtigſte verbinden,
Terwyl uw naam ſteeds leeft in 't koor der lettervrinden.

GRAFSCHRIFT

VOOR

DEN HEER

S. C. D. M. DONKERMAN, V. D. M.

Die, wars van 't bygeloof, den zuivren Godsdienst leerde,
Die deugd, dat grootſte goed, ten rechten prys waardeerde,
Die, door eene englenmal, den laagen ſterveling
Wist op te voeren naar den hoogen hemelkring,
De braave Donkerman, Gods vriend, de lust der braaven,
Rust hier, terwyl zyn naam ligt in ons hart begraaven.

Digitized by Google

OP HET

AFSTERVEN

VAN DEN HEER

C. DES POMARES,

in het jaar 1790.

't Schynt dat het noodlot my voortaan
Misgunt een' blyden toon te ſlaan,
In 't midden deezer letterkooren;
Myn bange boezem word gedrukt;
Myn hart word van elkaêr gerukt:
Ja! Des Pomares! 'k heb in u een' vriend verloren.

Wy allen treuren om de dood
Van zulk een' braav' natuurgenoot,
Zo deugdzaam in zyn handelingen:
Wie onzer, die myn klaaglied hoort,
Gevoelt niet zyne ziel doorboord?
Wie onzer laat zich niet een' ſtillen traan ontwringen?

't Lot

't Lot ſneed te vroeg uw leefaêr af.
Ik ſtaaroog op uw ſomber graf,
Al denkende: wie van ons allen
Zal 't eerst, daar 't leven door den tyd
Zo ongevoelig heenenglyd,
ô Onverzaadbre dood! door uwen ſikkel vallen?

Myn klagt ſtoor' geenszins uwe rust,
Daar 't vuur uws levens, hier gebluscht,
Word in een hemelsch vuur ontſtoken;
Terwyl door uwen vriendenſtoet,
Die hier uw aanzyn derven moet,
In waare zegening uw naam word uitgeſproken.

OP HET

AFSTERVEN

VAN VROUWE

LUCRETIA WILHELMINA VAN WINTER,

GEBOREN VAN MERKEN,

IN DEN VADERLANDE OVERLEDEN

den 19den van Wynmaand des jaars 1789.

Gelyk een felle blikſemſtraal,
Geſchoten uit der wolken zaal,
Op berg en rots vliegt heen en weder,
En, ſlingrend met een woest geweld,
De ſchoonſte boomen nedervelt,
Lucretia! zo ſlaat uw dood myn ziel ter neder.

Gy rust, en, met u, dat gemoed,
't Geen 't *Nutte van den Tegenſpoed*
Zo troostlyk ons wist af te maalen;
Gy rust, en met u zwygt die tong,
Die voor 's lands eer en vryheid zong,
Die tong, die hier op de aard' niet ſprak dan hemeltaalen.

ô Dood, ſteeds doof voor 's menſchen beé!
Gevoelde gy dan zelf geen wee,
Toen uwe ſeis haar leven kortte?
Ontroerde gy niet toen haar bloed
Niet meer, gelyk eene ebbe en vloed,
Door de adren liep, maar 't hoofd op haaren boezem ſtortte?

Van Winter! ſtaak uw treurigheid,
Wyl Wilhelmina u verbeid
Ter plaats waar cherubynen woonen:
Zy, die elks hart hiér heeft geraakt,
En in de zangkunst was volmaakt,
Zingt dáár, haar' God ter eere, op veel volmaakter toonen.

SURINAME

VERHEERLYKT.

Gy, hoofd van dit ons wingewest,
Op wien thans elk zyne oogen vest,
Met ons weleer geboeid, gebonden,
Die voortaan, door 't genot van vry,
Aan Suriname's burgery
Herſtelde rechten zult verkonden!
Uwe aandacht zy, dit uur, geſticht
Door vryheidstaal, door burgerpligt!

Gy, leden van den burgerraad,
Wier pligt het is voor 't roer van ſtaat
Te waaken; die de burgerwetten,
Na 't daagen van deez' blyden dag,
Met ruimer vryheid en gezag,
Tot heil des volks, in 't licht zult zetten!
Uwe aandacht neem' belang en deel
In 't naargaan van myn dichttafreel.

Gy, raaden, die het wettig recht
Van weduwe en van wees beſlecht,
Wien burgerliefde ſtreeft door de adren,
Die luistert naar het grootſche pleit,
Uw vonnis toetst aan billykheid,
Gelyk 't betaamt aan burgervadren!
Het belge u, deezen morgen, niet
Te luistren naar myn vryheidslied!

Gy,

Digitized by Google

Gy, die, ter zee, gy, die, te land,
Het heldenſtaal, in uwe hand,
Gewet houd tegen vryheidsroovers!
Gun my, ſchoon ik van vrede zing,
Uw luistrende aandacht, Mavors kring!
By 't ſtrooijen myner dichtkunstlovers.
Gy, die voor Neêrland wettig ſtryd!
U zy dees harttaal toegewyd!

Eerwaarde mannen, die Gods woord
Verkondigt, die ons 't hart doorboort,
Wanneer ge ons doet ons niet bezeffen,
Die, in dit verre westerland,
Godsdienstige banieren plant!
Laat ook, dit uur, myn zang u treffen!
Te meer, daar die is toebereid
Ter eere van Gods majesteit.

Gy, allen, braave burgrenſtoet,
Dien 'k, juigchende, in dit koor begroet!
Leen my, dit uur, oplettende ooren!
Gy, kunne, die, zo zagt van aart,
Bevalligheid met aandacht paart!
Zo myn gezang u moog' bekooren,
Word dan, door zucht tot vryheidsmin,
Vriendinnen myner zangerin.

Gy, tedre jeugd, geliefd, geächt,
Gy, ſtandaarts van ons nageſlacht,
Gy, die, in 't prilſte van uw dagen,
Uw vaderland herſtellen ziet,
ô Vreugd der oudren! 't hindre u niet,
Dat ik uwe aandacht af durv' vraagen
By 't hooren van myn maatgedicht,
Voor vryheidstelgen ingericht.

Daar

Daar gantsch Europa zucht, en kwynt, en weent, en beeft,
En door het oorlogslot in weiflend uitzigt leeft;
Daar vorsten ſiddren, en geheele koningryken,
Voor 's nabuurs dapperheid, vernederend bezwyken;
Daar zich, van 't ryzen tot het daalen van de zon,
De dood verkondigt uit het bulderend kanon;
Daar 't menschdom zich verſcheurt door ſcherpgewette dolken;
Daar rook uit beeken bloeds zich kronkelt tot de wolken;
Daar ginds verwoesting brult, natuur van rouw ſchier ſneeft,
De moordkreet op de tong der klaagende Echo's zweeft;
Daar 't aardryk davert by het ſtryden van de benden;
Daar elk niet hoort dan wee, dan jamren, dan elenden;
Daar ſtad by ſtad, door moed en krygskunde overheerd,
In rookend puin en asch, als tot den bajert keert;
Mag dit myn wingewest op rust en kalmte roemen,
En, verr' van 't krygsgeſchrei, zich elk gelukkig noemen.
De vrede, alom verjaagd, verliet Europa's ſtrand,
En koos dit ſtipje gronds, waar zy haar' ſtandaart plant.
Ik laat aan andren vry het oorlogsveld bezingen,
En, waar de bloedvlag waait, naar Mavors lauwren dingen:

Myn

Myn zangſter, wars en ſchuw van 't aklig moordgeweer,
Verheerlykt dit gewest, zingt fier dit land ter eer',
En zal, daar broederhulp de dwinglandy doet buigen,
In deeze tempelzaal met vryë burgers juigchen.

Gy, wingewest! verleent me een' overvloed van ſtof,
Om, op deez' blyden dag, te zingen tot uw' lof:
Uw prachtige ommekring, geſchikt voor dichttafreelen,
Doe my uw majesteit in juiste perken deelen,
Opdat ik myn gedicht moog' ſchoeijen op de leest
Van rang en orde. — 't Schynt, dat landbouw aan myn' geest
De voorkeur afëischt, om hem ernstig te beſchouwen.
Wat fiert uw' zoom een reeks van ſtatige landsdouwen,
ô Suriname! daar gy opwaards kronklend ſtroomt!
En, Commewyne! gy, die treflyk zyt omzoomd
Met boorden, opgedoscht met ryzige boschaadjen,
Gy kuscht ter wederzyde een ry van lustplantaadjen,
Tot daar ge uw golfjes ſchiet in 't grootſche Cottica.
Waar ik my wende of keere, uw ſchoonheid volgt my na.
Een tal van kreeken, die uw boezems hier omvatten,
Verbergen in haar' ſchoot de bron van onze ſchatten;

Het

Het ſappig ſuikerriet, dat welig ſtaat, begroet
Met dankbaarheid den geen, die landbouw hulde doet;
De gulle koffiboom, gevoerd uit verre landen,
Lagcht ons, bezwangerd, toe aan uwe vruchtbre ſtranden;
Het donzige katoen, zo nuttig voor den mensch,
Bekroont den arbeid, en voldoet aan 's planters wensch;
Terwyl de kakao, die op zyn kruin mag boogen,
Een' ſchat van drankgewas vertoont aan 's planters oogen;
Hy, die vernuftig werkt in Suriname's rond,
Delft niet dan dankbaarheid en ſchatten uit zyn' grond.

Gedurend dat Parys, in zyn beroemde wallen,
Den koning van zyn' troon, de kroon ter aard' zag vallen,
De vryheid aangebeên, in elken Frank een' held,
Natuur in haare wet en in haar recht herſteld;
Terwyl en Oostenryksch en Pruisſisch heir, verbonden,
Zich, tot des Gaulers ſtraf, in 't bloedig veld bevonden;
Daar 't moordend ſtaal de dood van Frankryks koning wreekt,
En ginds dat zelfde ſtaal naar Polens koning ſteekt,
Die, uit zyn ryk vervoerd, zyn ſtaaten ziet verdeelen;
Terwyl Europa rookt van bloed- en moordtooneelen,

Zag elk den planter hier naar zynen lusthof gaan,
Waar hy geen legerplaats, geen aklige oorlogsvaan
Ontmoet, maar zich vermaakt in ſtille werkzaamheden;
Hy kent geen Mars, maar richt aan Ceres zyn gebeden.
Het lieflyke groen, het gunstig jaargety',
Een heugelyk verſchiet, een braave vriendenry,
En 't groeizaam plantgewas, met vruchten overladen,
Doen hem zich in een zee van vergenoeging baaden;
De tyd van zyn vermaak op 't land valt zelfs te kort,
En 't is met weêrzin dat zyn werk hem roept naar 't fort.

'k Wil Paramaribo ook in myn lied gedenken:
Een ſtad, een vlek, een oord, wat naam men u wil ſchenken,
Gy zyt de paerel van het grootsch America:
Wie u gezien heeft vind in 't west geen wedergaê,
Zo zindelyk, zo net, zo ſierelyk gelegen,
Zo treflyk uitgebreid met nieuwe buitenwegen;
Zo heerelyk omzoomd door Suriname's vloed,
Waarin de vreemdeling een mastenbosch ontmoet,
't Geen hem, by de aankomst, doet verwondren en verblyden;
Hy ziet de ſchepen op hun touw en ankers ryden,

Be-

Bezwangerd met een' ſchat, dien Suriname's ſtrand,
Jaar uit, jaar in, verſchaft aan 't lieve moederland,
Terwyl de Americaan met barken, ſchoeners, booten,
Ons ſtatig kielenheir aanzienlyk komt vergrooten.

Het thans gezond klimaat, door de oopning aangebragt,
Schaft ons meer gryzaarts dan aan 't voorige geſlacht:
Ja, Surinamers! ja! uw welgeregeld leven
Zal u van tyd tot tyd meer kroost, meer welvaart, geeven.
'k Stel u den aardbol voor een oogenblik ten toon,
En vraag, waar gastvryheid zo heerlyk zit ten troon
Als in dit wingewest? — Waar vind men zo veel weezen
By vreemden mild bezorgd, een weldaad nooit volprezen?
Waar word menschlievendheid zo hoog geëerd, geächt?
Waar word weldadigheid in ſtilte meer betracht?
Waar de armoê meer getroost door hulp en mededogen?
Gy, Surinamers! moogt op deeze deugden boogen.
Gelukkig wingewest! gy ſchaft een ruim beſtaan
Aan ieder, die uw ſpoor van werken in wil ſlaan:
Wie hier, door tyd en vlyt, geen welvaart weet te leezen,
Moet dronkaart, ſpeeler, of een vuige luiaart, wezen.

Waar is het land, waarin men ongedwongner leeft,
Waarin voor gierigheid men grooter affchuw heeft?

In welke luchtſtreek word door Christenen en Jooden
Zo minzaam wederzyds de vriendſchap aangeboden?
Wie aan dit wingewest geen eer en hulde doet
Vertrapt de menschlykheid baldadig met den voet.

Hoe menig is 'er, die, door heimwee aangedreven,
Zich naar zyn vaderland blymoedig heeft begeeven,
En die, na korten tyd, door naberouw gekweld,
In armoê dáár verteert het hiér vergaêrde geld!
Het ſlecht bedienen ſtrekt hem ſtraks tot ergernisſen;
't Gemak en 't zagt klimaat moet hy dáár beiden misſen;
Hy ſmaakt dáár geenszins 't geen de zoete vóórſmaak ſchenkt,
Zodat hy, vol verdriet, om Suriname denkt,
En deeze woorden ſchryft aan all' zyne oude vrinden:
„ Ik dacht een beter land in 't vaderland te vinden;
„ Maar 'k zie, helaas! nu ik myn Suriname mis,
„ Dat vaderlandsch vermaak niet dan vooröordeel is."

Gedurende al den tyd, dat Neêrland aan zyn ſtranden
Het woedend oorlogsvuur zag lichterlaaije branden;
Men 't land, door kunst gevormd, door kunst verzinken deed;
Den huureling 't behoud des ſtaats had aanbeſteed;

Ter-

Terwyl dat trouwloos volk, door roofzucht aangedreven,
Den landman plundert en onnoozlen brengt om 't leven;
De dochters in 't gezigt der ouderen ſchoffeert;
De kerken uitbrand en de graaven ommekeert;
Ja zich bezoedelt met zo vuige handelwyzen,
Dat daarvoor 't nageſlacht nog gruwen zal, ja yzen;
Gedurende al dien tyd was elk hier wélgemoed,
En Suriname baadde in ruimen overvloed.

Gelukkig is hy dus, die, vergenoegd en wakker,
Zyn dagen hier verſlyt by 't planten van zyn' akker,
Of die den handel heeft gekozen tot gewin!
Elk middel van beſtaan heeft zyn vermaaken in.
Wie hier gezellig leeft kan waarlyk heuglyk leeven,
En ziet zich dagelyks van vriend by vriend omgeeven.
Wie zyn verteering hier aan zyn verdiensten paart,
Vind in dit wingewest een paradys op de aard'.

Gy, Suriname, dat, in deeze blyde dagen,
De kroon van vryheid moogt op uwen ſchedel draagen!
Zou ik, door wien uw roem alomme word verbreid,
Vergeeten in dit uur hoe gy, met dankbaarheid,
Het lieve moederland doet deelen in uw' zegen,
Door 's planters nyvre vlyt uit uwen grond verkregen?

ô Neen! ik meld den ſchat en rykdom, dien gy geeft,
Waarmede kiel by kiel naar 't zoete Europa ſtreeft,
Waar duizend duizenden op uwe gaaven wachten.
't Is billyk dat het volk van Neêrland u moet achten,
En, daar uw ryk geſchenk den eersten prys behaalt,
Is 't billyk dat uw naam aan Amſtels koopbeurs praalt.
ô Burgers! mogt ik thans voldoen aan myn verlangen,
En mogt ik wederzyds, in myne dichtgezangen,
Den roem vermelden van de dankĕrkentenis
Des lieven moederlands, die 't u verſchuldigd is!
Maar, neen, 'k gevoel die ſtof dit uur aan my ontbreeken,
En vind een ruimte om van zyn' ondank hier te ſpreeken;
Dewyl 't den planter door de zwaarſte lasten drukt,
En zyne ſchatten door de hebzucht naar zich rukt.
Het is ondankbaar, ja, ſchoon 't nog wil dankbaar ſchynen.
Het maakt den planter wars, het doet den landbouw kwynen;
De grootſte ſtaaten en de beste ſtukken gronds
Verzinken na elkaêr in 't grondelooze fonds.
Zo dan 's lands waakzaamheid niet ras voorziet in deezen,
Zal hier, na twintig jaar, geen planter ovrig wezen,
En zo dit wingewest vervalling word ten deel,
Vervalt, ô Nederland! uw kostlykst pronkjuweel.

Maar,

Maar, daar de zon des heils, zo lang bedekt door 't duister,
Aan Neêrlands vrye kim verryst met nieuwen luister,
Herryst de dankbaarheid van 't lieve moederland.
Daar voorſpoeds milde daauw 't beſproeit aan allen kant,
Zal 't haast aan oost en west, door zyne welvaartstakken,
Herſtel en byſtand biên in wet- en handelvakken;
De planter ziet van verr' die hulp reeds, bly' te moê,
En nieuwe zegen lagcht myn Suriname toe.
ô Zoet vóóruitzigt! doe my thans de omwentelingen,
Door God en 't volk gevormd, op juisten toon bezingen.
ô Lieve vryheid, die, zo nedrig als oprecht,
Den grond tot groote daên in 't hart der volken legt!
Leer mynen hoorderen, leer my, uw waarde kennen;
Leer ons in 't ſpreeken aan uw ronde taal gewennen:
Gy laakt de veinskunst en de laffe vleijery,
Twee ſnoode monsters in een burgermaatſchappy.
Gy draagt, in 't midden zelfs van dreigende onheilsklippen,
Het hart op uwe tong, de waarheid op uw lippen.
Vereul, wiens wieg welëer op deezen vruchtbren grond
Geſchommeld wierd! zou ik, in deezen morgenſtond,
Vergeeten uwen naam den landzaat te vermelden,
Daar uwe grootſche taal het eerst, aan Amſtels velden,

Den

Den blyden ommekeer deed klinken in het oor?
Neen! 'k volg, in 't verre west, uw edel vryheidsſpoor.
Men zag, ſints langen tyd, het dierbaar Neêrland kwynen;
Men zag zyn' voorſpoed en zyn welvaart ſnel verdwynen;
Zyn zeemagt, die voorheen de ſchrik der volken was,
Lag byna werkeloos op Nereus waterplas,
En zag zich menigwerf op 't haatelykst beſpotten;
Terwyl vast kiel by kiel lag in het dok te rotten.
Men zag den zeeheld zelfs, in dat vernedrend ſtip,
De koopvaart kiezen voor het ſtatig oorlogsſchip;
De handel, die weleër des Amſtels beurs deed bloeijen,
Was jammerlyk gefnuikt, geketend in de boeijen;
De koopman weende by 't aanhoudende verlies;
't Was of de zeefaam niets dan ramp en onheil blies;
De prachtige fabriek, voorheen van zo veel waarde,
Ging, door gebrek aan werk, al kruipende by de aarde;
Ja, 't ſcheen dat alles draaide om een verkeerde ſpil.
De nering was gevlugt, de werven ſtonden ſtil;
De nyvere ambachtsman ſleet moedeloos zyn dagen,
En zag zyn hoop op winst den bodem ingeſlagen;
Zodat en Y en Maas, die bronnen voor 't heelal,
Niets kondigden aan 't oog dan blyken van verval.

Het

Het levenwekkend oost, voorheen zo grootsch, zo edel,
Vlocht reeds de geurge kroon met doornen om den ſchedel;
En dit zo vruchtbaar west, gelyk gy duidlyk ziet,
Gaat daaglyks achteruit, door mangel aan krediet.
De kust van Afrika, die kweekſchool onzer ſlaaven,
Ligt, ſints den laatſten kryg, nog in het puin begraaven:
Ja! had dit ſterk verval nog langer voortgegaan,
Dan was 't met Nederland en Bato's volk gedaan.
Waar zyn de bronnen van die grievende ongelukken?
Wie is het, die den dolk in Neêrlands hart dorst drukken?
Wie heeft den Batavier met zo veel blaams bedekt,
Dat hy zo lang ten ſpot der volken heeft geſtrekt?

Denkt niet, dat ik u hier op ſchimpen wil onthaalen,
En myn' Bataaffchen zang bezoedlen zal met ſmaalen;
Dat ik Oranje zal ontwyden door myn lier,
Of zyn beſchermers, met een' ſynen dichtkunstzwier,
Beledigen, of hen van ſchaamte wil doen bloozen,
My wraak verſchaffen op een aantal weereloozen:
Neen! wie verwonnen volk mishandelt of verdriet,
Verdient met recht den naam van overwinnaar niet.

'k Laat dus het onderzoek van Neêrlands teisteringen
Aan mannen over, die, aan 't hooſd der vryheidskringen,
Verkozen door het volk, reeds waaken voor 't behoud
En voor 't herſtel des lands; aan wie 't is toevertrouwd
Om ſnoode wandaên, naar verdienste en recht, te ſtraffen,
En om mishandeld volk voldoening te verſchaffen.
De kerkers oopnen zich, en 's lands gevangenis
Ontdoet zich immers reeds van 't geen onſchuldig is,
Daar andren, ſchuldigen, die donkre plaats bekleeden.
Verlaaten wy de ſmart van Neêrlands tegenheden,
En ſlaan wy de oogen op die eedle majesteit,
Die thans op 't moederland alom zich heeft verſpreid.
De fiere Frank, de ſchrik van byna gantsch Europe,
Bleef voor den Batavier alleen de ſteun en hope:
De brievenwisſeling ging voort by dag en nacht,
En door weldenkenden wierd niet vergeefs getracht
Naar trouwverzekring van 't volksbeſtuur der Franken,
En broederlyke hulp; 't geluid der wapenklanken
Klonk braaven, ſchoon nog verr', reeds lieflyk in het oor:
De dwangzucht evenwel zet nog haar wreedheid door;
Zy raast en tiert, en dreigt met boeijen en met kerkers,
Doch dit benam geen moed aan 's lands herſtelbewerkers;

Zy aarzelt eindelyk, ſtaat roerloos en verſtomd,
Op 't hooren van 't geroep: de vrye Franschman komt!
Hy komt, alleen de vloed belet hem 't verder nadren;
De braave patriot gevoelt het bloed der vadren
Reeds bruiſchen in het hart: zyn byſtand is naby;
Hy roept tot God en bid om 't eind' der dwinglandy.
De Frank intuſchen blyft uit zyn kartouwen dondren.
De Godheid, lang getergd, ſchept onvoorziene wondren!
Het vocht der Waal verſtyft, de watren worden ſteen,
En 't Franſche leger trekt dwars over 't marmer heen,
Ontzielt wat weêrſtand bied, verjaagt de huurelingen,
Wint ſtad by ſtad, en komt in 't hart van Holland dringen,
Waar 't ſtraks den vryheidsboom op Bato's erfdeel plant.
Ô Gulle dankbaarheid! bied ons dit uur uw hand:
Laat, laat ons de Almagt voor zo groot een weldaad looven:
Uw dank vlieg', met myn' dank, van 't vlak der aard', naar boven!
Dat waare erkentenis 't gevoelig hart beſproeij',
En dat een dankbre traan ons dryvend oog ontvloeij'!
Elk onzer moet, met vreugd, Gods wonderen vertellen!
Hy heeft de bede van een' knielenden Capellen
Voor zynen troon verhoord! Hy ſprak tot de englenry:
Myn wil geſchiede! en ſtraks was 't dierbaar Neêrland vry.

Juigcht, Surinamers! laat myn zang uw zinnen ſtreelen:
Het moederland doet u in zyne blydſchap deelen;
De gulle vrolykheid verkondig' dit alom,
En zwaaij' de vryheid toe het driewerf wellekom!
Juigcht, met ons, op deez' dag, gy, Noord-Amerikaanen!
Gy, die u wist, als wy, den vryheidsweg te baanen!
Lang ſchyne in uw gewest de lieve vryheidszon!
Lang leev' de roem uws lands, de braave Washington!
Lang moogen wy, verééend, met zuivre vryheidsklanken,
Den onverwinbren Frank voor zyne weldaên danken!
Gy, hoofd van 't land! en gy, die zyne raaden zyt,
Gy, burgers, die met ons, uw burgers, zyt verblyd!
't Voegt ons allengs de reeks der ſnoode hoofdgebreken,
Met hulp van Nederland, de hartaêr af te ſteeken!
Wat zou 't ons baaten dat de moeder waar' herſteld,
Indien haar dochter in de boeijen bleef gekneld?
Wy durven dus, met recht, van uwe zorg verwachten,
Dat gy naar middelen tot 's lands herſtel zult trachten.
't Zal heuglyk voor u zyn als gy het prangend juk
Des nyvren planters keert in voorſpoed en geluk,
En 't Surinaamsch gewest op zulk een' voet zult veſten,
Dat dit ten voorbeeld ſtrekke aan andre wingewesten;

't Zal

't Zal heuglyk voor u zyn als hier de klaagtoon buigt,
En 't verre Nederland om uwe daaden juigcht.
Dan zult ge uw waakzaamheid met roem en eer zien kroonen;
Dan vind ge, ô vaders! hier een' kring van dankbre zoonen;
Dan word uw hulp en vlyt in 't burgerhart gedrukt;
Zolang de dwinglandy voor waare vryheid bukt.
ô Braave gryzaarts! laat, by 't daalen uwer dagen,
Dit uur uw zilvren kruin de blydſchapsteeknen draagen!
Baadt u in vryheids beek, na zulk een lang gemis,
En wikt en weegt het heil, dat ons beſchoren is!
Gy, vaders! leert uw kroost de vryheidsſtandaarts eeren,
En deez' verkregen ſchat op juisten prys waardeeren;
Leert hen het kenmerk van den waaren patriot,
Een' burger van 't Heelal, vereerer van zyn' God;
Die grootsch is op zyn vry, doch ſlaaf blyft van 's lands wetten,
Die de algemeene rust weet luister by te zetten,
Die, als hy een gebrek aan 't roer der ſtaatshulk ziet,
Tot middlen van herſtel gepasten byſtand bied,
En dus de maatſchappy tot voordeel poogt te ſtrekken;
Die zynen wandel nooit door wandaên zal bevlekken;
Die de armen byſtand bied, voor ſchaamele onſchuld pleit;
Die alles wikt en weegt aan rede en billykheid;

Die vlyt noch arbeid ſpaart om vaderlyke pligten
Voor wees en weduwe welmeenend in te richten;
Kortom, wiens boezem niet dan eedle deugden voed,
En die, als ſchepſel, aan de ſchepping hulde doet.
ô Moeders! zyt deez' dag van blydſchap opgetogen!
De wichtjes, die gy thans moogt aan uw boezems zoogen,
Zyn kleine paerels voor de lieve vryheidskroon.
Natuur ſchenkt hen al vroeg het overheerlykst loon;
Leert in de kindsheid hen de handjes opwaarts heffen,
Opdat ze al groeijende met dank hun lot bezeffen;
Leidt hen allengs ten koor, aan deugd en wet geſticht!
Dan hebt gy 't werk volbragt van waaren moederpligt.
ô Surinaamſche jeugd, die, in uw lentedagen,
Getuigenisſe moogt van 's lands herſtelling draagen,
Wier lange levensbaan u niet dan heil voorſpelt!
De vreugdgalm nodigt u in 't ruime vryheidsveld.
Ga hupplende ten reij'; niets drukke uw tedre ſchouders;
Deel in de blydſchap van uw teêrbeminnende ouders;
Groei op in burgerdeugd, het kostlykst diamant;
Zweer vryheid hulde en trouw, bemin uw vaderland;
Eer landbouw, kweek de kunst, beſchaaf uw buigzaam oordeel:
Zo word ge uzelven en de maatſchappy tot voordeel;

Blyf,

Blyf, zo als 't braaven voegt, aan pligt en eer getrouw;
Word ſteunpylaaren voor 't weſtindisch ſtaatsgebouw;
En als en zon en maan op onze zarken ſtraalen,
Treed dan op deze plaats, om vryheid af te maalen!
Zo galm' by 't nageſlacht, in dit gewelfde koor,
De viering van deez' dag de volgende eeuwen door!

ô Vaderland, dat thans voorleden tegenſpoeden
En rampen, door den ſchat van vryheid, ziet vergoeden!
Uw heuglyke ommekeer word met een dankbaar ſtift
In Suriname's hart voor eeuwig ingegrift.
Eerlang zult gy, gelyk in de afgelopen dagen,
Het wikkend evenwigt van gantsch Europa draagen:
De volken zullen 't zien; en 't ſtrekk' hen vry tot ſpyt
Dat gy, ô Neêrland! nog het oude Neêrland zyt.
Uw handel zal door oost', door west', en zuid', en noorden,
Zich vesten als voorheen. Aan alle waereldöorden,
Waar 't oog de ſtarren ziet, zal 't ook uw kielen zien;
De vorsten zullen, als voorheen, u hulde biên;
Welras zult gy, geſterkt door vlottende oorlogsdrommen,
Den fieren nabuur doen verbaazen en verſtommen.

Den

Den moedigen Bataaf, in zeedienst opgevoed,
Bezielt dat zelfde vuur, die zelfde heldenmoed,
Gelyk men eertyds vond in Ruiters, Trompen, Brakels,
Bedaard, doch, in hunn' tyd, gevreesde zeeorakels;
Ja! geen geſchiedboek maakt tot op dit uur gewag,
Dat iemant op 's lands vloot ooit vuigen bloodaart zag.
De ſchool van Mavors zal te land u helden geeven,
Op 't ſpoor van Ripperda en van der Werf verheven,
Ja, die, op 't ſteeken van de ſchelle krygsklaroen,
Des voorzaats daaden voor hun daaden zwichten doen.
Ik zie reeds Barnevelds en ſchrandere De Witten,
Als hoeders van den ſtaat, in 's volks vergadring zitten;
'k Zie uw' regeeringsvorm zo wyslyk ingericht,
Dat die voor Numa's noch Lycurgus wetten zwicht:
Dus grond gy 's lands beſtuur op billykheid en rede.
Smaak ras, ô vaderland! eene onverbreekbre vrede!
Smaak, na zo wrang een zuur, het zoet dat vryheid geeft;
Deel in gelykheid, die natuur geſchonken heeft;
Uw waare broederſchap, waardoor gy zyt verbonden,
Blyv' door de wreevle nyd en tweedragt ongeſchonden;
Zyt dankbaar aan den Frank, die u heeft bygeſtaan:
Laat nooit zyn grootsch geſchenk uit uw geheugen gaan;

Leer

Leer uwe kinderen oprechte burgerpligten;
Leer hen om tempelen der vryheid op te richten;
Grif, grif Batauffche trouw in hunne prille jeugd;
Strek, door uw voorbeeld, hen ten prikkel tot de deugd;
Leer hen 't menschlievend oog op Neêrlands wingewesten,
Hun heilfonteinen en hun welvaartsbronnen, vesten;
Druk, eindlyk, in hun hart dat 's lands behoudenis
Geschraagd blyft door een volk, dat braaf en eerlyk is.
Juigcht, myne burgers! juigcht! Juigcht, myne burgeresſen!
Juigcht, echtgenooten! juigcht met uwe hartmeestresſen
En telgen, om het heil, dat Suriname wacht!
Des planters hoop ontluikt; de gulle landbouw lagcht;
't Geliefde moederland komt nieuwe hulpe bieden;
Men ziet de bange zorg van onze kusten vlieden.
De nyvere ambachtsman, ontbonden van 't verdriet,
Zingt, by zyn werk, van 't heil, dat thans ons land geniet.
De handel, afgekwynd, begint op nieuw te bloeijen;
De zeevaart wakkert aan; men ziet de volken vloeijen,
Van allen kanten, naar myn vruchtbaar wingewest.
't Schynt dat de voorſpoed hier een' nieuwen zetel vest.
De kust van Afrika, herbouwd, gelyk voordeezen,
Zal ons een magazyn van klocke ſlaaven wezen;

De landbouw, aangeſpoord, ſchaft dubble vruchtbaarheid,
En eerlang word dit land op 't heerlykst uitgebreid.
'k Zie reeds van verre een ry van nieuwbebouwde hoven,
Aan Saramakka's ſtroom, die loon voor vlyt belooven.
'k Zie hoe de welvaart weêr in u word voortgeplant,
En hoe ge uw ſchatten ſchenkt aan 't lieve moederland;
'k Hoor uwe leeraars reeds, met Godgewyde klanken,
Den Vormer van 't heelal, op deezen kanſel, danken
Voor all' den overvloed, dien hy den planter geeft,
Terwyl gy allen hier in vrede en zegen leeft.

ô Gy, wiens grootsch beſtaan beſtaat uit enkel willen,
Die duizend waerelden doet draaijen op haar ſpillen,
Die eenig, eeuwig zyt, die, uit uw englenhof,
Het wormpje gadeſlaat, dat ginder kruipt in 't ſtof,
Die land in zeeën ſchept, die watren vormt tot wegen,
Schenk, ô Almagtig God! ſchenk Nederland uw' zegen!
Sta, goede Godheid! ſta myn Suriname voor;
Geef een gevoelig en een dankbaar volk gehoor;
Leer elk, in zynen kring, naar eedle daaden ſtreeven;
Doe ons in dit gewest als waare broeders leeven;

Dat

Dat geen partyzucht ooit deez' band aan ſtukken ſny',
Maar dat het heil van 't land ons aller doelwit zy!
Hoed ons, hoed Nederland, voor kruipende verraders;
Schenk ons, ſchenk Nederland, oprechte burgervaders,
Die ons beſtuuren naar uw' wil en 's volks beſluit;
Stort uwe voorſpoedsbron op onze ſchedels uit;
Wil onze vaendelen en Neêrlands ſtaatsbanieren
In vrede byſtaan, en in kryg met lauwren ſieren;
Houd ons, houd Nederland, verkocht aan vryheids ſnoer,
Totdat eens de eeuwigheid het tydlyk' met zich voer'!

Uitgeſproken te Suriname, in de Lutherſche kerk, den 21ſten van September, 1795.

LIERZANG.

De groote taak is afgeweeven:
Natuur krygt haare rechten weêr;
Ons moederland is aan 't herleeven;
Men bied aan vryheid hulde en eer.
Bedaardheid, braave burgers! vrinden!
Weet groote zaaken uit te vinden;
Zy ſchenkt een rype en eedle vrucht
Aan hen, die, in de wingewesten,
Den voorſmaak op haar zoetheid vesten;
Bedaardheid maakt een volk geducht.

Be-

Bedaardheid in der burgren kringen
Behaagt den vadren van ons land,
Die, in hun raadsvergaderingen,
Reeds zorgen voor den welvaartſtand,
En die, op 't ſpoor der vaderlanders,
De nieuwe ontrolde vryheidsſtanders
Beſchermen zullen met hun bloed;
Indien 't een vyand durfde waagen,
Ons nadrend heillot te belaagen,
Bedaardheid geeft den burger moed.

Welaan dan, burgers! lotgenooten!
Geleid elkaêr ter eendragtsry;
Geen burger dient hier uitgeſloten,
Offchoon hy anders denkt dan wy:
Bedaardheid zal zyn voorig dwaalen,
Door nieuwontloken vryheidsſtraalen,
Doen zien, wanneer hy 't moederland,
Gelyk weleer, in heil ziet bloeijen,
De ſlaauwe zeemagt aan ziet groeijen,
En Belgen vind aan Bato's ſtrand.

'k Zie reeds van verr', met fiere ſchreden,
In Suriname's vruchtbaar oord,
Bataafſche vrienden binnentreeden,
Met tyding, die aan elk bekoort!
Dan word door Christnen aan de Jooden
De hand van burger aangeboden;
Ja! Israël, te lang gebukt,
Word eindlyk door gelykheidswetten,
Die perk aan zyn vernedring zetten,
Als broeder aan het hart gedrukt.

Snel ras, ſnel ras, op myne bede,
Naar ons zo dierbaar vaderland,
ô Langgewenschte, ô lieve vrede!
'k Ruk dan de cyther van den wand,
En tokkel hier, in 't verre westen,
Gelyk Vereul aan Amſtels vesten,
Bewondrend' deezen ommekeer;
'k Zal dan met vrye burgers juigchen,
My, dankend', voor God nederbuigen,
En zingen Frank en Belg ter eer'.

1795.

GRAFSCHRIFT

VOOR

NEÊRLANDS VLOOTVOOGD,

ADRIAAN BRAAK,

OVERLEDEN TE SURINAME, OP 'S LANDS SCHIP VAN OORLOG, DE PIET HEIN, DEN 12^DEN VAN AUGUSTUS, 1796, EN BEGRAAVEN OP DE FORTRESSE NIEUW AMSTERDAM.

De braave Braak, in wien, vol zwiers,
De trek des ouden Bataviers
Gekend wierd, zo getrouw, zo eerlyk in zyn' handel
Als deugdzaam in zyn' levenswandel;
Die, voormaals, op de Doggersbank,
By 't donderend' metaalgeklank,
Den Brit deed Neêrlands moed bezingen;
Die, heen en weêr geſeuld, door duizend folteringen,
Zelfs zo, dat ondank hem van 's vaders bodem dreef,
In ramp by ramp, ſtandvastig bleef;
Die, ſchoon 's lots wisſeling daarna zyn' ſtaat verhoogde,
Nooit op zyn' rang of grootheid boogde;
Die held, die menſchenvriend, ſchonk ons zyne asch en aard',
Die, als een heiligdom, blyft in dit land bewaard.

LYKZANG

VOOR

GEORGE WASHINGTON,

OVERLEDEN IN NOORD-AMERICA,

den 18den van December, 1799.

Die als een ſtar in 't noorden blonk,
Toen hy zyn volk de vryheid ſchonk,
De held, by Fredrik, Groot geheeten;
Die, van zyn eerste daarzyn af,
Van burgerdeugden blyken gaf,
En tot het heil des ſtaats zyn' leeftyd heeft verſleeten;
Die, vol vernuft en wys beleid,
Zyn volksgebied heeft uitgebreid,
Door, midden in den kryg, den landbouw aan te pryzen;
Die, tot verbaazing van 't heelal,
By 't nadrend' lieve vreêgeſchal,
Een waereldmagazyn deed uit moerasſen ryzen;

De

De held, die, niet door adeldom,
Maar, door zyn deugd, ten zetel klom,
Ontſlaat zich thans van 's aardryks zeelen.
Zyn ziel, vol Godsvrucht, ſnelt omhoog:
Daar groet zy, in den hemelboog,
Capellen, die met hem in vryheid plag te deelen!

America! de kweekeling,
Dien 't volk uit zyne hand ontving,
Zal 't aangetoonde ſpoor van zynen voorzaat ſieren.

America! uw Washington
Blyve altoos u een wysheidszon,
Zolang een ſtarrenheir in uwe vlag zal zwieren!

Landzigt,
1 *February*, 1802.

HET VREDEJAAR

1802.

SURINAME TOEGEZONGEN.

Herplanter der Bataafſche vlag,
Gy, die, met ons, deez' blyden dag,
Uw' boezem voor het heil van Nederland voelt gloeijen!
Myn zangſter, die de vryheid mint,
Doch haaren zang aan 't wetſnoer bind,
Vraagt aandacht voor de taal, die uit haar' mond zal vloeijen.

's Lands hoofd, gy, die het ſtaatsbeſtuur
Sints jaaren torschte, en menig uur
Den hagchelyken tyd des oorlogs zult herdenken!
Wil, daar ik thans in burgertaal
De komst en 't heil der vrede maal,
Uwe ooren voor een poos aan mynen zangtoon ſchenken.

Gy,

Digitized by Google

Gy, 's lands regeering, die voortaan
Blymoedig hand aan 't werk zult ſlaan,
Om hulde en eer te doen aan uwen eed en pligten!
Het ſtrekke uw heuschheid tot belang
Te letten op dit maatgezang,
Dewyl 't myn doelwit is, al zingende, te ſtichten.

Gy, hopliên, die uw' levenstyd
Aan Neêrlands dienst hebt toegewyd,
Die door het ſtaal van eer de ſtaatsbanier beveiligt!
Leent my, dit uur, een luistrend oor:
Ik ren het veld van Mavors door,
Naar 't oogverrukkend dal, aan vrede toegeheiligd.

Gy, leeraars, die Gods liefdetroon
Aan uw gemeente zyt gewoon
Te ſchetſen, door de kracht van uwe orakelmonden!
Uw kunde ſla myn zangen gaê:
Ik volg, van verre, uw voetſpoor na,
En tracht aan 't volk den God der vrede te verkonden.

Gy, vrienden- en vriendinnenſchaar',
Die hier vergaêrd zyt by elkaêr,
Om deezen morgenſtond met plegtigheid te vieren!
Een' ieders hart zy voorbereid
Om, by 't gevoel van dankbaarheid,
Den aandrang van myn taal door aandacht te verſieren.

Ik heb voorheen dit land VERHEUGD ter eer' gezongen;
Ik heb, in laatren tyd, door burgerpligt gedrongen,
Dit oord VERHEERLYKT door het dichterlyk penſeel;
'k Nam altyd in 't belang van Suriname deel:
't Is niet dan billyk dat ik haar met eerbied huldig':
'k Ben haar myn levensvreugd, 'k ben haar myn welvaart ſchuldig.
Offchoon een naamloos rot my ſchennend heeft onteerd,
Heeft zulks voor dit gewest myne achting niet verkeerd,
En 't heeft my niet belet 's lands heilſtaat te verkonden:
'k Heb hiertoe deezen dag een juiste ſtof gevonden,
Een ſtof, waarnaar elk mensch zo lang gereikhalsd heeft,
Een ſtof, wier uitzigt grond tot heil en welvaart geeft,
En dus voor elk, die denkt, zo aangenaam als edel,
Een ſtof, die, voor het laatst, by 't gryzen van myn' ſchedel,

Als

Als 't offer van myn' dank aan u word toegewyd.

Driewerf gezaligd zy dees heugelyke tyd,
Waarop het my gebeurt, om, in uwlieder kringen,
Den zegen van 't heelal, de vrede, u toe te zingen,
Terwyl de dolle kryg ten afgrond word gefleurd!

Komt, burgers! beurt u op, 't is lang genoeg getreurd.
De dagen, die voor u verfchrikking konden baaren,
Zyn in de wolk des tyds voor eeuwig heengevaaren.
De krygsman is alom van 't menfchenmoorden moê,
En gulle vrede lagcht, ja lagcht ons vriendlyk toe.

't Voegt my dit feestgezang gefchiktlyk af te deelen:
Eerst leide ik u naar 't veld, naar woeste bloedtooneelen,
Daarna ten tempel waar de lieve vrede woont.

ô Almagt, die den mensch ontferming hebt betoond,
't Geteisterd aardryk hebt gered uit moordend bloeden!
Wil my, dit morgenuur, door uwe gunst behoeden!
Geef dat het vredeloof, 't geen ik hier ftrooijen zal,
By myne hoorderen in dankbre harten vall'!

Men had fints lang getracht, door ryksomwentelingen,
Het juk der dwinglandy zich van den hals te wringen,

Den grond te leggen tot een zuiver ſtaatsbeſtuur,
De rechten van den mensch, de wetten der natuur,
Te ſtaaven, door het volk aan orde en pligt te binden,
De zalige eeuwen door dat richtſnoer weêr te vinden,
Den waaren Godsdienst, door de dweepzucht lang ontſticht,
Te doen herryzen in zyn eerste morgenlicht:
't Scheen billyk, dat een zaak zo wigtig, zo verheven,
Een treflyk voorbeeld aan 't verbaasd heelal moest geeven.
Integendeel, 't belang van ſcepter en van troon
Vond in dat heilzaam werk verdwaling, onrecht, hoon:
Dus bleef niets overig, dan deeze hindernisſen
Van wederzyden door de waapnen te beſlisſen;
Elk rukt zyn magt byéén, elk ſteunt op heldenmoed;
Elk eischt het offer van onſchuldig menſchenbloed.
De groote legers ſtaan reeds tot elkander over;
Het aardryk davert, ſchud, en trilt, gelyk een lover;
Twee menſchendrommen, aan elkander onbekend,
Zien weêrzyds tegen zich het moordgeweer gewend:
De wapens flikkeren; 't is vreeslyk om te aanſchouwen;
Men leust elkaêr ten ſlag door ſtemmen uit kartouwen,
Als voorbazuinen van den naderenden dood.
Natuur ſtaat als verzet; de menschheid word ontbloot

Van

Van haaren zagten aart, en wars van mededogen;
Elk krygsknecht heeft den aart eens tygers ingezogen;
De bosschen huilen door het loeijen van 't kanon;
De dolle moordlust ryst by 't ryzen van de zon;
Het dryvend zwerk is klaar, vol pracht, vol heerlykheden,
Maar 't blikfemt op het veld, en 't dondert hier beneden!
De kogels kletteren als hagels in het rond!
Een beek van gudzend bloed ſtroomt langs den vruchtbren grond!
Men ziet 'er man by man, ja gantſche ryen, vallen!
De ſtrydende ſoldaat beklimt de ſterke wallen
Der naastgelegen ſtad, waarin hy, woest en gram,
De huizen plundert, en de kerken ſteekt in vlam;
De burgers vlugten tot behoudenis van 't leven,
Doch moeten, vlugtende, door 's krygsmans moordtuig ſneeven;
De ſchaamle gryzaart word, al bevende en ontſteld,
Terwyl hy bukkend gaat, erbarmlyk neêrgeveld!
De krygsknecht, tuk op wraak, hoort naar geen jammerklagten,
Maar boet thans zynen lust met ſoltren, blaakren, ſlachten!
Geen weerelooze vrouw, hoe ſchoon, hoe zagt van aart,
Word op dit bloedtooneel door 't woedend ſtaal geſpaard!
De tedre zuigling zelfs word, na het halfverpletten,
Nog lillende, omgevoerd op 't ſpits der bajonetten!

Ter-

Terwyl de koopſtad, die daar korthings prachtig was,
Vernield word door het vuur, en keert tot puin en asch!
Ziet daar het oorlogslot! ziet daar de bloedtafreelen,
Waarin byna 't heelal zo lang heeft moeten deelen;
Ziet daar het monster, dat zo ſchrikklyk op deeze aard'
Niet dan verwoesting en ontvolking heeft gebaard!

'k Moest eerst door deeze ſchets uwlieder harten treffen,
Om daarna des te meer u 't heil te doen bezeffen,
't Geen door de vrede aan ons zo zigtbaar word beloofd;
En, daar nu 't oorlogsvuur geheel is uitgedoofd,
Tracht myne zangſter, om, in volgende oogenblikken,
Naar zagter toon en taal haar feestgezang te ſchikken,
Wyl 't voegt dat deeze dag, dees heugelyke tyd,
Door ſpeeltuig en door zang aan vreugd zy toegewyd.

ô Vrede, zo geliefd, van zulk een ryk vermogen!
Gy ſchept een' blydſchapsſtraal in onzer aller oogen;
Uw langgewenschte komst klinkt al de waereld om:
Hozanna! vrede! ja, hozanna! wellekom!

Ho-

Hozanna! zy, dié keert, zy keert op onze bede!
En onze dankbre ziel roept driewerf: Welkom, vrede!
'k Zie Neêrlands vlag op nieuw gehezen tot den top;
't Welmeenende gejuigch ſtygt tot den hemel op,
Daar 't klimmend morgenlicht, met gloeijend gouden glansſen,
Op 't driekouleurig doek, by 't wappren, ſchynt te dansſen;
De braave tuurt 'er op: hy ſlaat het oog omhoog,
En wenscht dat Neêrlands vlag daar altyd waaijen moog'!
De vreugd vergroot, daar wy de Britten zien vertrekken;
ô Moge een voordewind hen tot geleider ſtrekken,
En ras doen landen op de plaats van hun bevel!
Ontfang, Brittanjes volk! welmeenend ons vaarwel!
Vaar wel! en blyf voortaan met ons in vrede leeven!
Ik blyf Bataaf: die naam heeft Neêrland my gegeeven;
Die lieve naam zy ſteeds door my met eer getorscht,
Totdat de ontbinding dien zal wisſchen uit myn borst.
Ja, myne hoorderen! ja, de eernaam van Bataaven
Word met ons allen, die weldenkend zyn, begraaven;
Terwyl ons kroost, zoras het onderſcheiding weet,
Dien eernaam hulde doet, gelyk zyn voorzaat deed.
Gy, Duitſchers! Franſchen! en gy, verdre vreemdelingen,
Die met ons ſamen woont in Suriname's kringen!

Wy zyn getuigen, hoe, by 't ſtryken onzer vlag,
Een floers van zielſmart op uw aller aanſchyn lag:
Dit zy ten teeken, dat by aller landaart zoonen
Verkleefdheid, trouw en deugd, zowel als ondeugd, woonen.
De lieve vrede, die van elk word aangebêen,
Brengt, door haar eendragtsſnoer, en land en volk tot een.
ô Dierbaar moederland, zo lang geſchokt, geſlaagen!
Thans moogt gy weêr de kroon der lieve vrede draagen.
't Is waar, gy hebt u, in de barning, door beleid
Gehandhaafd, en, in nood, gered door dapperheid:
Het kan Noordholland en zyn ommekreits getuigen,
Toen Brit, zowel als Rus, voor uwen arm moest buigen;
Terwyl het witte duin, bepurperd door hun bloed,
Nog heden 't kenmerk draagt van Bato's heldenmoed.
Myn zangſter zwygt van hen, die, op 's lands oorlogsſchepen,
Slechts door partyzucht, zich naar England lieten ſleepen:
Ja, 't ſcheen, toen zich de vloot in Texel overgaf,
Dat Ruyter's beeldnis beefde op 't marmren ſtaatſiegraf!
Maar 'k zie De Winter's wrak daar ginder heenendryven:
Dat wrak doet Neêrland nog het zelfde Neêrland blyven.
De Winter! leef by elk in dankbre zegening!
Gy zult, gerugſteund door een' braaven Mavorskring,

's Lands

's Lands grootſche ſtanders en zyn wimpelen doen eeren,
En, vergt de tyd tot ſlaan, nooit dan met lauwren keeren.
De roem van Neêrlands vlag, waarop de krygsheld praalt,
Klopt in zyn' zeemans hart, zolang hy ademhaalt.

Waak op, myn Nederland! gy ziet uw' ramp verdwynen;
Een heldre voorſpoedsglans komt u op nieuw beſchynen;
Uw handel, lang gefnuikt, herbloeit gelyk weleer;
Uw treurig uitzigt krygt een' blyden ommekeer:
Welras, welras zult gy, gelyk gy waart voordeezen,
Van pool tot pool, geliefd by alle volken wezen.
De goede Godheid ſta uw landsregeering by,
En geev' dat de eendragtsband voortaan onbreekbaar zy!

ô Eedle landbouw, die hier nimmer zyt volprezen!
De vrede zal voor u een bron van welvaart wezen;
Al heeft dit voorjaar u den ſlag van tegenſpoed
Doen ondervinden, door den worm en watervloed,
Toch ging des planters vlyt dien ramp ſtandvastig tegen;
Hy dacht: de hand, die ſlaat, ſchenkt op zyn' tyd weêr zegen.

Vergeet, ô Nederland! myn Suriname niet!
't Is uw belang en pligt dat gy haar byſtand bied;
Leen uwe kas niet meer aan vreemde koningryken,
Die met uw ſchatten en uw winsten heenenſtryken,

Maar help dien planter, die hier werkt en eerlyk denkt:
't Voegt dat ge uw middlen aan uwe eigen burgers ſchenkt,
Die, daardoor opgebeurd, een' ruimer ademhaalen,
En u de hooſdſchuld, door hun vlyt, met dank betaalen.
Gy, beurs van Y en Maas! weet immers voor gewis
Dat dit gewest voor u een diamantmyn is!
De planter zorgt voor u, 't voegt u hem aan te ſpooren:
Dan werkt hy 't dubbel werk van 't geen hy plag te vooren,
En ras word dit gewest, waarheen men de oogen ſla,
't Aanzienlykſt wingewest van gantsch America!
'k Zie kunst, 'k zie wetenſchap, die voor de waapnen beeven,
Eerlang in dit gewest, gelyk voorheen, herleeven:
Waar vrede woont, woont lust: waar lust woont, gaat het wél.
'k Ontwaar reeds 't vóórgenot van 't naderend herſtel.
Ook zal de vriendſchapskring, die ſteun der wingewesten,
Een' nieuwen zetel in myn Suriname vesten,
Terwyl partyzucht met verhaasting heenenvlied:
Waar lieve vrede woont, daar woont die ondeugd niet;
ô Neen! waar vrede woont, daar woonen deugd en zeden,
Daar word menschlievendheid op 't hartlykst aangebeden:
Gelukkig dan het land, waar elk naar vrede haakt,
En in dat heilgenot het zoetst genoegen ſmaakt!

ô Gy,

ô Gy, bronäder aller lichten!
Gy, die 't heeläl uit Niet kost ſtichten,
Die volken ſtiert door wys beleid,
Die, in de azuuren wolkenzaalen,
Orions voor ons oog doet praalen,
Tot ſtaving uwer majesteit!

Gy, God vol liefde, die de bede
Der ſchepſlen, om 't geſchenk van vrede,
Verhoord hebt, in uwe englenry!
Doe Nederland in welvaart groeijen!
Doe Suriname in voorſpoed bloeijen!
Uw vaderhulp zy ſteeds naby!

Gy ziet, uit uwen hoogen hemel,
Hoe wy, uw nietig aardsch gewemel,
Hier zyn vergaderd van alom,
Hoe wy erkentlyk nederbuigen,
Hoe Christenen met Jooden juigchen,
In 't midden van uw heiligdom.

Het zy, ô God! uw welbehagen
Dat voortaan onze levensdagen
In vrede worden heengeleid!
Tot we eens, in 't koor der hemellingen,
Het vredelied voor eeuwig zingen
Ten tempel onzer zaligheid!

Uitgesproken te PARAMARIBO,
in de Roomsch-Katholyke kerk,
den 8sten van December, 1802.

SURINAAMSCHE MENGELPOËZY,

VAN

P. F. ROOS.

SURINAAMSCHE MENGELPOËZY,

VAN

P. F. ROOS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

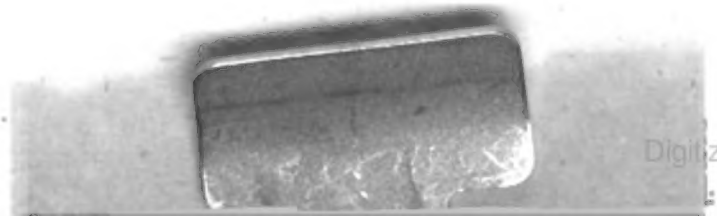

Digitized by Google

Digitized by Google